วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๙๖ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๘

อาศีรวาทสดุดีมหาราช

๕ ธันวาคม ๒๕๔๘

ด้วยพระอัจฉริยะ ของพระองค์ ทรงล้ำเลิศ
ด้วยพระหทัย แสนประเสริฐ สุดกล่าวไข
ด้วยพระมหา กรุณาปรานี มีต่อไทย
ทรงสละทุกอย่างได้ เพื่อความสุข ของปวงชน
พระบรมราโชวาท พระราชดำริ พระราชดำรัส
แพร่สะพัด เลื่องลือไกล ล้วนได้ผล
ธ ทรงเป็น นักเทคโนโลยี เต็มพระกมล
เพื่อประโยชน์ตน ประโยชน์ชาติ ราษฎร์พัฒนา
พระองค์ทรง เป็นจอมปราชญ์ ที่ยิ่งใหญ่
เชี่ยวชาญใน ศิลปศาสตร์ ทุกสาขา
ทั้งดนตรี ทั้งวรรณกรรม ทั้งพระธรรมา
เกษตรก้าวหน้า เรื่องน้ำเรื่องป่า โลกยลยิน
ขอพระองค์ ทรงพระเกษม สำราญรื่น
พระชนม์ชื่น ยิ่งยาวยืน สมถวิล
มีพระประสงค์ จำนงใด ได้ดังจินต์
ทรงเป็นปิ่น ไผทไทย ทรงพระเจริญเทอญฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้าคณะกรรมการผู้จัดทำวารสารไทย

(ชอุ่ม ปัญจพรรค์ ร้อยกรอง)

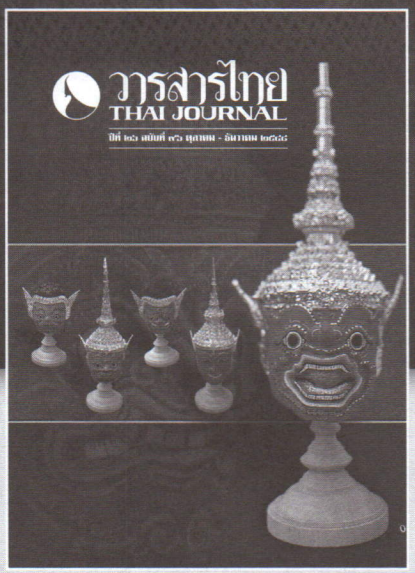

ปก : หัวโขนเล็ก จากศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ปิยะชนก ๖๑ หมู่ ๙ ตำบลคอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
ภาพ : จักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๒๖ ฉบับที่ ๙๖ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๘
หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 572X

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่ข้อมูลความรู้เชิงสารคดีที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย เพื่อสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

วารสารไทย เป็นวารสารเผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป ทรรศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของบรรณาธิการและคณะผู้จัดทำ

สำนักงานวารสารไทย
ฝ่ายผลิตสื่อและเผยแพร่
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๐, ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๒
โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๕๓๒๒

พิมพ์ที่
บริษัท รุ่งศิลป์การพิมพ์ (๑๙๗๗) จำกัด
๔๙ ซอยวชิรธรรมสาธิต ๓๗
ถนนสุขุมวิท ๑๐๑/๑ แขวงบางจาก
เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ๑๐๒๖๐
โทร. ๐-๒๗๔๖-๓๑๓๐-๔, ๐-๒๗๔๓-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๓๙๘-๗๐๗๓

ห้ามจำหน่าย

เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการ จากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

บรรณาธิการ
นายชาคริต จุลกะเสวี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายเมธี เผื่อนทอง

กองบรรณาธิการ
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล
นายวิจิตร อาวะกุล
นายเย็นใจ เลาหวณิช
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

อนุกรรมการที่ปรึกษา
คุณหญิงคณิตา เลขะกุล

ประธานอนุกรรมการ
นายวิจิตร อาวะกุล

รองประธานอนุกรรมการ
นายชาคริต จุลกะเสวี
นายเย็นใจ เลาหวณิช

อนุกรรมการ
นายทินกร ภูวะปัจฉิม
นางเนาวรัตน์ ทองรมย์
นายวิษณุ เอมประณีตร์
นายสมาน นภายน
นายสมหมาย จันทร์เรือง

อนุกรรมการและเลขานุการ
นายเมธี เผื่อนทอง

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายมาโนช คามณีย์
ร.ต.ต.หญิงเมทินี ศรีรุ่งเรือง
นายจักรกฤษณ์ มณีปิตะสุต

จากบรรณาธิการ

ในช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๘ นี้ ประเทศไทยเราก็ได้ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ มีทั้งที่เป็นข่าวดีและข่าวไม่ค่อยจะดีก็มีแทรกสลับอยู่ด้วยตามสมควร ซึ่งในแง่มุมของข่าวที่เกี่ยวกับทางด้านเอกลักษณ์ของชาติก็มีอยู่มากมายหลายประการอย่างเช่น **วันถวายบังคมพระบรมรูปทรงม้า ๒๓ ตุลาคม งานลอยกระทง เมื่อ ๑๕ พฤศจิกายน งานที่ยิ่งใหญ่ "๕ ธันวามหาราช" และงานฉลองรัฐธรรมนูญ ๑๐ ธันวาคม** เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่มีประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศไทยเรา

ที่สำคัญมากส่วนหนึ่ง คือการเสด็จพระราชดำเนินไปภาคใต้ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งได้ทรงประทับแรมอยู่ที่พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาสเป็นแรมเดือน เพื่อทอดพระเนตรและกระตุ้นติดตามงานโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริใน ๓ จังหวัดภาคใต้ และเพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญเสริมพลังใจให้แก่ประชาชนชาวภาคใต้ทั้งมวลด้วย ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างสูง

ด้วยพระองค์ท่านทรงเป็นจุดรวมให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า ร่วมใจสามัคคีกันช่วยทางราชการแก้ไขกรณีที่ยังมีผู้ไม่ปรารถนาดีต่อประเทศของเรา ก่อกวนหนักขึ้นใน ๓ จังหวัดภาคใต้นั้น จากความร่วมมือที่ดีขึ้นในระยะหลังนี้ด้วยพลังใจโดยพระบารมีของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชทานความช่วยเหลือก็ได้ทำให้มีลู่ทางระงับยับยั้งเหตุร้ายต่างๆลงได้อย่างมีประสิทธิผลดียิ่งขึ้นเป็นอันมาก ถึงแม้จะมีอุปสรรคกีดขวางอยู่อีกหลายประการ แต่เราก็เชื่อแน่ว่า ด้วยเดชะพระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะสามารถช่วยให้การระงับยับยั้งเหตุเลวร้ายที่ยังคงมีอยู่ ได้คลี่คลายแก้ไขให้กลับสู่สภาวะปกติที่ดีขึ้นได้เป็นแน่นอน

สำหรับสมาชิก **"วารสารไทย"** จำนวนมาก ก็ได้เสนอแนะให้ **"วารสารไทย"** เรา ได้จัดขยายบริการเสริมเรื่องราวในเล่ม ที่เป็นสาระประโยชน์ต่อบรรดาสมาชิกทั้งหลาย ซึ่งปัจจุบันได้พยายามขยายฐานลงไปสัมผัสถึงระดับสภาตำบลได้มากขึ้นแล้ว

ก็พอสรุปได้ว่า สมาชิกต้องการได้รับความรอบรู้ทางด้านต่างๆ เช่น ด้านสังคม ประวัติศาสตร์ การผลิต OTOP และภูมิปัญญาไทย เรื่องกฎหมายชาวบ้าน ศาสนา เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ ด้านการบันเทิงต่างๆ เกร็ดที่ควรรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน และที่สำคัญเป็นเรื่องซึ่งจะลืมเสียมิได้ ก็คือความรู้ทาง**การเกษตร**ด้วย เหล่านี้เป็นต้น ผมออกจะแปลกใจนิดหน่อย ที่ไม่มีข้อเสนอเกี่ยวกับการเมืองเลย

ทั้งนี้ยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมมาด้วยว่า ขอให้เพิ่มจำนวนพิมพ์ต่อครั้ง และเพิ่มจำนวนพิมพ์เป็น ๒ เดือนต่อฉบับ ทั้งขอให้จัดลงเว็บไซต์ มีหน้าบันเทิง และบทความเรื่องสุขภาพ แถมให้มีรายการถาม - ตอบปัญหาท้ายเล่มด้วย

ซึ่งทางกองบรรณาธิการ ได้รับข้อเสนอต่างๆ เหล่านั้นไว้พิจารณาแล้ว จะพยายามปรับปรุงให้ตามแนวทางดังกล่าวนี้เท่าที่จะได้รับความสนับสนุนด้านงบประมาณที่จำเป็นในการพิมพ์ ซึ่งขณะนี้มีจำกัดมากเต็มทีแต่ก็จะพยายาม และในฉบับนี้ก็ต้องขอบพระคุณนักเขียนทุกท่าน รวมทั้งท่านองคมนตรี ดร.อำพล เสนาณรงค์ ที่ให้เกียรติแก่วารสารไทยของประชาชนทั้งหลายด้วย

สุดท้ายนี้ ทางกองบรรณาธิการ วารสารไทย ใคร่ขอโอกาสอาราธนาอำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ท่านเคารพนับถือ ได้ทรงโปรดคลบันดาลให้ท่านและครอบครัวได้ประสบความสุข ความเจริญยิ่งๆขึ้น มีความสำเร็จสมหวัง ในปีใหม่ ๒๕๔๙ นี้ด้วยเทอญ

สวัสดีปีเก่าครับ

ชาตรี จุลกะเสวี

๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘

สารบัญ

๔

๙

๔๕

๖๙

๗๓

๘๗

๔. เมื่อพระจอมเกล้าทรงปราบสิงโตร้ายจากอังกฤษ
❖ ท.กล้วยไม้ ณ อยุธยา

๙. เกษตรไทยในพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
❖ ดร.อำพล เสนาณรงค์

๒๙. พรหมวิหารสี่
❖ ธรรมวาที

๓๑. แพะ (รับบาป) ที่ศาลเจ้า
❖ กฤศวัฒน์ บันลือทรัพย์

๓๔. ปีใหม่นี้ ปลูกไม้ดอกสวยงามและกลิ่นหอมไว้ด้วยก็จะดี
❖ คีรีรัตน์ มณีชาญ

๓๙. บุคคล หน่วยงาน และโครงการดีเด่นของชาติ ประจำพุทธศักราช ๒๕๔๘
❖ วิษณุ เอมประณีตร์

๔๕. ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา
❖ วนิช สุธารัตน์

๕๐. เรื่องของม้าในวรรณคดีไทย
❖ เนาวรัตน์ ทองรมย์

๕๙. เพลงไทยสมัยสงคราม (ตอนที่ ๒)
❖ ใหญ่ นภายน

๖๙. โขนธรรมศาสตร์ยุคใหม่
❖ ดร.สมหมาย จันทร์เรือง

๗๓. พ่อแม่กับการปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติให้แก่ลูก
❖ ฉวีวรรณ จันทรัตน์

๘๗. เปลี่ยนสิ่งประดิษฐ์เป็นธุรกิจ
❖ ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๙๑. ท้ายเล่ม
❖ ชาคริต จุลกะเสวี

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ทรงฉลองพระองค์ตามแบบตะวันตก เสื้อนอกและสนับเพลาแบบฝรั่ง
ถุงพระบาทและฉลองพระบาทหนัง ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้น Legion d' Honneur ของฝรั่งเศส

เมื่อพระจอมเกล้าทรงปราบสิงโตร้ายจากอังกฤษสำเร็จ

ท. กล้วยไม้ ณ อยุธยา

กระแสความเปลี่ยนแปลงทั่วโลกในปัจจุบันที่เรียกกันว่า **"โลกาภิวัตน์"** หรือ Globalization คือกระบวนการเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของโลกให้เข้ามามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ความจริงกระแสนี้มีวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์มานานแล้ว อย่างน้อยที่สุดก็ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ซึ่งมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม ทำให้มีการเชื่อมโยงโลกเข้าด้วยกันเพราะปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยแสดงออกในรูปของการล่าอาณานิคมอันเป็นผลของลัทธิจักรวรรดินิยมของชาติตะวันตกเป็นหลัก และภัยของการล่าอาณานิคมได้คืบคลานเข้ามาสู่ประเทศไทยในรัชสมัย **พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** พระราชภาระที่สำคัญยิ่งของพระองค์คือจะทรงนำสยามรัฐนาวาให้พ้นจากคลื่นลมอันแรงกล้าให้รอดปลอดภัยได้อย่างใด

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในเอเชียขณะนั้นที่ทรงมีความรู้ในภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ประกอบกับความเข้าใจโลก เข้าใจชีวิตของผู้คนในยุคสมัยเป็นพลังทางภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่ง ทำให้พระองค์ทรงเข้าใจและเห็นถึงภยันตรายจากกระแสโลกาภิวัตน์ พร้อมกับทรงตระหนักถึงความพร้อมความสามารถโดยเฉพาะสรรพกำลังในการป้องกันประเทศของสยามขณะนั้นได้อย่างถ่องแท้ จึงทรงยินยอมที่ให้มีการเปิดประเทศพร้อมที่จะติดต่อสัมพันธ์กับนานาประเทศ และใช้นโยบายทางการทูตแบบประนีประนอมและยอมเสียสละผลประโยชน์ส่วนน้อยเพื่อรักษาส่วนใหญ่ ที่สำคัญยิ่งคือ **ความเป็นเอกราชของชาติ**นั่นเอง

มหาอำนาจชาติตะวันตกที่เข้ามาพัวพันกับประเทศสยามคือประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส ที่เริ่มเข้ามายึดครองดินแดนใกล้เคียงประเทศสยามแล้ว จึงขอเริ่มกล่าวถึงประเทศอังกฤษก่อน ใน พ.ศ. ๒๓๖๘ อันอยู่ในรัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว** มีการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศสยามกับประเทศอังกฤษที่เรียกว่าสนธิสัญญาเบอร์นีย์ ซึ่งเป็นแต่เพียงการแลกเปลี่ยนสัมพันธไมตรีซึ่งกันและกัน และทำความตกลงกันในข้อขัดแย้งบางประการทางการเมือง

เซอร์ จอห์น เบาริง

เท่านั้น แต่มิได้ระบุให้มีการตั้งสถานกงสุลขึ้นภายในประเทศสยามและการเปิดประเทศเพื่อติดต่อค้าขายกันแต่อย่างใด

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๓๙๓ ฝ่ายอังกฤษปรารถนาที่จะปรับปรุงแก้ไขสนธิสัญญาเบอร์นีย์เพื่อให้มีการส่งเสริมการค้าขายกันขึ้น จึงส่งเซอร์เจมส์บรุกผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นรายาบรุกแห่งซาราวัค เป็นผู้แทนประเทศอังกฤษมาติดต่อทำสนธิสัญญาฉบับใหม่แต่ก็ล้มเหลวไป ประกอบกับ**พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว**ทรงพระประชวรใกล้จะสิ้นรัชกาลอยู่ด้วย ท่านเซอร์เจมส์บรุกจึงได้เสนอรัฐบาลของตนว่ามีหนทางเดียวที่จะทำความตกลงกับรัฐบาลสยามได้ก็โดยใช้มาตรการแบบสงครามเท่านั้น

แต่ในปีถัดมา**สมเด็จเจ้าฟ้ามงกุฎ**ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ทางประเทศอังกฤษตกลงใจที่จะส่งเซอร์เจมส์บรุกกลับมาสู่ประเทศสยามอีกครั้ง แม้**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**จะยังไม่ทรงทราบข่าวดังกล่าว ด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์ที่ทรงคาดว่าอาจมีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นแก่ประเทศได้ จึงทรงพระอักษรไปถึงข้าหลวงบัตเตอร์เวอร์ทขอร้องว่าถ้าจะมีการติดต่อใดๆ เกิดขึ้นแล้วขอให้รอไปจนกระทั่งมีการถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศเสียก่อน เพราะพระราชพิธีดังกล่าวต้องทำอย่างยิ่งใหญ่ที่สุดและใช้เวลานานมาก ถ้ามีคณะทูตเดินทางมาจะเป็นภาระยุ่งยากแก่เราเป็นอย่างยิ่ง จากนั้นได้ทรงรั้งรอการประกอบพระราชพิธีไปแรมปี และทรงดำเนินการปฏิรูปภาษีขาเข้าและการอนุญาตให้ส่งข้าวออกนอก อันเป็นจุดประสงค์มูลฐานที่คณะทูตของเซอร์เจมส์บรุกประสงค์จะเข้ามาเจรจา เมื่อปรากฏผลออกมาเช่นนี้ทำให้ความกดดันทางฝ่ายอังกฤษที่จะให้มีการติดต่อกันใหม่จึงตกไป แต่บรรดาพ่อค้าอังกฤษก็ยังร่วมกันทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษขอให้มีการติดต่อค้าขายกับประเทศสยามเป็นไปด้วยดียิ่งขึ้น รัฐบาลอังกฤษจึงได้ตัดสินใจส่งคณะทูตมี **เซอร์ จอห์น เบาริง** เป็นหัวหน้าคณะมาทำสนธิสัญญาใหม่ใน พ.ศ. ๒๓๙๘

การมาของเซอร์ จอห์น เบาริง ครั้งนี้มีความหมายความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์ชาติไทยเป็นอย่างยิ่ง ผลงานสำคัญของท่านในต่างแดนคือสนธิสัญญาเบาริง *(Bowring Treaty)* ที่เปลี่ยนโฉมหน้าระบบเศรษฐกิจของประเทศสยามจากระบบการค้าผูกขาดโดยผ่านพระคลังสินค้ามาสู่ระบบการค้าเสรี อันเป็นการส่งเสริมให้พ่อค้าต่างชาติเข้ามาค้าขายในสยามมากขึ้น และหนังสือราชอาณาจักรและประชาชนของประเทศสยาม *(The Kingdom and People of Siam)* ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จครั้งสำคัญในชีวิตของท่านทีเดียว จึงขอกล่าวถึงประวัติส่วนตัวท่านพอสังเขปไว้ด้วย

เซอร์ จอห์น เบาริง เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๓๓๕ ในตระกูลพ่อค้าที่เมืองเอกซีเตอร์ ประเทศอังกฤษ ท่านเริ่มทำงานเป็นลูกจ้างของบริษัทการค้าแห่งหนึ่งด้วยวัยเพียง ๑๕ ปี ต่อมาได้ทำธุรกิจของตนเองทำให้มีโอกาสได้เดินทางไปทั่วยุโรปและได้คุ้นเคยกับปัญญาชนของทั้งอังกฤษและประเทศอื่นๆ ท่านเป็นผู้มีความสามารถพิเศษด้านภาษา โดยเชี่ยวชาญภาษาต่างประเทศกว่า ๑๐ ภาษา รวมทั้งภาษาอาหรับและภาษาจีน

เซอร์ จอห์น เบาริง มีแนวคิดแบบพวกหัวก้าวหน้าและเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ที่เป็นกระบอกเสียงสำคัญของกลุ่มนี้ ได้เขียนบทความทางการเมืองและแปลโคลงกลอนจากภาษาต่างๆ ในยุโรปลงในหนังสือพิมพ์ดังกล่าว กวีนิพนธ์ของท่านได้รับการยกย่องหลายชิ้น เพลงสวดสรรเสริญพระผู้เป็นเจ้าบทหนึ่งได้ใช้สวดขับร้องเป็นประจำของพวกโปรเตสแต้นท์ และต่อมาท่านได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองจนได้เป็นสมาชิกรัฐสภาอังกฤษ เป็นผู้สนับสนุนการค้าเสรี และยังเป็นนักพูดนักอภิปรายที่มีชื่อเกี่ยวกับการค้าการคลังและการศึกษาของสภาอีกด้วย

เซอร์ จอห์น เบาริง ได้เบนเข็มมายึดอาชีพทางการทูตจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกงสุลอังกฤษที่กวางตุ้งและผู้ดูแลการค้าประเทศจีนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๒ จน ๕ ปีต่อมา พ.ศ. ๒๓๙๗ ท่านได้ดำรงตำแหน่งอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มประจำประเทศจีน ซึ่งมีเขตอำนาจคลุมถึงญี่ปุ่น ไทย เวียดนาม และเกาหลี พร้อมกันนั้นก็ไปรับตำแหน่งผู้สำเร็จราชการอังกฤษที่ฮ่องกง และรับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นเซอร์ จอห์น เบาริง จาก **สมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย**ด้วย

เซอร์ จอห์น เบาริง เดินทางเข้ามาในประเทศสยาม ใน พ.ศ. ๒๓๙๘ ในฐานะอัครราชทูตผู้อัญเชิญพระราชสาส์นของ**สมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย**มาเจรจาทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับสยามในรัชสมัย**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** เมื่อสำเร็จภารกิจแล้วได้กลับไปปฏิบัติหน้าที่อยู่ที่ฮ่องกงจน พ.ศ. ๒๔๐๒ จึงได้เดินทางกลับมาตุภูมิ และ**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** ทรงแต่งตั้งให้ท่านดำรงตำแหน่งอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายสยามเป็นคนแรกประจำอยู่ที่ลอนดอน และมีอำนาจเต็มในการเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศอื่นๆ ในยุโรปตามนโยบายของสยาม จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น**พระยาสยามานุกูลกิจ สยามมิตรมหายศ** เพื่อเป็นการตอบแทนความดีความชอบ ท่านได้ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๕ เมื่ออายุ ๘๐ ปี

ก่อนหน้าที่เซอร์ จอห์น เบาริง จะเดินทางเข้ามาประเทศสยาม ท่านได้มีหนังสือมากราบบังคมทูล **พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**ว่า แม้ท่านจะมีกองเรือขนาดใหญ่ไว้ในบังคับบัญชา แต่ก็ยังปรารถนาที่จะเข้ามาเฝ้าพระองค์ในฐานะมิตรมากกว่าเป็นผู้คุกคาม พระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ประโยชน์จากข้อความนี้มีพระราชหัตถเลขาเป็นส่วนพระองค์โต้ตอบกับท่านเซอร์หลายฉบับ โดยย้ำถึงความเป็นมิตรสหายที่สนิทกันตลอดเวลาและขอทราบเนื้อหาของสนธิสัญญาที่ปรารถนาจะทำไว้ล่วงหน้า

คณะราชทูตไทยเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรีย เมื่อ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๔๐๐ ณ พระราชวังวินเซอร์ ประเทศอังกฤษ สังเกตการไว้ผมยาวทั้งศีรษะและตัดอย่างตะวันตก

สนธิสัญญาเบาริง

เพื่อพระองค์จะได้ปรึกษากับคณะเสนาบดีว่าจะเห็นชอบในประเด็นใดได้บ้าง ทำให้ไม่เสียเวลาในการเจรจา

แต่อย่างใดก็ตามเซอร์ จอห์น เบาริง ก็ตั้งความหวังว่าการเจรจาทำสนธิสัญญาจะต้องเรียบร้อยตามต้องการแม้จะมีการใช้กำลังบังคับถ้าจำเป็น ดังนั้นท่านจึงนำเรือรบจากสิงคโปร์มาด้วย ๒ ลำ และเมื่อเดินทางมาถึงปากน้ำเจ้าพระยาแล้วยังส่งลูกชายขึ้นไปสืบว่าฝ่ายสยามได้เตรียมต้อนรับดีหรือไม่ประการใด มีการใช้โซ่ขึงแม่น้ำป้องกันไม่ให้เรือข้ามมาได้ตามที่มีข่าวหรือไม่ แต่**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**ทรงใช้วิธีต้อนรับอย่างดีเข้าต่อสู้ ถึงขนาดศึกษาประเพณีการต้อนรับทูตฝรั่งเศสสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมาเป็นแบบฉบับ โดยส่งเสนาบดีส่วนพระองค์ลงไปต้อนรับถึงปากน้ำ มีกระบวนเรือกัญญานำท่านอัครราชทูตเข้ากรุงเทพฯ อย่างอึกทึกครึกโครมเต็มพิธี

พระเจ้าอยู่หัวทรงดำเนินการขั้นตอนสำคัญคือโปรดให้ท่านอัครราชทูตเข้าเฝ้าฯ เป็นการส่วนพระองค์ ทรงพาไปที่ท้องพระโรงชี้สถานที่ซึ่งกำหนดให้ท่านเซอร์นั่ง และทำความตกลงกันว่าจะให้เข้าเฝ้าฯ โดยไม่ต้องถอดรองเท้า ไม่มีการปลดกระบี่ดังที่พระเจ้าแผ่นดินพม่าได้บังคับให้ผู้แทนอังกฤษทำแถมยังบังคับให้คลานเข้ามาในท้องพระโรง จึงเป็นเหตุให้เกิดการวิวาทและพม่าต้องเสียเมืองในที่สุด หลังจากนั้นได้ทรงแสดงพระราชอัธยาศัยจัดเจ้าหน้าที่มาดูแลถึงที่พักทุกวัน และทรงพระอักษรมาไต่ถามทุกข์สุขความสะดวกสบายเป็นประจำ ส่วนการเจรจาทำสนธิสัญญาก็ทรงอยู่เบื้องหลัง ถึงกับทรงแปลร่างสนธิสัญญาเป็นภาษาไทยด้วยพระองค์เองเพื่อให้คณะกรรมการฝ่ายไทยตกลงยอมลงนามในสัญญาภาษาอังกฤษด้วย ทำให้การเจรจาสามารถตกลงกันได้ภายในสองสัปดาห์อย่างไม่เคยคาดฝันมาก่อน นอกจากนี้ยังมีการต้อนรับทั้งเป็นการส่วนพระองค์และเป็นทางการ มีการแสดงละคอนและการเลี้ยงต้อนรับ เสด็จมาประทับนั่งคุยด้วยอย่างเป็นกันเอง ถึงขนาดทรงรินเหล้าให้เซอร์ จอห์น เบาริง ดื่ม สร้างความประทับใจและรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นก้าวแรกที่ทรงถอดเขี้ยวเล็บสิงโตร้ายแห่งกรุงอังกฤษได้อย่างราบคาบ

การทำสนธิสัญญากับอังกฤษในครั้งนั้นมีทั้งผลดีและผลเสีย เพราะทำให้เศรษฐกิจของสยามเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แต่ก็ทำให้คนต่างประเทศเข้ามามีอำนาจในสยาม โดยยอมให้อังกฤษมาตั้งกงสุลเป็นผู้ดูแลว่ากล่าวคนในบังคับอังกฤษได้เองโดยไม่ต้องขึ้นศาลสยาม ยอมลดภาษีขาเข้าแทนที่จะเก็บตามระวางขับน้ำของเรือก็เก็บเพียงร้อยชักสามของราคาสินค้า

เมื่อเซอร์ จอห์น เบาริง กลับไปถึงฮ่องกงแล้ว**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**ก็มีพระราชหัตถเลขาติดต่อเป็นกันเองเป็นประจำ เมื่อท่านเซอร์แต่งหนังสือเกี่ยวกับราชอาณาจักรและประชาชนชาวสยามก็ได้พระราชทานความรู้ทางประวัติศาสตร์ตลอดจนข้อมูลต่างๆ และทักท้วงข้อบกพร่องต่างๆ หนังสือเล่มนี้จึงมีความถูกต้องเชื่อถือได้เป็นอย่างดี จนทำให้เซอร์ จอห์น เบาริง เคารพยกย่องพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างยิ่งผิดกับคนอังกฤษโดยทั่วไป และแม้เมื่อท่านพ้นจากราชการแล้วก็เป็นธุระวิ่งเต้นช่วยเหลือพระองค์ในยามเดือดร้อนทุกกรณี เป็นหูเป็นตาแทนพระองค์ทั่วทุกประเทศในยุโรป เพราะทรงแต่งตั้งให้เป็นราชทูตสยามผู้มีอำนาจเต็ม และได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น**พระยาสยามานุกูลกิจสยามมิตรมหายศ** พร้อมกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตราช้างเผือกของสยามอันมีเกียรติยิ่งจึงเป็นพระปรีชาสามารถที่ทรงใช้ฝรั่งเพื่อไปปราบฝรั่งด้วยกันถวายพระองค์

เกษตรไทยในพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ดร.อำพล เสนาณรงค์
องคมนตรี
นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นครองราชย์เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ และเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ และตลอดรัชสมัยกว่า ๕๒ ปี พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปเยี่ยมราษฎรทั่วราชอาณาจักรหมุนเวียนกันเกือบทุกปี ทรงมีพระราชวโรกาสได้ทอดพระเนตรสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยในท้องถิ่นต่างๆ และได้สดับตรับฟังปัญหาอุปสรรคและความทุกข์ยากในการดำรงชีพของพสกนิกรด้วยพระองค์เอง ทั้งยังได้ทรงทราบถึงสภาพดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศของแต่ละภูมิภาคอย่างถ่องแท้จึงได้มีพระราชปรารถนาแน่วแน่ที่ทรงทุ่มเทพระสติปัญญาพระราชทรัพย์และกำลังพระวรกายเพื่อแก้ไขและปัดเป่าความทุกข์ยากของประชาชนได้ลดน้อยลงให้จงได้ ทั้งนี้เพื่อความกินดีอยู่ดีมีสุข และความเจริญพัฒนาของประเทศชาติสืบไป

เนื่องจากทรงทราบว่าประชาชนที่อยู่ในชนบท โดยเฉพาะที่อยู่ห่างไกล ทุรกันดารส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่มีสภาพชีวิตที่ยากจน ดิ้นรนต่อสู้ด้วยความยากแค้นและเป็นกลุ่มที่ควรจะได้รับความช่วยเหลือเป็นอันดับแรก ดังนั้นไม่ว่าจะเสด็จฯ ไปแห่งหนใด จะทรงมีกระแสพระราชดำรัสหรือพระบรมราโชวาทให้ประชาชนพัฒนาอาชีพให้พอมีพอกิน ให้พึ่งตนเองได้ ค่อยเป็นไปตามกำลัง ไม่ต้องลงทุนมาก ใช้วิธีการที่ง่ายๆ โดยเฉพาะในชนบทควรเน้นอาหารหลักของคนไทยให้พอเพียง เช่น ข้าว ผัก ปลา ผลไม้และไก่ เป็นต้น แต่ต้องผสมผสานหลายอย่าง อย่าพึ่งพาเพียงอย่างเดียวและเมื่อเหลือบริโภคจึงจะจำหน่าย สิ่งสำคัญจะต้องมีความสามัคคีกัน เพื่อร่วมกันผลิต ร่วมกันแปรรูปและร่วมกันจำหน่าย และร่วมกลุ่มกันในรูปของสหกรณ์หรือจัดตั้งธนาคารข้าวและธนาคารโค กระบือ เพื่อร่วมกันใช้ประโยชน์

ปัจจุบันพระสุขภาพและพระอนามัยย่อมถดถอยไปบ้างตามกาลเวลาแห่งพระชนมายุ และตามกฎแห่งธรรมชาติ ทำให้พระองค์ต้องลดพระราชกรณียกิจในภาคสนามลงบ้าง ถึงแม้พระราชหฤทัยจะเปี่ยมล้นไปด้วยความมุ่งมั่นที่จะทรงงานเหมือนเช่นเดิม ดังนั้นในยามที่บ้านเมืองและแผ่นดินมีภัยและวิกฤตรุมล้อมอยู่ทุกด้านเช่นนี้ สมควรที่เสนาข้าราชการและประชาราษฎร์ทุกหมู่เหล่าจะต้องร่วมกันบำเพ็ญหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคของแผ่นดินอย่างใด จะต้องไม่นิ่งดูดาย ต้องช่วยกันออกมาปฏิบัติหน้าที่และแก้ไขปัญหาอย่างพร้อมเพรียงกันและเต็มสติกำลัง ทุกคนจะต้องอุทิศตนเองดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทและสืบสานต่อตามแนวพระราชดำริ และพระราชจริยวัตร เพื่อขยายผลให้กว้างขวางต่อไป เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของประชาชนและความวิวัฒนาสถาพรของประเทศชาติ สืบไปชั่วกาลนาน ขอจงทรงพระเจริญและมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

สำหรับปัจจัยพื้นฐานในด้านการผลิตนั้น ทรงแนะให้ราชการให้การสนับสนุน เช่น การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ การพัฒนาแหล่งน้ำ การปรับปรุงดินและน้ำ และการสร้างเส้นทางขนส่งในชนบท และช่วยแนะนำปัจจัยการผลิตและความรู้ทางวิชาการใหม่ๆ เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา การทำปุ๋ยอินทรีย์ การฟื้นฟูสภาพป่าโดยปล่อยให้ฟื้นฟูตัวเอง การสร้างฝายแม้วเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของป่าและการปลูกไม้ยืนต้น ๓ อย่าง เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง เป็นต้น

ปัจจัยในการผลิตและความรู้ทางวิชาการเกษตรเหล่านี้ นอกจากจะได้จากหน่วยงานของทางราชการโดยตรงแล้ว ยังได้ทรงจัดตั้งโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา โครงการพระราชประสงค์ โครงการพระราชดำริ โครงการหลวง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯลฯ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเกษตรในด้านต่างๆ ทุกหนทุกแห่งทั่วราชอาณาจักร พระราชกรณียกิจและพระราชภารกิจดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณ และพระเมตตาธิคุณที่ทรงมีต่อไพร่ฟ้าประชาราษฎร์อย่างล้นเหลือ ซึ่งได้ทรงบำเพ็ญปฏิบัติติดต่อมาตลอดรัชสมัยด้วยพระวิริยอุตสาหะและตรากตรำพระวรกายด้วยความเหนื่อยยากสุดที่จะพรรณนา

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัติตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจใหญ่น้อยเป็นจำนวนมาก เพื่อบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของทวยราษฎร์ด้วยพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาญาณอันล้ำเลิศและพระวิริยอุตสาหะอย่างแรงกล้า

พระราชกรณียกิจเหล่านี้เกี่ยวข้องกับโครงการพระราชดำริและโครงการพระราชประสงค์จำนวนมากที่ได้ทรงริเริ่มขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาความทุกข์ยาก

และความลำบากในการดำรงชีวิตของพสกนิกรทั่วทุกหนทุกแห่ง ทั้งที่อยู่ในเมืองและในชนบทอันห่างไกลทั่วราชอาณาจักร

โครงการพระราชดำริและพระราชประสงค์เหล่านี้ถึงแม้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น น้ำ ดิน ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม และอาชีพของประชาชนในชนบท แต่พระองค์ก็มิได้ทอดทิ้งปัญหาของประชาชนในด้านอื่นๆ เช่น การศึกษา การแพทย์ การสาธารณสุข การกีฬา การดนตรี การวาดภาพ การถ่ายภาพ การช่าง การสื่อสารและวิทยาการทางสารสนเทศ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งเมื่อปี ๒๔๘๖ ก่อนรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพียง ๓ ปี แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม มหาวิทยาลัยจึงมีประวัติและกิจกรรมอันยาวนานที่สอดคล้องและแนบแน่นกับพระราชกรณียกิจต่างๆ นานาประการที่ยังประโยชน์และก่อความเจริญรุ่งเรืองแก่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อย่างเหลือคณานับ เช่น การเสด็จพระราชดำเนินมาเยี่ยมและทอดพระเนตรกิจการพร้อมกับสมเด็จพระเชษฐาธิราช รัชกาลที่ ๘ และบางครั้งพร้อมกับพระราชอาคันตุกะ การเสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งแรกและรุ่นแรกเมื่อปี ๒๔๙๓ ซึ่งได้ถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบเนื่องกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน การเสด็จฯ มาเปิดงานวันเกษตรแห่งชาติหลายวาระ การเสด็จฯ มาทรงปล่อยปลาหมอเทศพระราชทาน การเสด็จฯ มาทรงดนตรีร่วมกับวงดนตรีเคยูแบนด์ของมหาวิทยาลัย และทรงปลูกต้นนนทรี ซึ่งเป็นต้นไม้ประจำมหาวิทยาลัย เป็นต้น

นอกจากนี้คณาจารย์และนักวิจัยของมหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยได้มีโอกาสสนองเบื้องพระยุคลบาท ด้วยการปฏิบัติโครงการวิจัยและพัฒนาในโครงการส่วนพระองค์จำนวนมาก เช่น โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา โครงการหลวง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น หลายโครงการได้รับพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานทุนสำหรับการวิจัยจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และจากมูลนิธิชัยพัฒนาในการรับทุนการศึกษาอาจารย์และบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน ๔๒ คน ได้รับพระราชทานทุนจากมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่ง

ส่วนใหญ่ได้กลับมาปฏิบัติงานสนองพระยุคลบาทในประเทศไทยแล้ว

สิ่งสำคัญที่สุดที่สมควรนำมากล่าวถึงด้วยความปีติยินดี ณ โอกาสนี้ ได้แก่การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานความไว้วางพระราชหฤทัยแก่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีพระบรมราชานุญาตให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงเสด็จฯ มาศึกษาระดับปริญญาตรี ณ คณะวิทยาศาสตร์ ระหว่างปี ๒๕๑๘ ถึง ๒๕๒๑

ในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๖ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงาน และเหล่านิสิตของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและพระเมตตาธิคุณเป็นล้นพ้น และต่างพร้อมใจกันจัดกิจกรรมเพื่อร่วมเฉลิมฉลองและเทิดพระเกียรติต่างๆ เป็นจำนวนมาก แต่กิจกรรมที่สำคัญกิจกรรมหนึ่ง ได้แก่ การจัดทำหนังสือ **"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์"** ดังที่ปรากฏในสายตาของท่านขณะนี้ และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายพระพรชัยมงคล ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยจงดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของปวงข้าพระพุทธเจ้า และประชาชนชาวไทยสืบไปชั่วนิรันดร

ตามรอยพระยุคลบาท - พระบิดาแห่งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปีเป็นวัน **"สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ"** พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีมากมาย ขอนำบางหัวข้อที่สำคัญมาสรุปโดยย่อ ดังต่อไปนี้ :

สภาวะเรือนกระจก

จำเดิม ตั้งแต่ต้นรัชกาลเป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระราชดำรัสในการออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ของทุกปี และเป็นทางการ เนื้อความค่อนข้างสั้น และจะประทับยืนตลอดจนผู้เข้าเฝ้าทุกคนจะยืนเฝ้าตลอดพระราชพิธี

จวบจน ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาปี ๒๕๓๒ ก่อนวันที่ ๕ ธันวาคม หนึ่งวัน ได้เริ่มโปรดพระราชทานให้บุคคลคณะต่างๆ เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ในวันจันทร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๒ ทรงพระราชทานกระแสพระราชดำรัสแบบไม่เป็นทางการ เนื้อหาเป็นพระราชปรารภถึงเรื่องราวสำคัญของบ้านเมืองในรอบปีที่ผ่านมา ไม่ทรงพระอักษร ตลอดเวลาจะประทับที่พระที่นั่ง และทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ผู้เข้าเฝ้าทุกคนนั่งบนเก้าอี้ในท้องพระโรงทุกคน ใช้เวลาประมาณ ๑ - ๑.๒๐ ชั่วโมง พระราชจริยาวัตรนี้ต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นประเพณีปฏิบัติสืบมาจนทุกวันนี้

มูลเหตุที่สำคัญได้ทรงเริ่มพระราชประเพณีนี้ขึ้น อาจจะเนื่องจากปัญหาของสิ่งแวดล้อมและมลภาวะของโลกและของประเทศไทยในระยะนั้นได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับ และมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของพสกนิกร ได้ทรงมีพระราชดำรัสแสดงถึงความห่วงใยสถานการณ์บ้านเมือง โดยเฉพาะปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่ได้ส่งผลกระทบถึงประเทศไทย เช่น เรื่องของก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศ จนเกิดภาวะไม่สมดุล ทำให้อุณหภูมิของโลกที่เพิ่มขึ้นและระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิง การตัดไม้ทำลายป่า การเผาป่า และมีผลทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่นักวิทยาศาสตร์รู้จักกันในนามของ **"สภาวะเรือนกระจก"** ***(Greenhouse Effect)***

พระราชปรารภ **"...กรุงเทพฯ น้ำทะเลจะท่วม เพราะโลกจะร้อนขึ้น เนื่องจากปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้น เพราะการเผาเชื้อเพลิง การทำลายป่า การเผาป่าและขยะ จนเกินสมดุลที่ต้นไม้ ป่าไม้จะดูด CO_2 ไว้ได้..."**

พระราชดำรัสในวันนั้น ต้องถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้และความสำคัญของเรื่องนี้ในประเทศไทย มีผลทำให้เกิดการตื่นตัวในวงการต่างๆ ทั้งราชการ เอกชนและประชาชนทั่วไป ซึ่งค้นหาความหมายของคำว่า **"สภาวะเรือนกระจก"** โดยเฉพาะรัฐบาลได้กำหนดแนวนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ ๖ ข้อ โดยมีมาตรการปรับปรุงระบบการบริหารและจัดการ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการวิจัย กับเร่งผลิตบุคลากรที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้น และได้กำหนดวันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี เป็น **"วันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ"** ขึ้น ตั้งแต่วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเหนือเกล้าเหนือกระหม่อมหาที่สุดมิได้

ความหมายสภาวะเรือนกระจก *(Greenhouse Effect)*

ปกติระดับความสูงจากผิวโลกประมาณ ๑๕ กิโลเมตร มีก๊าซในบรรยากาศ ประมาณ ๗๕% ประกอบด้วย Nitrogen ประมาณ ๗๘% Oxygen ๒๑% ก๊าซอื่นๆ อีกประมาณ ๑% ซึ่งมีชื่อเรียกว่าก๊าซเรือนกระจก ก๊าซต่างๆ ๑% นี้ ประกอบด้วย ก๊าซ Carbondioxide ๕๐% Methane ๑๘% Chloro-Fluro Carbon *(CFC)* ประมาณ ๑๔% Nitrus oxide ๖% และ Ozone ๑๒% ก๊าซเหล่านี้มีคุณสมบัติเป็นฉนวนและเก็บความร้อนได้เป็นอย่างดี และหุ้มห่อผิวโลกในชั้นบรรยากาศ ถ้าอยู่ในสมดุล จะทำให้บริเวณผิวโลกอบอุ่น ไม่หนาวเย็น ทำให้เกิดสภาพคล้ายกระจกหลังคาที่หุ้มเรือนกระจก ทำให้ความร้อนไม่กระจายออกไป แต่ถ้าไม่สมดุล คือ มีแก๊สเรือนกระจกมากเกินไป ก็จะชักนำให้อุณหภูมิระหว่างผิวโลกกับชั้นบรรยากาศดังกล่าวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็นเหตุให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างของสภาพแวดล้อมของโลก เช่น น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นเรื่อยๆ *(เช่นที่บางขุนเทียน ฝั่งธนบุรี)* ความแห้งแล้ง ฤดูกาลปรวนแปร ดินฟ้าอากาศผิดปกติ

ความสมดุลของก๊าซเรือนกระจก

ฝ่ายผลิต

CO_2 การเผาน้ำมันเชื้อเพลิงจาก fossil ประเทศที่เจริญมีอุตสาหกรรมยานพาหนะมาก ฯลฯ การเผาป่า ถางป่า เผาขยะ

Methane การชะล้างผิวดิน พรวนดิน การสลายตัวของอินทรีย์วัตถุ นาข้าว พรุ แต่น้อยมาก จากมูลคนและสัตว์

CFC น้ำยาเคมี spray ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ น้ำยาทางการแพทย์ แผ่นพลาสติก โฟม การใช้ปุ๋ยเคมี ฯลฯ ฝ่ายดูดซับ ต้นไม้ ทะเล

ปัจจุบันไทยได้ลงนามในอนุสัญญา **"การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิศาสตร์โลก"** มีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๘ และได้ประชุมไปแล้ว ๖ ครั้ง ครั้งที่แล้ว *(๖)* ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ และลงนามรับรองพิธีสารเกียวโต เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ *(ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่รับรอง)*

แต่เป็นที่น่าปลื้มปีติยินดีว่าปัญหาและมาตรการที่นักวิชาการแขนงต่างๆ ทั้งเทศและไทย ได้กำหนดกฎเกณฑ์กันขึ้นนั้น หากย้อนกลับไปดู เมื่อ ๔๐ ปีที่ผ่านมาจะพบว่าเป็นสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์นี้ ได้ทรงริเริ่มบำเพ็ญมาด้วยพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาญาณ ด้วยพระวิริยอุตสาหะ มาตั้งแต่ต้นรัชกาล และด้วยพระวิสัยทัศน์ด้วยโลกทัศน์อันกว้างไกลและมีโครงการต่างๆ มากมาย เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนเหลือคณานับ ดังจะสรุปประเด็นที่สำคัญบางประเด็น ดังนี้

การอนุรักษ์ป่าไม้และการปลูกป่าธรรมชาติ

เนื่องจากต้นเหตุของการเกิด CO_2 ในโลกส่วนหนึ่ง *(กว่าร้อยละ ๕๐)* เกิดจากการถางตัดป่า เผาป่า เผาเศษพืช และต้นไม้ และป่าไม้เป็นแหล่งที่ดูดซับ CO_2 ในอากาศให้เกิดภาวะสมดุล ทั้งยังเป็นแหล่งของปัจจัย ๔ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน พระราชภารกิจแรกๆ ได้แก่ การอนุรักษ์ป่าไม้และลดการทำลายป่าและส่งเสริมการปลูกป่าธรรมชาติ

ทรงเน้นภาคเหนือ ซึ่งมีภูเขามากเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของภาคเหนือและภาคกลาง มีปัญหาชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่บนภูเขา ตัดไม้ทำลาย ทำไร่เลื่อนลอย เผาป่า ปลูกฝิ่น

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับเรื่องนี้มีเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญๆ เช่น

๑. การปล่อยให้ป่าฟื้นตัวเองโดย **"ป้องกันไม่ให้คนเข้าไปรังแก"**

๒. การปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมโดย **"ไม่ปอกเปลือกป่า"**

๓. การทำฝายดินขนาดเล็กหรือ **"ฝายแม้ว"** ขวางร่องน้ำธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้น และมีป่าปกคลุมตลอดปี เพิ่มปุ๋ย ลดไฟป่า ลดความแรงของกระแสน้ำและผันน้ำสู่ที่ต่ำกว่าตลอดปี *(ในเรื่องนี้ทรงเคยเล่ากับพระเชษฐาธิราชตั้งแต่ทรงพระเยาว์และเรียนการป้องกัน erosion มาตั้งแต่พระชนมายุ ๑๐ พรรษา)*

๔. การปลูกป่าบนยอดเขาตามลำดับลงมาสู่เชิงเขาเพื่อให้ดอกแพร่พันธุ์สู่ที่ต่ำและทำฝายข้างบน

๕. การอนุรักษ์สัตว์ป่า เพื่อแพร่พันธุ์พืชและสัตว์

๖. การปลูกไม้ ๓ ชนิด เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้ผล ไม้เชื้อเพลิงและเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๗. การหาอาชีพให้ชาวไทยภูเขา เพื่อให้เลิกการปลูกฝิ่นและหยุดการทำลายป่า ต้นน้ำลำธาร

หยุดการล่าสัตว์ป่า การปลูกข้าวไร่และข้าวนาสวน และเลี้ยงสัตว์เป็นที่ถาวร

๘. การจัดสรรพื้นที่ทำกินให้แก่ประชาชนที่เคยอยู่ในป่ามาตั้งแต่เดิม ให้เป็นระบบ **"สทก."** *(สิทธิทำกิน)*

การปลูกสวนป่ายางนา *(Dipterocapas alatus)* ในพระตำหนักสวนจิตรลดาฯ

ได้เสด็จแปรพระราชฐานทางสถลมารค ระหว่างปี ๒๔๙๕ - ๒๕๐๓ ทรงพบป่ายางนาบริเวณ กม. ๑๗๖ - ๑๗๙ ถนนเพชรเกษม เป็นป่าทึบ มีพระราชประสงค์จะอนุรักษ์ไว้ แต่มีเหตุขัดข้อง

ทรงนำเมล็ดมาปลูก เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ครบ ๙ พรรษา จำนวน ๑,๐๙๖ ต้น พื้นที่ ๓ ไร่ ทั้ง ๓ พระองค์ พร้อมอาจารย์และนิสิตคณะวนศาสตร์ ณ บริเวณพระตำหนักสวนจิตรลดาฯ ปัจจุบันป่ายางนาแปลงนี้มีอายุ ๓๙ ปี เป็นป่ายางนาที่ใหญ่ที่สุดในที่ราบลุ่มเจ้าพระยาตอนล่าง ยังคงยืนต้นอยู่ทุกวันนี้

เป็นนิมิตหมายสำคัญที่แสดงตัวอย่างให้ประชาชนเห็นถึงความสนพระราชหฤทัยและผูกพันของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อการปลูกป่าไม้ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นตัวอย่างสำคัญที่พสกนิกรจะเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท ซึ่งได้ผลกว่าการรับสั่งอย่างเดียว

โครงการลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาส

การรักษาและพัฒนาแหล่งน้ำ

นอกจากป่าไม้แล้ว ทรงตระหนักถึงความสำคัญของน้ำว่า เป็นสิ่งจำเป็นของชีวิต หรือ **"น้ำคือ ชีวิต"** การมีน้ำทำให้ป่าเพิ่มขึ้น ลดการทำลายป่า ลดไฟไหม้ป่า ป่าเขียวตลอดปี มีอาหารของมนุษย์และสัตว์สมบูรณ์ การประกอบอาชีพเกษตรสะดวกยิ่งขึ้น ประชาชนไม่อดอยาก ไม่บุกรุกทำลายป่า นอกจากนั้น การมีแหล่งเก็บกักน้ำที่ดี ทำให้สามารถสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ สร้างโรงงานผลิตไฟฟ้าที่สะอาด ปราศจาก CO_2 ต่างกับโรงไฟฟ้าจากน้ำมัน ถ่านหินและแก๊สธรรมชาติ ทรงให้ข้อคิดว่าเราเสียป่าไปบ้างในการสร้างเขื่อน แต่มีไฟฟ้าที่ไม่ปล่อย CO_2 กับการใช้แหล่งพลังงานอย่างอื่นที่ปล่อย CO_2 อย่างไหนจะมากกว่ากัน ควรเปรียบเทียบ

ทรงมีพระราชทักษะอย่างสูง ในการมีพระราชวินิจฉัย เลือกจุดก่อสร้างเขื่อนและอ่างเก็บน้ำ โดยพิจารณาจากแผนที่ พระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

๑. เขื่อน/ฝายแม้ว ทำเป็นระยะๆ ตามลำน้ำ สร้างความชุ่มชื้น ปลูกป่า และเก็บน้ำ เก็บปุ๋ย ป่าเปียกกันไฟป่า

๒. อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ทุรกันดาร ชนบทที่ห่างไกล

๓. อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เช่น เขื่อนป่าสัก-ชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี

๔. โครงการเก็บกักน้ำ โครงการทดน้ำ โครงการระบายน้ำ เช่น โครงการลุ่มน้ำบางนรา จังหวัดนราธิวาสโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โครงการหัววัง - พนังตัก จังหวัดชุมพร แม่น้ำท่าตะเภา โครงการลุ่มน้ำอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา เป็นต้น

๕. โครงการทฤษฎีใหม่ เก็บกักน้ำใช้น้ำฝนและน้ำชลประทานให้มีประสิทธิภาพและผลสูงสุด เพื่อการเกษตรขนาดย่อม ปัจจุบันน้ำจากธรรมชาติมีปีละประมาณ ๙๐๐,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ทางการ

เก็บไว้ได้ประมาณ ๕% เท่านั้น ที่เหลือไหลลงทะเลลงใต้ดิน ระเหยและบางแห่งก็เน่าเสีย

การบำบัดน้ำเสียในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่

พระราชปรารภ ***"เมืองใหญ่ต้องมีแหล่งน้ำและที่กำจัดน้ำเสีย ไม่ใช่ปล่อยลงทะเล น้ำเสียเป็นแหล่งผลิตของก๊าซ CO_2 และ Methane และบ่อเกิดแห่งโรคภัยไข้เจ็บของมนุษย์ในชุมชน ต้นเหตุสำคัญก็คือ มนุษย์ในเมืองทิ้งขยะ ของโสโครกและสารปนเปื้อนต่างๆ ลงไปในน้ำไม่มีการหมุนเวียนการใช้อินทรีย์วัตถุเหมือนประชาชนในชนบทที่มีการหมุนเวียนใช้ของเสียในการทำปุ๋ย อาหารสัตว์และอาหาร ระบบการระบายน้ำไม่ดี ถมคลอง แผ่นดินทรุด น้ำขัง..."***

ทรงใช้วิธีการบำบัดน้ำเสียโดยอาศัยการสมดุลของธรรมชาติและเลียนธรรมชาติให้มากที่สุด ซึ่งจะง่ายและประหยัด ลงทุนต่ำ ค่าใช้จ่ายต่ำ เช่น

"น้ำดีไล่น้ำเสีย" ใช้ระบบเก็บกักน้ำที่มีอยู่เดิมร่วมกับระบบน้ำขึ้นน้ำลงตามธรรมชาติ เช่น คลองเปรมประชากร และระบบระบายน้ำภาคตะวันออกสู่ตะวันตกของกรุงเทพฯ เป็นไตกรุงเทพฯ

- บึงมักกะสัน ใช้ผักตบชวา ดูดโลหะหนักและสิ่งโสโครกทำปุ๋ย
- บึงพระราม ๙ ใช้แสงแดด CO_2 สารเร่งตะกอน *(จุลินทรีย์)* กำจัดน้ำเสีย
- กังหันน้ำชัยพัฒนาและเครื่องกลเติมอากาศ การเติมอากาศโดยวิธีกล

๑. ทูลถวายสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ถวายรางวัลผลงานสิ่งประดิษฐ์คิดค้น รางวัลที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๓๖ **"กังหันน้ำชัยพัฒนา"**

๒. ทูลถวายสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๔๔ **"เครื่องกลเติมอากาศแบบอัดอากาศและดูดน้ำ"**

- สระน้ำพระราม ๙ ถังชักโครกกรุงเทพฯ เพื่อปล่อยลงล้างคลองลาดพร้าว เป็นแก้มลิง ๓,๐๓๒ ไร่ ที่อำเภอธัญบุรี ระหว่างคลอง ๕ และ ๖ *(เดิมต้องการบ่อกำจัดน้ำเสีย ๕,๐๐๐ ไร่)*
- หนองสนม หนองหาน จังหวัดสกลนคร ใช้วิธีบำบัดโดยพืช กรวด ออกซิเจนจากอากาศ
- แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี ใช้ออกซิเจน พืช กำจัดน้ำเสีย

ฯลฯ

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี

สิทธิบัตรการประดิษฐ์
"กังหันน้ำชัยพัฒนา"

การกำจัดและการใช้ประโยชน์จากขยะ

ปัญหาเมืองใหญ่ ไม่มีการแยกประเภทของวัสดุในขยะ ขยะล้นเมือง วิธีเผารวดเร็ว แต่เกิด CO_2 และสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง การฝังกลบ ใช้พื้นที่

พระราชภารกิจที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

- พระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน ใช้ระบบการหมักและการเผา
- ทำสิ่งโสโครกจากบ้านให้ไม่โสโครก และทำปุ๋ย *(รับสั่งเมื่อ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๕)*
- พระราชดำริ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๓๘ เสด็จฯ มาทรงเปิดงานวันเกษตรแห่งชาติที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เสด็จฯ ทอดพระเนตรงานอุทยานวิจัย ได้พระราชทานแนวทางกำจัดขยะแบบครบวงจรแก่คณาจารย์ ศูนย์ปฏิบัติการวิศวกรรมพลังงานและสิ่งแวดล้อมไว้ ดังนี้

แบ่งพื้นที่ออกเป็น ๒ ส่วน

ส่วนที่ ๑ ฝังกลบตามวิธีการที่ถูกต้อง มีหลุมมีชั้นดิน เมื่อเกิดเน่าสลาย ให้นำแก๊ส Methane ไปใช้ให้หมดก่อน นำเอาส่วนที่เหลือ ร่อนแยกส่วนต่างๆ ออก ส่วนที่ยังใช้ทำเป็นเชื้อเพลิงได้ นำไปเผาใช้เป็นเชื้อเพลิง เถ้าที่ได้นำไปทำแท่งเพื่อใช้ในการก่อสร้าง ส่วนนี้เมื่อใช้หมดแล้วที่ก็ว่าง นำขยะมาฝังกลบใหม่หมุนเวียนกัน

ส่วนที่ ๒ ฝังกลบเช่นเดียวกัน แต่ประวิงเวลาให้เหมาะสม ก็จะสามารถหมุนเวียนการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและได้พระราชทานทุนในการวิจัยเบื้องต้น ๑ ล้านบาท

ศูนย์ฯ ได้ดำเนินการตามโครงการดังกล่าวที่หลุมฝังกลบขยะของกรุงเทพมหานครที่วิทยาเขตกำแพงแสน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ การดำเนินการในระยะแรกประสบปัญหาหลายประการ เนื่องจากได้วางโครงการแบบใหญ่ *(Commercial)* เกินไป ต้องใช้งบวิจัยค่อนข้างสูงและเป็นงานสหสาขาวิชา ปัจจุบันได้พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ คาดว่าจะสามารถดำเนินการเดินเครื่องยนต์ขนาดกลาง ซึ่ง

พอสำหรับการใช้ในวิทยาเขตกำแพงแสน โดยใช้งบประมาณอีกประมาณ ๑๐ ล้านบาทและเน้นการแยกแยะก่อนทิ้ง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ส่งรายงานความก้าวหน้าถวาย มีรับสั่งถาม **"เงินที่ขาดอีก ๑๐ ล้านบาท มีแล้วหรือยัง"** ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังไม่มั่นใจในระยะเวลาของโครงการ จึงไม่กล้ารบกวนเบื้องพระยุคลบาท

การจราจรในกรุงเทพฯ

ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพฯ เกิดมลภาวะและมีผลกระทบต่อสภาพร่างกาย และจิตใจของประชาชนในกรุงเทพฯ นอกเหนือจากการใช้เชื้อเพลิงอย่างสิ้นเปลืองและสูญเปล่าอย่างมหาศาล

แนวพระราชดำริ

๑. พระราชทานรถจักรยานยนต์แก่ตำรวจจราจร *(เพื่อเป็นหน่วยเคลื่อนที่เร็ว)* แก้ปัญหาการจราจร เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๖ โดยพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ ๔ ล้านบาท และของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๔ ล้านบาท เพื่อซื้อรถจักรยานยนต์ เบี้ยเลี้ยง ฯลฯ

๒. ตัดเส้นทางจราจรเพิ่ม

- ปรับปรุงถนน ตรอก ซอย
- ถนนรัชดาภิเษก
- ถนนพระราม ๗
- สะพานมัฆวาน สะพานผ่านฟ้าลีลาศ และถนนหน้ากรมประชาสัมพันธ์
- สะพานพระราม ๘ สี่แยกบางขุนพรหม

ฯลฯ

การอุตสาหกรรมและเครื่องปรับอากาศ

โรงงานอุตสาหกรรม คือ สาเหตุสำคัญที่ปล่อยแก๊ส CO_2 โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนา *(อเมริกา ๒๕% ยุโรปตะวันออก ๒๖% ยุโรปตะวันตก ๑๖% รวม ๖๗%)* ประเทศไทยยังมีปัญหาเรื่องนี้

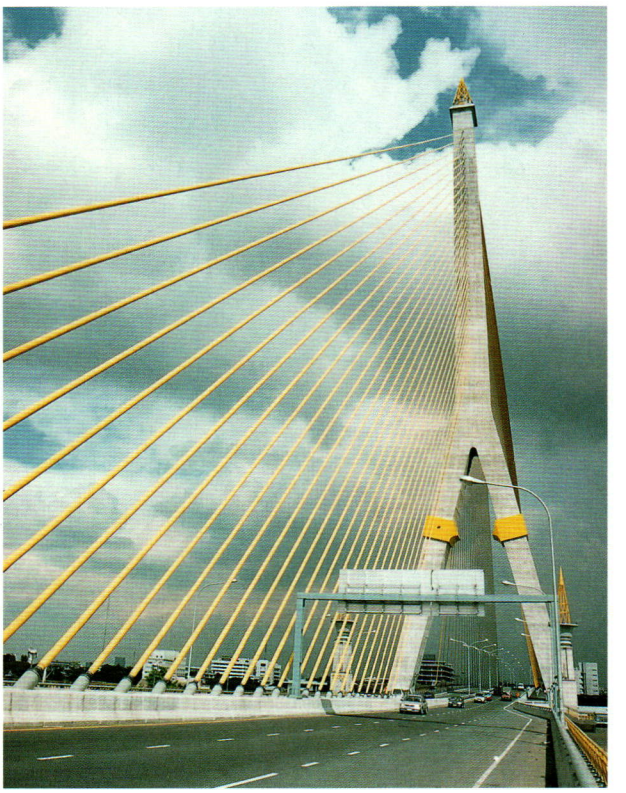

สะพานพระราม ๘

น้อยมาก และโครงการต่างๆ ที่ปล่อยแก๊ส CO_2 ก็ได้รับการต่อต้านอย่างหนักทุกแห่ง ทำให้ต้องเพิ่มมาตรการในการกำจัดควันอย่างเข้มงวด

โรงไฟฟ้าถ่านหินที่ บ้านกรูด บ่อนอก และโรงไฟฟ้าก๊าซธรรมชาติที่สงขลามีกรรมวิธีผลิตที่สะอาด ปล่อย CO_2 น้อยกว่าระบบเก่า เครื่องปรับอากาศแบบเก่าใช้แก๊ส Chloro Fluro Carbon *(CFC)* มีค่าเก็บกักความร้อนถึง ๑๐,๐๐๐ หน่วย *(เป็นฉนวนที่ดี)* สลายตัวยาก นานกว่า ๑๐๐ ปี ปัจจุบันได้เปลี่ยนไปใช้ก๊าซชนิดอื่น

ถึงแม้จะไม่ได้มีพระราชดำริโดยตรงเกี่ยวกับประเด็นนี้ เพราะเป็นปัญหาของการขัดแย้งทางความคิดปัญญา แต่ก็ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงไฟฟ้าแม่เมาะ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และผู้ผลิตเครื่องปรับอากาศต่างได้ตื่นตัวและปรับปรุงการผลิตเพื่อลดก๊าซเรือนกระจก มีการกำจัดก๊าซก่อนปล่อย

นอกจากนี้ยังทรงพระราชดำริเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิงชีวภาพ เพื่อลดการใช้น้ำมันจาก fossil เช่น การผลิต Gasohol จากมันสำปะหลัง ร่วมกับการ

ปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย มีปั๊มในพระราชวังสวนจิตรลดา เพื่อใช้ในงานส่วนพระองค์และเพื่อการทดลอง

นอกจากนี้ เมื่อปี ๒๕๔๔ ยังได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้โครงการส่วนพระองค์ร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือทำการทดลองใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ๑๐๐% เติมรถยนต์เครื่องยนต์ดีเซลและโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จดสิทธิบัตรในพระปรมาภิไธย **"การใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์เป็นน้ำมันเชื้อเพลิง เครื่องยนต์ดีเซล"** ณ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๔๔

เมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปวางศิลาฤกษ์ เขื่อนคลองท่าด่าน ที่อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เสด็จฯ ถึงสนามบินจอดเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่ง เวลาประมาณ ๑๖.๓๐ น. แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรบริเวณโดยรอบโครงการบนเขาลอย ซึ่งมีความสูงประมาณ ๑๐๐ เมตร แล้วเสด็จฯ ลงมายังบริเวณพลับพลาพิธี เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ก็เสด็จฯ ไปยังอาคารรับรองและประทับอยู่จนถึงเวลาประมาณ ๒๐.๐๐ น. จึงเสด็จฯ กลับพระนคร ตลอดเวลาเสด็จพระราชดำเนิน ทั้ง ๒ พระองค์ได้ประทับรถพระที่นั่งสีขาว ใช้เครื่องยนต์ ๔ สูบ ขนาด ๒,๐๐๐ ซีซี เป็นเครื่องยนต์ Volk ที่สร้างในสเปน ยี่ห้อ SEAT ด้านกระจกหลังพระที่นั่งมีภาษาไทยเขียนว่า **"รถยนต์คันนี้ใช้น้ำมันปาล์มบริสุทธิ์ ๑๐๐%"**

การประกอบอาชีพกสิกรรม

นับตั้งแต่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมพสกนิกร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๘ เป็นต้นมา ทรงมีพระราโชบายเกี่ยวกับการเกษตร ดังนี้

ใช้วิธีการที่ง่ายไม่ยุ่งยาก เน้นการใช้ปุ๋ยพืชสด พืชตระกูลถั่ว การปลูกพืชหมุนเวียน การไถกลบอินทรีย์วัตถุ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปลูกหญ้าแฝกป้องกัน erosion ไม่โปรดการใช้สารเคมี

โครงการพัฒนาส่วนพระองค์

๑. ที่บางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ริมแม่น้ำบางปะกง

๑.๑ โครงการปลูกข้าวครบวงจร

๑.๒ โครงการเกษตรผสมผสาน

๑.๓ โครงการผักอนามัย

๑.๔ โครงการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในเขตน้ำกร่อย

๒. สัมมากร *(พ.ศ. ๒๕๔๑)* ริมถนนสุขาภิบาล ๓ ทดลองยกร่อง ปลูกผักอนามัย

๓. ร้านค้าร่วมกับบางจาก **"Lemon farm"** **"Lemon Green"** และร่วมกับ CP **"สุวรรณชาด"** Golden Place จำหน่ายผลิตภัณฑ์ส่วนพระองค์และปลอดสารเคมี

พระราชจริยาวัตร

ทางชีววิทยากล่าวว่า พฤติกรรมของสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย

๑. พันธุกรรม

๒. สิ่งแวดล้อม

พันธุกรรม ประกอบด้วย DNA สารพันธุกรรมใน chromosomes ในเซลล์ที่เป็นองค์ประกอบของอวัยวะ ร่างกายของมนุษย์ ถ่ายทอดจากพ่อแม่ ๑/๒ ปู่ย่าตายาย ๑/๔ ทวด ๑/๘ ควบคุมลักษณะของมนุษย์ทั้งร่างกาย ภายนอกและภายใน และจิตใจ ทางพุทธศาสนาถือว่า เป็นกรรมเก่า บุญเก่า แต่ปางก่อน แก้ไขเปลี่ยนแปลงยาก

ทรงมีพระพรสวรรค์ พระราชอัจฉริยะ *(ฉลาด)* วิริยะ อุตสาหะ *(ขยัน)* ทศพิธราชธรรม *(คนดีและคนเก่ง)*

สิ่งแวดล้อม ที่อยู่อาศัย ที่เจริญเติบโต ที่ศึกษาเล่าเรียนและปัจจัยรอบตัวตลอดชีวิต

ทรงขาดพระราชชนก ตั้งแต่ ๒ พรรษา ทรงได้รับอนุบาลจากพระราชชนนี ให้มีชีวิตที่เรียบง่าย มีระเบียบวินัย รักธรรมชาติ และมัธยัสถ์

ประทับอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งสวยงาม สะอาด มีระเบียบวินัย

แต่ความสำเร็จของชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับอีกสิ่งหนึ่ง คือ พรหมลิขิต หรือโชคชะตา ได้ทรงดำรงตำแหน่งพระมหากษัตริย์และพระประมุขของชาติไทย ได้ทรงทำงานต่อเนื่องอันยาวนานกว่า ๕๓ ปี สะสมพระราชประสบการณ์ ทรงศึกษานอกโรงเรียนด้วยพระองค์เองตลอดชีวิต มีข้อมูลครบถ้วน

ปัจจัยทั้ง ๓ อย่าง ทำให้เกิดพระราชสติปัญญา พระราชจริยาวัตรอันงดงาม มีพระราชกรณียกิจ พระราชภารกิจที่เกิดประโยชน์แก่พสกนิกรมากมาย เป็นศูนย์รวมของจิตใจ เป็นที่รักเคารพและศรัทธาของปวงชน

สักการบท

สิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ค้นพบ เข้าใจกัน แนะนำกัน เมื่อปี ๒๕๓๒ เป็นสิ่งที่พระองค์ได้เพียรปฏิบัติมากว่า ๔๐ ปี ในแนวที่ถูกต้อง เป็นการทำล่วงหน้า เพียงแต่ไม่อาจโน้มน้าวรัฐบาลในสมัยต่างๆ ให้ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทอย่างถูกต้องสมบูรณ์ได้ เพราะระบบการปกครอง ความไม่ต่อเนื่องของการบริหาร แต่ถึงแม้จะช้าไป ๔๐ ปี แต่ก็ยังไม่สายเกินไป ปัญหาต่างๆ ยังมีอยู่ จนฟองสบู่แตก จึงได้ตระหนักรู้แท้แน่แก่ใจ โดยเฉพาะผู้ที่ยังอายุไม่มาก และนึกว่าตัวเองมีวิสัยทัศน์ดี เรียนรู้มาก น่าจะนำไปทบทวนและพิจารณาปรับแนวทาง

สิ่งที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญปฏิบัติมากว่า ๕๓ ปี ด้วยพระวิริยะ อุตสาหะ เหน็ดเหนื่อยพระวรกายอย่างยิ่งนี้ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นเหลือแก่ประชาชนชาวไทย อย่างหาที่เปรียบมิได้

ในฐานะนักวิทยาศาสตร์ นักธรรมชาติวิทยา นักอนุรักษ์ ผู้เขียนใคร่ขอเชิญชวนให้ทุกท่านหาโอกาสทดแทนพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงนี้ ตามหน้าที่ ตามสติปัญญา ตามกำลังกาย ตามกำลังใจของท่านเท่าที่จะปฏิบัติได้ ด้วยการดำเนินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิดที่สุด และขยายผลงานต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยและประเทศไทยอันเป็นที่รักของเราให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สุดท้ายของการบรรยายในครั้งนี้ ผู้เขียนใคร่ขออัญเชิญกระแสพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ และเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานความว่า

"*(ขอให้)* มีไมตรีต่อกัน มีเมตตาหวังดีให้กันและกัน ทำงานผสมผสานกัน ไม่ทะเลาะกัน งานใหญ่ทำคนเดียวไม่ได้ ต้องร่วมมือกัน ป้องกันการทุจริต คิดมิชอบต่อแผ่นดินและประชาชน"

และเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๔ **"ขอให้ท่านทั้งหลาย จงรักษาความสามัคคีและจิตใจอันดีนี้ไว้ให้มั่นคง แล้วพยายามเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงานให้ประสานสอดคล้องและเกื้อกูลกัน ด้วยความสุจริตบริสุทธิ์ใจ และด้วยความไม่ประมาท โดยยึดเอาประเทศชาติและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด"**

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมายุครบ ๗๘ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ ผู้เขียนใคร่ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมถวายพระพรขอให้ทรงมีพระเกษมสำราญและมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงมีพระราชจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมา

ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ถึงแม้จะขาดพระราชชนกตั้งแต่ปี ๒๔๗๒ เมื่อพระชนมายุเพียง ๒ พรรษา แต่ด้วยพระบุญญาบารมีที่ทรงได้รับการเลี้ยงดูและกล่อมเกลาพระราชนิสัยและพระราชจริยาวัตรจากสมเด็จพระราชชนนีอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด โดยได้ทรงอนุบาลและเลี้ยงดูพระราชธิดาและพระราชโอรสให้ทรงมีชีวิตที่เรียบง่าย มัธยัสถ์ รักธรรมชาติ เมตตาในสิ่งมีชีวิต และทรงได้รับการศึกษาเบื้องต้นและระดับอุดมศึกษาในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อมและดูแลจัดการบ้านเมืองและภูมิประเทศให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงามและมีกฎเกณฑ์อย่างเข้มงวดและจริงจัง ทำให้ทรงได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและทอดพระเนตรภาคปฏิบัติในเรื่องเหล่านี้อย่างใกล้ชิด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จขึ้นครองสิริราชสมบัติเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ เมื่อพระชนมายุ ๑๙ พรรษา และได้เสด็จฯ กลับมาประทับอยู่ในประเทศไทยเป็นการถาวรเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๙๔ พระองค์และสมเด็จพระราชินีนาถได้ทรงใช้เวลาในช่วงแรกของรัชกาลระหว่าง ปี ๒๔๙๔ - ๒๕๐๒ เสด็จพระราชดำเนินและแปรพระราชฐานไปเยี่ยมเยียนและประทับแรมในสถานที่ ณ จังหวัดต่างๆ หลายแห่งทั่วราชอาณาจักร เพื่อทอดพระเนตรสภาพภูมิประเทศ สภาพการดำรงชีวิตและทรงสดับตรับฟังปัญหาอุปสรรคในการครองชีพของพสกนิกรด้วยพระกรรณของพระองค์เองอย่างใกล้ชิด

ในระหว่างที่เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงฤดูร้อน ได้ทรงทอดพระเนตรป่ายางนาใหญ่เขียวครึ้มบริเวณสองข้างทางถนนเพชรเกษม ก่อนถึงอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นระยะทางหลายกิโลเมตร ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะอนุรักษ์ไว้ให้เป็นป่าธรรมชาติให้ยั่งยืนสืบไป แต่ขัดด้วยอุปสรรคและปัญหานานาประการ จึงได้ทรงโปรดให้เก็บเมล็ดยางนาในป่าดังกล่าวมาเพาะแล้วปลูกในที่ว่าง ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ประมาณ ๔ ไร่ เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๐๔ ปัจจุบันสวนยางนาแปลงนี้ได้เจริญเติบใหญ่มีอายุเกือบ ๔๐ ปีและเป็นสวนยางนาที่ใหญ่และเก่าที่สุดในบริเวณกรุงเทพมหานครหรือแม้แต่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เป็นสวนป่าที่เป็นนิมิตที่สำคัญแห่งแรกที่แสดงให้เห็นถึงความสนพระราชหฤทัยและความผูกพันของพระมหากษัตริย์ไทยที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ และเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนชาวไทยทั้งปวง ที่จะได้ดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาทสืบไป

สำหรับในด้านการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร ทรงเน้นในภาคเหนือเป็นอันดับแรก เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงที่ถูกตัดไม้ทำลายป่า ไร่เลื่อนลอยอันประกอบด้วยพืชล้มลุกและฝิ่น ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวไทยภูเขาจำนวนหนึ่ง แต่เขตดังกล่าวเป็นแหล่งน้ำสำคัญของประชาชนในพื้นที่ราบในภาคเหนือและภาคกลางซึ่งเป็นสาเหตุของการขาดแคลนน้ำและน้ำท่วมรุนแรงตลอดมา เป็นผลกระทบต่อการประกอบ

อาชีพและการดำรงชีวิตของประชาชนจำนวนมาก จึงทรงเริ่มโครงการหลวง ในปี ๒๕๑๒ เพื่อการพัฒนาอาชีพของชาวไทยภูเขา เพื่อลดปัญหาของการทำลายป่าไม้บนภูเขาและเลิกการปลูกฝิ่นในภาคเหนือ

นอกจากการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธารแล้ว ยังได้ทรงเน้นการจัดการแหล่งน้ำ การเก็บกักน้ำและการสร้างความชุ่มชื้นในดิน โดยการสร้างเขื่อนดินขนาดกลางและขนาดเล็กหรือที่เรียกว่า **"ฝายแม้ว"** ***(Check dam)*** เพื่อขวางร่องน้ำตามธรรมชาติเพื่อชะลอการไหลของกระแสน้ำ ให้ลดความรุนแรงลงและเก็บสะสมอยู่หลังเขื่อนให้นานที่สุด การกระทำเช่นนี้จะทำให้ผืนแผ่นดินใกล้เขื่อนดินหรือบริเวณแอ่งน้ำหลังเขื่อน มีความชุ่มชื้นหลายเดือนหรือตลอดปี ทำให้ต้นไม้ต้นพืชบริเวณนั้นเจริญเติบโต ใบเขียวสดตลอดปี และลดความเสียหายจากไฟป่า ต่อมายังได้ทรงแนะนำให้ปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างทำลายของดินและการอนุรักษ์ดินและเพิ่มความชื้นของดินบริเวณลาดเขาลาดหน้าเขื่อนและริมอ่างน้ำอีกด้วย

ในสถานที่ใดที่มีอ่างน้ำเก็บน้ำไว้ได้หลายเดือน ทรงแนะนำให้ปล่อยน้ำไปตามร่องน้ำ หรือลำเหมืองตามธรรมชาติหรือที่สร้างขึ้นใหม่ โดยให้ผ่านลดหลั่นไปตามระดับลาดเทของพื้นที่ และไหลผ่านไปในบริเวณป่า เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นกระจายทั่วไปในพื้นที่ แต่ถ้ามีปริมาณน้ำมากพอก็จะทรงแนะนำให้ประชาชนในพื้นที่นำไปใช้เสริมน้ำฝนเพื่อเพาะปลูกพืชอาหารได้บ้าง

ปัจจุบันพื้นที่ป่าที่ถูกทำลายมีจำนวนมากเกือบทุกภาค ดังนั้น นอกเหนือจากการอนุรักษ์แล้ว การฟื้นฟูป่าและการปลูกป่าจึงมีความสำคัญที่จะต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเน้นความสำคัญ **"การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก"** หรือ **"การปล่อยป่าให้ฟื้นฟูตัวเอง"** เพียงแต่ **"อย่ารังแกเขา"** ซึ่งป่าประเภทป่าผลัดใบ ป่าเต็งรัง และป่าเบญจพรรณจะมีสภาพเช่นนี้ ทุกปีจะมี **"ลูกไม้"** หรือ **"กล้าไม้"** งอกขึ้นมาใหม่อย่างรวดเร็วทุกปี หากมนุษย์ไม่ไปตัดเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ทำเสารั้ว ทำฟืน ทำสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น ป่าเหล่านี้ก็จะฟื้นตัวเป็นป่าเหมือนเดิม ถึงแม้จะใช้เวลาหลายปี และยิ่งถ้าได้ทำ **"ฝายแม้ว"** ขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่แล้วก็ยิ่งจะทำให้ป่าฟื้นตัวเร็วขึ้น

สำหรับป่าบางแห่งที่ถูกทำลายล้างและเผาอย่างรุนแรง การฟื้นฟูป่าอาจทำได้ยากหรือใช้เวลานาน จำเป็นต้องปลูกป่าทดแทน ในกรณีเช่นนี้ทรงมีหลักการดังที่ได้พระราชทานกระแสพระราชดำรัสไว้ดังนี้ คือ **"ห้ามปอกเปลือก"** *(อย่าถางไม้และไถพรวนจนราบเรียบ)* และ **"อย่าใช้ยาฆ่าวัชพืช"**

"ปลูกไม้ ๓ ชนิด เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง ได้แก่ ไม้เชื้อเพลิง ไม้ใช้สอยและไม้อาหาร และประโยชน์อย่างที่ ๔ ได้แก่ การอนุรักษ์ดินและน้ำ"

"ปลูกไม้ที่มีทรงพุ่มต่างระดับกัน เพื่อเก็บกักความชื้นและไม่แก่งแย่ง *(อาหารและแสงแดด)* กัน" และ **"ควรปลูกไม้ผลัดใบแทรกกับไม้ไม่ผลัดใบบ้าง"**

"ควรปลูกพืชที่มีเมล็ดพันธุ์บนภูเขาสูง เพื่อให้แพร่พันธุ์ลงไปในพื้นที่ต่ำอย่างรวดเร็ว"

"ควรปลูกป่าใกล้แหล่งเก็บกักน้ำและพื้นที่ชุ่มชื้น" *(เช่น อ่างเก็บน้ำ แอ่งน้ำ ฝายแม้ว ร่องน้ำ*

และหุบเขา เป็นต้น)

นอกจากอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงตระหนักถึงปัญหาที่ราษฎรจำนวนกว่า ๒ ล้านครอบครัวที่อาศัยอยู่ในป่ามาเป็นเวลาหลายชั่วคน การขับไล่หรือย้ายออกทั้งหมดเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงทรงริเริ่มโครงการพระราชดำริโครงการต่างๆ เพื่อส่งเสริมอาชีพให้ชาวไทยภูเขา เพื่อให้อยู่เป็นหลักแหล่งและปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกฝิ่น เพื่อให้ยุติการปลูกฝิ่นและหยุดการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร หลักการสำคัญ คือ ต้องมีพื้นที่ปลูกข้าวให้พอบริโภค โดยปลูกข้าวไร่บนที่ลาดชัน ส่วนข้าวนาสวนปลูกในที่ราบบนภูเขาที่มีน้ำและการปลูกไม้ยืนต้น ๓ ชนิด เพื่อให้เพียงพอสำหรับประโยชน์ ๔ อย่าง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

โครงการดังกล่าวจะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นหากประกอบด้วยการหาอาชีพและรายได้เสริมให้แก่ราษฎรเหล่านั้น เช่น การมีส่วนร่วมในการปลูกป่าและการจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง การมีรายได้จากการเพาะกล้าไม้ การรับจ้างปลูกป่า การดูแลป่าตลอดจนการส่งเสริมคุณธรรมและจิตสำนึกให้แก่ราษฎรที่อยู่ในป่าในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและมีความรู้ในการประกอบอาชีพที่อยู่ในป่าได้

สำหรับเขตป่าสงวนที่ต้นไม้ถูกทำลายส่วนมากแล้ว ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่าควรมอบกรรมสิทธิ์การถือครองประโยชน์ แบบ **"ส.ท.ก.๑"** และเมื่ออยู่ครบ ๕ ปีแล้ว เปลี่ยนเป็นสิทธิการถือครองแบบ **"ส.ท.ก.๒"** แทนการเพิกถอนป่าสงวนออกเป็น **"น.ส.๓"** ซึ่งมีแนวโน้มว่า ราษฎรที่ทำกินอยู่เดิมมักไม่ได้รับสิทธิ์ แต่นายทุนจากนอกป่าเป็นผู้ที่ได้สิทธิ์การถือครองแทน

ไม่เฉพาะในภาคเหนือ ภาคอีสานและภาคกลาง ในภาคอื่นๆ ที่อยู่ใกล้ทะเล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริหลายประการ เช่น การรักษาและฟื้นฟูป่าชายเลนและป่าโกงกาง บริเวณชายทะเลภาคตะวันออกและภาคใต้ฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ซึ่งป่าชายเลนได้รับการบุกรุกแผ้วถางอย่างรุนแรง เพื่อประกอบอาชีพอื่น เช่น การเลี้ยงกุ้ง การทำถ่านและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ในจังหวัดนราธิวาสก็มีโครงการอนุรักษ์และพื้นที่ป่าพรุ

รักษาป่าไม้ของชาติให้รอดพ้นจากการถูกทำลายเป็นส่วนใหญ่ได้ เพราะต่างมีระยะทำงานที่ช่วงสั้นไม่ต่อเนื่องกัน หลายท่านมีวิสัยทัศน์ที่สั้นและแคบ กอปรกับมีผลประโยชน์ของพรรคพวกและส่วนตัวมาบดบัง หากไม่มีผลงานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณนำทางแก่พวกเราแล้ว ผลเสียในด้านอื่นอาจรุนแรงมากกว่านี้อีกเหลือคณานับและยากที่คาดได้ นับว่าเป็นพระเมตตาธิคุณอย่างล้นเหลือแก่ปวงประชาชนชาวไทยสุดที่กล่าวได้

ที่สำคัญหลายโครงการ เช่น การอนุรักษ์พรุโต๊ะแดง ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุสิรินทร และศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น

พระราชกรณียกิจและพระราชดำริที่ได้อัญเชิญมานี้ ได้แสดงให้เห็นถึงพระราชอัจฉริยะและพระปรีชาญาณอันล้ำเลิศที่ทรงมีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้ ซึ่งล้วนเป็นแหล่งกำเนิดของความหลากหลายทางชีวภาพ นับว่าทรงมีสายพระเนตรและแนวคิดอันกว้างไกลและล้ำลึก *(ซึ่งนักวิชาการไทย ปัจจุบันรู้จักกันในคำว่า **"วิสัยทัศน์"**)* อย่างยากที่จะเปรียบได้ นับว่าเป็นความโชคดีของนักวิทยาศาสตร์ นักวนศาสตร์และนักเกษตรศาสตร์ไทย รวมทั้งนักวิจัยและพัฒนาในปัจจุบันที่ในหลวงพระองค์นี้ได้ให้ความสนพระราชหฤทัย ทรงเข้าใจ ทรงรอบรู้ในปัญหา ต้นเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง และทรงมีความตั้งพระราชหฤทัยที่แน่วแน่มั่นคงในการบำเพ็ญพระราชกิจและพระราชกรณียกิจมาด้วยความวิริยอุตสาหะเป็นเวลาต่อเนื่องยืนยาวกว่า ๕๓ ปี โดยมิได้เปลี่ยนแปลง มีผลงานที่ก่อประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างมหาศาล ถึงแม้จะไม่สามารถโน้มน้าวให้รัฐบาลกว่า ๓๗ คณะ นายกรัฐมนตรีกว่า ๑๙ ท่าน และรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กว่า ๓๖ ท่าน ให้พยายามในฐานะที่เป็นประชาชนชาวไทย ผู้เขียนขอเชิญชวนให้พสกนิกรทุกท่านได้ร่วมสนองพระมหากรุณาธิคุณ โดยพยายามดำเนินรอยตามพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิด และปฏิบัติตามหน้าที่ของคนไทย ของนักวิทยาศาสตร์ไทย ให้ดีที่สุดและสมบูรณ์ที่สุด เพื่อน้อมเป็นสักการบูชา และเพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ของชาติอยู่ยั่งยืนคู่ประเทศไทยไปชั่วกัลปาวสาน

ขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระเจริญและมีพระชนมายุยิ่งยืนนาน

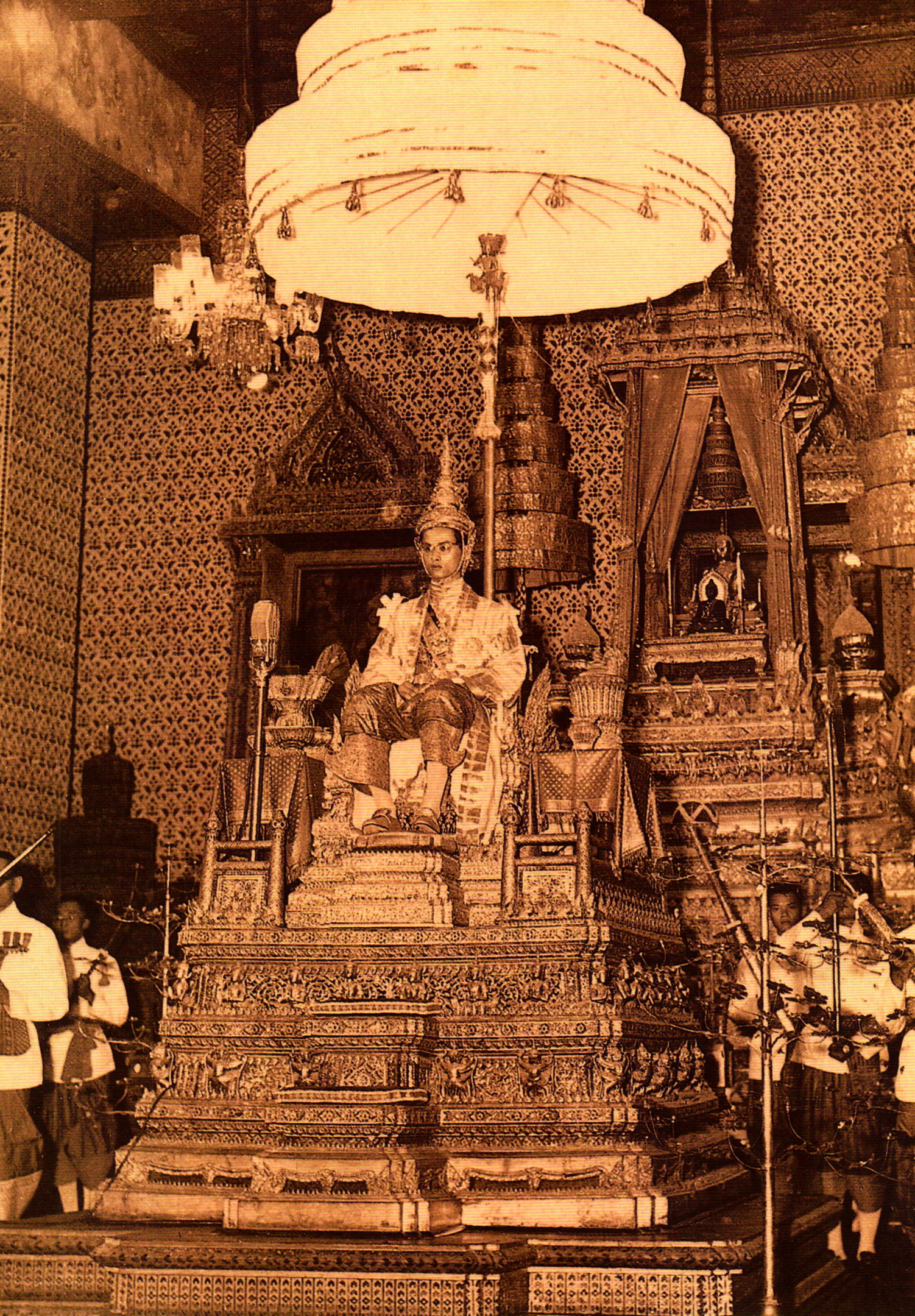

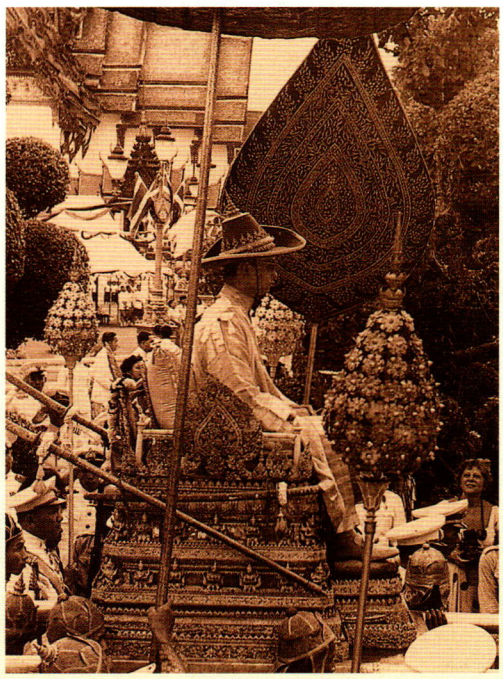

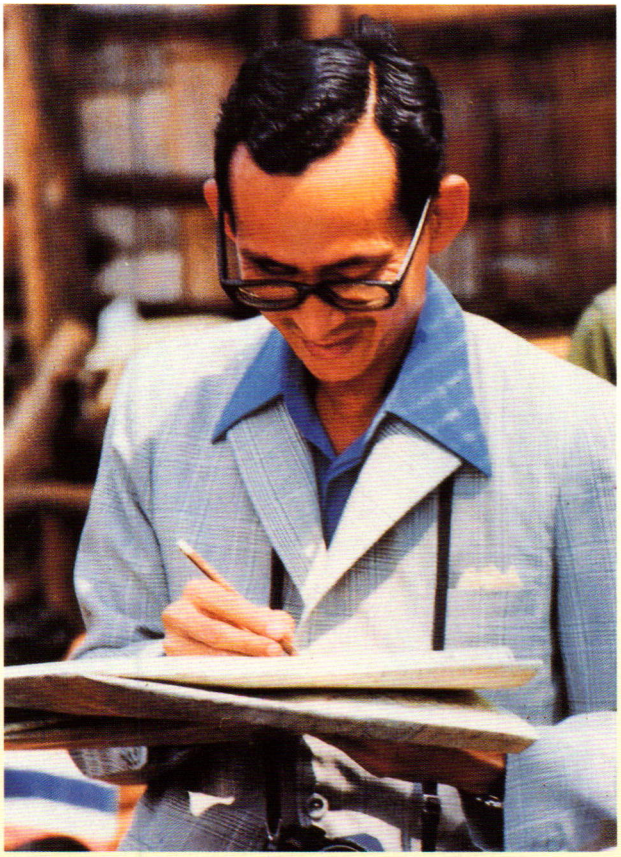

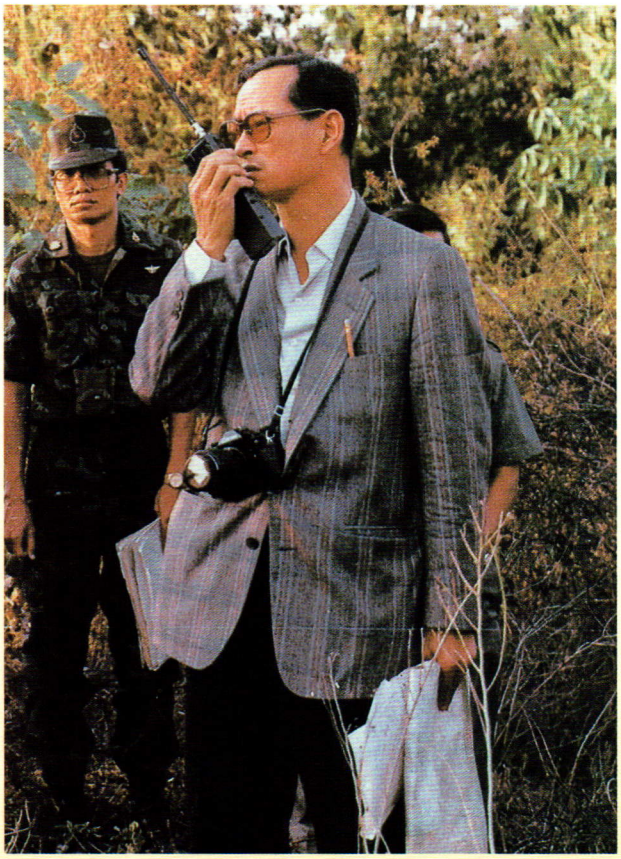

พรหมวิหาร ๔ เป็นอย่างไร?

ธรรมวาที

โดยทั่วไปผู้คนมักจะรู้จักว่า พรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา อย่างผิวเผิน จึงมักไม่เกิดผล แต่ต้องรู้ให้ลึกลงไปว่าที่ว่าเมตตานั้นคืออะไร กรุณา อุเบกขา ลึกๆ นั้นมีอะไรบ้าง และต้องนำมาปฏิบัติให้ได้อย่างลึกซึ้งด้วย จึงจะบังเกิดผล

เมตตา เป็นความรู้สึกสงสาร หวั่นไหว เมื่อผู้อื่นมีทุกข์ ปรารถนาให้ผู้อื่นอยู่ดี มีสุข รวมทั้งสัตว์ทั้งปวง อีกทั้งความพอใจ รักใคร่ เป็นมิตร ไมตรีจิต จะเป็นได้ดังนี้ ต้องพัฒนาจิตใจของตนเองเสียก่อน โดยจิตใจต้องสงบ จากความริษยาอาฆาตพยาบาท ที่เผาจิตใจตนเองให้ร้อน ดับไฟที่เผาใจเราลงให้ได้เสียก่อน มิฉะนั้นจะแผ่ความร้อนไปสู่ผู้อื่น จะดับไฟได้ต้องพรมน้ำดับไฟในใจด้วย **"เมตตา"** ต้องเจริญเมตตาให้มากๆ ถ้าเมตตายังไม่พอความโกรธหลง ริษยา อาฆาตก็จะไม่ดับลงได้ แต่กลับลุกโชนขึ้น

เมตตา จึงเป็นภาวะของจิตใจที่มีเยื่อใยของความรักใคร่ปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข เกื้อกูลประโยชน์สุข โดยปราศจากการโกรธแค้นอาฆาตพยาบาทดังที่เราภาวนาว่า **"จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด อย่าได้มีเวรและกรรมต่อกันเลย รักษาตนให้รอดปลอดภัยเถิด"**

ภาวะจิตที่มีความรักใคร่ปรารถนาให้เป็นสุข แต่ยังเจือปนด้วยราคะเสน่หา ริษยา อาฆาตบ้าง เป็นจิตที่สามัญธรรมดา พระพุทธองค์ทรงสอนให้ปรับปรุง

จิตธรรมดาสามัญนี่แหละให้บริสุทธิ์ เมตตา เกื้อกูล ให้กว้างขวางออกไป ไม่ให้เมตตาอยู่ในวงแคบเฉพาะตน ญาติตน ให้แผ่กว้างไพศาลออกไป จนไม่จำกัดขอบเขต ไม่มีระยะ กาล ประมาณ ในทางปฏิบัติจึงต้องพากเพียร (*บำเพ็ญภาวนา*) พยายามแก้ไข ปรับปรุงนิสัย ปัจจัยให้บริสุทธิ์ เป็นที่สุด จึงจะเรียกว่ามี **"เมตตาธรรม"** ที่จิตใจบริสุทธิ์แท้จริง

เมื่อส่งกระแสใจที่ประกอบด้วยเมตตาออกไป ก็จะได้รับความเมตตา เห็นอกเห็นใจจากผู้อื่นเช่นเดียวกัน นี่คือจิตตานุภาพที่จะบันดาลความสุขสวัสดิ์ที่สมบูรณ์

กรุณา คือสภาวะจิตใจความรู้สึกที่อยากจะช่วยเหลือมีลักษณะอาการหวั่นไหวใจคอไม่ดี เมื่อผู้อื่นมีทุกข์ อาการขจัดความทุกข์ผู้อื่น เกิดความสงสาร อยากอนุเคราะห์ผู้ที่ประสบความเดือดร้อน อยากอนุเคราะห์ให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (*ตรงข้ามกับการอยากให้ผู้อื่นได้รับทุกข์เข็ญ เสียหาย หายนะ เจ็บปวด การกลั่นแกล้ง รังแก กีดกันไม่ให้ได้รับความสุข*) เช่น เห็นผู้อ่อนแอถูกเบียดเบียน เห็นสัตว์เบียดเบียนกัน เห็นคนรังแกเบียดเบียนสัตว์ ฆ่าสัตว์ที่ไม่มีทางต่อสู้ มักเกิดความสงสาร ต้องการช่วยเหลือผู้ประสบทุกข์ ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่าไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรม ช่วยเหลือเมื่อมีความสามารถ เหล่านี้เรียกว่า กรุณา

กรุณา เป็นธรรมที่สำคัญมาก ถ้าปราศจากกรุณาสงสาร สังคมก็จะปราศจากความสงบสุข ขาดความยุติธรรม การเจริญกรุณานั้น ต้องเจริญทั้งทาง กาย วาจา ใจ มิใช่ปากพูดเห็นอกเห็นใจแต่ในใจไปอีกอย่าง

มุทิตา ความพลอยยินดีในความสุขหรือความสำเร็จของคนอื่น มุทิตากระทำเมื่อเราเห็นคนอื่นดีกว่าเรา ต่างกับกรุณาที่ทำหรือแสดงเมื่อเห็นคนอื่นมีทุกข์ หรือตกต่ำกว่าตน ในเชิงปฏิบัติ มุทิตาทำได้ยากกว่ากรุณา บางคนมีเมตตา กรุณาดี แต่เจริญมุทิตาไม่ค่อยได้ เพราะทุกคนมีกิเลสคือความริษยาหนุนเนื่องอยู่ในกระแสจิต จึงต้องฝึกฝนพยายามกำจัดความริษยาออกไป ให้บรรเทาเบาบางน้อยลงจนหมดไป เพราะความริษยาไม่ก่อให้เกิดคุณใดๆ ต่อผู้นั้นเลย ผู้เจริญมุทิตาโดยกำจัดความริษยาได้จะได้รับผลคือมีบริวาร มิตรสหายมากมาย

เห็นใครร่ำรวยพรั่งพร้อมด้วยสมบัติ ต้องมีภาวะจิตที่บันเทิงยินดี ที่ผู้อื่นได้รับความสุขความเจริญ ตัดความยินร้าย ไม่ยินดีด้วยเหตุที่ริษยาออกไปให้ได้

อุเบกขา คืออาการสงบ เฉย ไม่แสดงอาการดีใจ เสียใจจนออกนอกหน้า ไม่ลิงโลดหรือเศร้าโศกจนฟูมฟาย ตีอกชกหัว ดูแลอารมณ์ไม่ให้ร้อนแรงหรือเปลี่ยนแปลงจนควบคุมไม่ได้ ไม่ตื่นตระหนก เป็นการสำรวม กาย วาจา ใจ มีสมาธิ และใช้ปัญญาข่มความยินดียินร้ายเรื่องร้ายได้ คิดได้ แก้ปัญหาได้ เพราะเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นอนิจจังไม่เที่ยง เกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วก็ดับไป เป็นสภาวะจิตที่เป็นกลาง เห็นเสมอกันในคราววิบัติหรือสมบัติ เห็นว่าทุกคนมีกรรมที่ทำไว้เป็นของตนเอง ไม่จัดแจงวุ่นวาย ปล่อยให้เป็นตามกรรมที่ทำมากำหนดมา

แม้จะหนาว จะร้อน จะหิว จะอิ่ม ก็ใช้ความอดทน อดกลั้น ไม่บ่น ไม่ร้องทุกข์ ไม่อยากรู้ความลับของใคร ไม่บอกความลับคับบอกของตนแก่ใคร ไม่สนใจว่าใครจะเห็นตนเป็นอย่างไร ไม่กลัวความทุกข์ยาก ขันติ วางเฉย เก็บอาการได้ดี รู้จักเอาความทุกข์ยากมาเป็นประโยชน์ สร้างความก้าวหน้าให้แก่ชีวิต ทั้งนี้ก็โดยที่ได้แสดงความเมตตา กรุณา มุทิตาแล้วด้วยสิ่งนี้คือ **"อุเบกขา"** ผู้ใดฝึกปฏิบัติทำได้ดี ก็จะทำให้มีผู้เคารพ นับถือ ยำเกรง ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคง มีสติ เกิดสมาธิ ปัญญาแก้ปัญหาต่างๆ ได้ลุล่วงไป ทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าได้รับลาภ ยศ สรรเสริญ สุข มีความเชื่อมั่น มั่นคง สง่างาม มีบุคลิกภาพดี สามารถควบคุม กาย วาจา ใจได้

พึงเจริญอุเบกขาให้มีขึ้นมาในจิตใจ มิให้ขึ้นลงตามความยินดียินร้าย ตามตัวแปรที่เปลี่ยนไปหรือที่เรียกว่าเหตุปัจจัย หรือสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะเกิดขึ้นเสมอทุกวันเวลา ทุกยุคทุกสมัย

แพะ (รับบาป) ที่ศาลเจ้า

กฤศวัฒน์ บันลือทรัพย์

ความเหมือนที่แตกต่าง

เมื่อพูดถึงแพะ เราอาจจะนึกภาพไม่ออก แล้วไพล่ไปบอกว่ามันเหมือนแกะ อย่างที่เรามักใช้คำว่า **"จับแพะชนแกะ"** นั่นอย่างไร หากจะว่ากันไปแล้ว แพะโดยทั่วไปมีรูปร่างคล้ายกับแกะอยู่เหมือนกัน ลักษณะสำคัญที่ต่างกันแบบชาวบ้านเห็นได้นั้นก็คือ แพะมีเคราใต้คาง ส่วนแกะไม่มี นอกจากนั้นแพะตัวผู้จะมีต่อมกลิ่นสาบที่ใต้โคนหาง ส่วนแกะมีต่อมกลิ่นที่หว่างกลีบ แพะมักมีเขายาวคล้ายดาบโค้งไปทางข้างหลัง แกะมักมีเขาม้วนกลับไปใต้หู และแพะยังมีขนตรง ๆ ขณะที่แกะมีขนม้วนหนาไปทั้งตัว

สัตว์ที่ใกล้ชิดเทพเจ้า?

เรื่องราวของแพะคงไม่จบลงแค่เพียงมันถูกนำไปบริโภคเท่านั้น ยังมีหลักฐานอ้างอิงถึงเรื่องของการนำแพะมาใช้ประโยชน์อีกหลายจุดมุ่งหมายด้วยกัน ดังเช่นที่ **"ขุนสุนทรภาษิต"** เขียนไว้ในเรื่อง *ศิวลึงค์* ตอนหนึ่งว่า **"ชาวไอยคุปต์หมู่หนึ่งสมัยโบราณใช้ลึงค์นางแพะที่ฆ่าแล้วเอามาปิดไว้ตามบานประตูหน้าต่างเพื่อบูชาพระอิศวร โดยนับถือว่าอาจกันอันตรายต่างๆ อันจะนำมาสู่ครอบครัว แล้วให้เกิดสิริมงคลแก่บ้านเรือนครอบครัวนั้น..."** ขณะเดียวกันก็มีชาวไอยคุปต์บางส่วนที่นับถือเคร่งครัดในพระอิศวรจนถึงกับนำลึงค์นางแพะที่ตากแห้งไว้แล้ว แผ่เป็นรูปแบน ๆ ร้อยเชือกแล้วผูกติดห้อยคอไว้ตุกติกเสมือนผูกขนเพชรไว้ที่บั้นเอวเพื่อบูชาพระอุมาและผูกลึงค์นางแพะไว้ที่คอเพื่อบูชาพระอิศวร

ส่วนในศาสนาฮินดูหรือที่คนส่วนใหญ่มักเรียกว่าศาสนาพราหมณ์นั้น ตามตำนานก็กล่าวว่า เจ้าแม่กาลี *(กาลีเทวี)* หรืออีกภาคหนึ่งของพระอุมาซึ่งเป็นเทวีที่ชอบรับสังเวยสัตว์พลี ดังที่เมืองกัลกัตตา ณ ตำบลกาลีฆาฏ มีเทวาลัยของนางกาลีเทวี ซึ่งพบว่ามีคนนำแพะมาตัดคอเพื่อสังเวยเจ้าแม่กันทุกวัน เพราะเชื่อว่าเจ้าแม่กาลีนั้นเป็นผู้ที่ชอบดื่มเลือดสด ๆ ดังนั้นเพื่อให้เจ้าแม่โปรดปรานและบันดาลให้ผู้คนอยู่กันอย่างเป็นสุข จึงต้องมีการถวายแพะเป็นสัตว์พลีทุกวันดังกล่าว ซึ่งคล้ายกันกับของทางตะวันตกในลัทธิบูชาพระภูมิของชาวโรมันซึ่งเกิดขึ้นในสมัยของกษัตริย์นูมา เมื่อประมาณ ๗๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช *(กรีกจะไม่มีพระภูมิเจ้าที่)* โดยมีการนำหินมาปักหลักเขตของสถานที่ เรียกว่า เตอร์มินัส *(Terminus)* เพื่อที่เทพครองอาณาเขตจะได้คุ้มครองดินแดนนั้น ๆ และในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีจะมีงานฉลองเทศกาลหลักเขตกันทุกปี มีการจัดพิธีเซ่นไหว้ด้วยการฆ่าสัตว์ เช่น แพะ แกะ เป็นเครื่องสังเวยหลัก เป็นต้น

สุดท้ายจบลงที่ศาลเจ้า

ศาลเจ้าถือได้ว่าเป็นแหล่งสำคัญของสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจตามความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชาวจีนโพ้นทะเลที่ได้อพยพย้ายถิ่นมาตั้งรกรากถิ่นฐานในที่พำนักแห่งใหม่ ซึ่งมักนำเอาขนบธรรมเนียมของเผ่าพันธุ์ของตนตามมาด้วย ดังเช่นในเรื่องของเทพเจ้านั้น ชาวจีนจะมีความเชื่อว่าอิทธิฤทธิ์ของเทพเจ้ามีอิทธิพลในการคุ้มครองป้องกันภัย ตลอดจนปกปักรักษาความอุดมสมบูรณ์ และการสืบสกุลของครอบครัวไม่น้อยทีเดียว จึงได้มีการสร้างศาลเจ้าสืบทอดกันมา และมีพิธีกรรมที่เป็นงานฉลองหรือบูชาเทพเจ้ากันเป็นประจำทุกปี

ชาวจีนที่เข้ามาเมืองไทยในยุคแรก ๆ มักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตามกลุ่มภาษาของตน โดยจะแยกกลุ่มตามสถานที่ที่ตนอพยพมา อย่างไรก็ดี พวกเขาจะสร้างศาลเจ้าตามกลุ่มภาษาของเขาเองเพื่อไว้กราบไหว้บูชาเทพเจ้าที่เคารพนับถือของกลุ่มตน

ศาลเจ้าที่สร้างขึ้นตามกลุ่มภาษาเหล่านี้มีเทพเจ้าที่ประดิษฐานเป็นเทพประธานในศาลเจ้า หากมิใช่เทพทางศาสนาเต๋าก็จะเป็นเทพพื้นถิ่นเฉพาะกลุ่มภาษานั้น ๆ ดังเช่น เจ้าแม่ทับทิม หรือ สุยอุ่ยเซิ่งเหนียง *(เจ้าแม่ท้ายน้ำ)* ซึ่งเป็นเทพผู้หญิงจีนไหหลำ ในส่วนเรื่องราวของเจ้าแม่องค์นี้ มีตำนานเล่าขานต่อ ๆ กันมาว่า ชาวประมงยากจนคนหนึ่งได้ออกไปหาปลาในคืนหนึ่ง โดยการทอดแหแต่ละครั้งไม่ได้ปลาเลยสักตัวเดียว แต่กลับได้ไม้มาท่อนหนึ่ง แม้ว่าจะโยนไม้ทิ้งลงน้ำไปหลายครั้งด้วยความโกรธ หากไม้ท่อนนั้นก็ยังลอยทวนน้ำมาติดแหอีก ในที่สุดเขาจึงบนบานกับท่อนไม้นั้นว่าถ้าศักดิ์สิทธิ์จริงก็ขอให้ได้ปลาเต็มลำเรือก่อนรุ่งเช้า และหากเป็นได้ดังนั้นจะขอแกะสลักท่อนไม้ เป็นองค์เจ้าแม่เพื่อเคารพบูชา หลังจากชาวประมงอธิษฐานเสร็จ เขาก็ทอดแหต่อไป คราวนี้ปรากฏว่าได้ปลามากมายเต็มลำเรือภายในก่อนรุ่งเช้าจริง เขาดีใจมากรีบนำเรือกลับบ้านแล้วเรียกลูกเมียให้มาช่วยขนปลาเข้าบ้าน ส่วนตัวเองได้นำท่อนไม้ไปวางพิงที่ข้างเล้าหมู โดยลืมคำอธิษฐานที่ให้ไว้เสียสนิท หลายคืนต่อมาเขาฝันเห็นผู้หญิงมาเตือนให้นำท่อนไม้ไปแกะสลักตามคำอธิษฐาน รุ่งขึ้นจึงรีบนำท่อนไม้ไปแกะสลักเป็นองค์เจ้าแม่พร้อมกับตั้งศาลเจ้า แล้วนำไม้แกะสลักรูปเจ้าแม่นั้นมากราบไหว้บูชาแต่นั้นมา

ชาวจีนไหหลำที่อพยพเข้ามาอยู่เมืองไทยได้สร้างศาลเจ้าแม่ทับทิมแห่งแรกขึ้นที่สะพานซังฮี้ ถนนสามเสน กรุงเทพฯ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๓๘๕ และก็มีชาวจีนไหหลำกลุ่มหนึ่งราวสองพันคนที่เข้าไปทำมาหากินที่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในการเดินทางมาของชาวจีนไหหลำครั้งนี้ได้นำองค์เจ้าแม่ทับทิมจำลองที่แกะสลักด้วยไม้จากเมืองจีนมาด้วย ตามความเชื่อที่ว่าเจ้าแม่ทับทิมเป็นเทพธิดาผู้พิทักษ์ทะเล และเป็นที่นับถือกันมากในหมู่ชาวประมงว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ ช่วยให้พ้นภัยเมื่อออกทะเล เมื่อชาวจีนไหหลำได้อพยพเดินทางจากเกาะไหหลำมาเมืองไทย ก็ต้องอาศัยสำเภาเป็นพาหนะ ดังนั้นพวกเขาจึงอธิษฐานให้เจ้าแม่ทับทิมได้โปรดคุ้มครองให้เดินทางโดยสวัสดิภาพ

ศาลเจ้าแม่ทับทิม เชิงสะพานกรุงธน (ซังฮี้) กรุงเทพมหานคร

เมื่อเดินทางมาถึงบ้านโป่ง จึงมีการตั้งศาลเจ้าเพื่อบูชาเจ้าแม่ทับทิมขึ้น ซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองใกล้ประตูน้ำท่าแพ ที่ศาลเจ้าแม่ทับทิมแห่งนี้จะมีงานไหว้เจ้าแม่ทับทิมราวประมาณปลายปีของทุกปี เพื่อขอบคุณเจ้าแม่ที่ช่วยคุ้มครองพวกเขามาตลอดทั้งปี เรียกว่า ไหว้ตังโจ่ย หรือเทศกาลตังโจ่ย *(ตงเจ๋ย)* ซึ่งจะตกอยู่ประมาณเดือนสิบเอ็ดของการกำหนดทางจันทรคติของจีน ในงานไหว้เจ้าแม่ นอกจากมหรสพงิ้วที่จะขาดเสียไม่ได้แล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือเครื่องเซ่นไหว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะไม่แตกต่างกัน แต่สำหรับศาลเจ้าแม่ทับทิม **"แพะ"** ถูกจัดเป็นเครื่องเซ่นสังเวยอันดับแรกสุดของอาหารคาว ส่วนจำนวนกี่ตัวนั้นขึ้นอยู่กับศรัทธาและกำลังทรัพย์หรือสภาพเศรษฐกิจในปีนั้น ๆ นอกจากนั้นยังมีแพะมังสวิรัติ คือการนำถั่วมาปั้นและตกแต่งให้เหมือนกับแพะจริง ๆ นั่นเอง เมื่อการไหว้สิ้นสุดลงจะมีการนำแพะเหล่านี้ไปปรุงอาหารเพื่อรับประทานร่วมกันเสมือนเป็นมื้อรวมญาติ ไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าทำไมเจ้าแม่ทับทิมจึงโปรดปรานแพะเป็นพิเศษ แต่ภาพที่ปรากฏก็จะพบว่ามีแพะจำนวนไม่น้อยถูกนำมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ทุกปี

ไม่ว่าโลกจะหมุนเร็วขึ้นหรือเราเดินได้ช้าลง การนำแพะมาใช้ในพิธีกรรมไม่ได้ถูกเปลี่ยนไปด้วยเลย พิธีกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์เราประกอบขึ้นมาล้วนแล้วแต่เป็นการกระทำเพื่อการบูชาเทพเจ้า ซึ่งแต่ละกลุ่มแต่ละฝ่ายต่างให้ความศรัทธานับถือ และสืบทอดเป็นแนวปฏิบัติต่อ ๆ มา ทั้งหมดนั้นเป็นการกระทำที่เชื่อว่าทำแล้วสบายใจ ไม่จำเป็นต้องเห็นผลเป็นรูปธรรม เหมือนกับพระชาวยิวในสมัยโบราณได้ทำพิธีถ่ายบาปมนุษย์โดยใช้แพะเป็นตัวแทน หลังจากนั้นก็จะไล่แพะให้หนีไป เพื่อที่จะพาเอาบาปและความไม่ดีต่าง ๆ ของมนุษย์ไปด้วย แพะตัวที่ทำพิธีถ่ายบาปนั้นมีชื่อเรียกว่า SCAPEGOAT ซึ่งเป็นสำนวนภาษาอังกฤษที่คล้ายกับสำนวนไทยที่ว่า **"แพะรับบาป"** ที่หมายถึงคนที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่ทำกรรมนั้นนั่นเอง เรื่องนี้ถ้าจะว่ากันไปแล้วบ้านเราก็นิยมกันอยู่มาก เพราะทำแล้วสบายกายสบายใจของผู้ต้องหา *(แพะ)* แต่ในทางตรงกันข้ามเราไม่เคยรู้เลยว่าแพะนั้นยินดีสละชีวิตตัวมันเองเพื่อเทพเจ้าหรือไม่อย่างไร

หนังสืออ้างอิง

กรุณา กุศลาสัย. ๒๕๓๗. **ภารตวิทยา : ความรู้เรื่องอินเดียทางวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : ศยาม.

ต้าน ลี่ ชิง และบุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. ๒๕๔๓. **ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา.

อ. สายสุวรรณ. ๒๕๓๐. **เทวดากรีก-โรมัน.** พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

ปีใหม่นี้ปลูกไม้ดอกสวยงามและกลิ่นหอมไว้ด้วยก็จะดี

คีรีรัตน์ มณีชาญ

ต้นนนทรี ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อหมดฤดูฝน เข้าสู่ช่วงฤดูหนาวสั้นๆ ของเมืองไทย ท่านทั้งหลายก็คงจะได้มีโอกาสเห็นสายสีขาวสะอาดของหมอกที่อ้อยอิ่งอยู่เหนือยอดหญ้า หรือขุนเขาในภูมิประเทศที่เราเคยเห็นมานั้นก็ดูออกจะผิดตาไป คือจะมีความสวยงามขึ้น

และยิ่งพอถึงช่วงส่งท้ายปีเก่าขึ้นปีใหม่ ๒๕๔๙ นี้ด้วยแล้ว อากาศในยามเช้าก็ดูจะเปลี่ยนแปลงไปอีกแบบหนึ่ง ถ้าสังเกตให้ดีก็คงจะเห็นว่า ท้องฟ้าเริ่มจะมีแสงสว่างตั้งแต่เช้าตรู่ สว่างก่อนช่วงเช้าในฤดูหนาวอย่างเห็นได้ชัด

และในยามเช้าตรู่อย่างนี้ ถ้าหากได้มีไม้ประดับที่สวยงามและไม้ดอกที่มีกลิ่นหอมด้วยละก็ คงจะนำความสุขใจมาสู่ผู้พบเห็นนี้ได้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งเกษตรกรตลอดจนผู้ประกอบสัมมาอาชีพทั้งหลายก็คงจะตื่นกันแต่เช้าตรู่ด้วยความสดชื่น หายใจได้เต็มปอด ทำให้มีกำลังวังชาและมีความมั่นใจดี เพื่อเตรียมออกไปปฏิบัติภารกิจการงานประจำของท่านได้ด้วยความสุขใจ

สมัยก่อนนั้นในเรื่องการมอบของขวัญปีใหม่ให้แก่กันและกันตามความนิยมแต่ก่อนมักจะใช้วิธีการหาสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคที่เห็นว่าดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิยมให้เครื่องกระป๋องและของใช้ หรืออาจเป็นพวกผลไม้และดอกไม้ต่างประเทศกันมากกว่า หรือไม่ก็เป็นของที่ถือว่าเป็นของขวัญที่เก๋ เท่ หรู ดูมีมาตรฐานของผู้ให้ที่ดีนั้นด้วย

แต่ในปัจจุบันนี้ ปรากฏการเปลี่ยนแปลงที่มีค่าความนิยมไทยกันดีขึ้น ด้วยได้พบกับกระแสข่าวมีสินค้าค้างสต๊อก รวมทั้งผลไม้ที่อ้างกันว่าดีเยี่ยมมาจากต่างประเทศ ที่จะให้เป็นของขวัญแก่กันนั้น ที่จริงแล้วส่วนใหญ่มันไม่ใช่ของดีจริงอย่างที่เข้าใจกันนั้นทั้งหมดหรอก หากแต่ได้พบว่าเป็นสินค้าเก่าเก็บค้างสต๊อกบ้าง หรือไม่ก็เป็นผลไม้ที่ดีแต่รูปโฉมค่านิยมทางการโฆษณา ซึ่งจริงๆ แล้วผลไม้เหล่านั้นมีหรือที่จะสู้ผลไม้ชั้นดีสดๆ ซิงๆ ของเกษตรกรไทยเราเองได้

นอกจากนี้ ยังมีพวกไม้ดอกไม้ประดับทั้งหลายในเมืองไทยเราเอง ซึ่งเดี๋ยวนี้ผลิตได้คุณภาพดีโดยไม่ต้องซื้อจากต่างประเทศอีกแล้วนั้น ก็ได้รับการจัดให้เป็นของขวัญปีใหม่นี้กันมากขึ้นด้วย แถมยังมีสินค้า OTOP : ซึ่งนับว่าเป็นของขวัญที่ดีที่น่าชื่นชมจริงๆ

ในเทศกาลขึ้นปีใหม่ ปกติแล้วจะมีการมอบของขวัญให้แก่ผู้ที่เป็นที่รักและเคารพ สำหรับในปีนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงมีพระราชดำรัสให้คนไทยเราช่วยกันอนุรักษ์พรรณไม้ไทย และร่วมกันปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นด้วย

ดังนั้นทั้งหน่วยงานในภาครัฐบาลและเอกชนทั้งหลาย จึงร่วมกันรณรงค์ให้ใช้ไม้มงคล ให้เป็นของขวัญในวันปีใหม่ปีนี้กันอีกส่วนหนึ่งด้วยแล้ว แม้แต่ไม้เล็กๆ เช่น ต้นสาวน้อยประแป้ง ว่านเศรษฐี ต้นศุภโชค ราชาวดี และอื่นๆ อีกมากมายหลายชนิด

และในปีนี้ ผู้เขียนใคร่ขอเสนอเพิ่มเติม ให้พิจารณาปลูกไม้ที่หอมนานดี มีเสน่ห์ และเป็นพันธุ์ไม้ที่เข้ามาขยายพันธุ์ ปลูกกันในเมืองไทยเราได้ดีหลายปีแล้ว อย่างเช่น ต้น **"หอมหมื่นลี้"** ไม้หอมชั้นดีของจีน และต้น **"ทิวาราตรี"** ด้วย เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้รับทราบและถ้าเป็นไปได้ก็น่าจะหาพันธุ์มาปลูกกันไว้บ้าง สำหรับบ้านใดที่มีความสะดวกและเหมาะสม ก็จะเป็นประโยชน์ได้ดีไม่น้อยเลย

ในจำนวนไม้หอมทั่วไปในเมืองไทย ซึ่งมีทั้งดั้งเดิมของไทยเรา และที่มาจากต่างประเทศอีกมากมาย ยังแยกแยะออกเป็นประเภทไม้หอมล้มลุก ไม้ยืนต้น และขนาดทรงพุ่มเตี้ย กลาง และทรงพุ่มสูง

ต้นหอมหมื่นลี้

อีกทั้งยังแบ่งออกเป็นไม้ประเภทหอมกลางวันและหอมกลางคืน บางชนิดหอมแรงจัดจนอยากจะเวียนหัว แต่บางชนิดก็หอมละมุนนุ่มนวลชวนดมมีดีเด่นต่างๆ กันไป

ดังนั้น ในบรรดาไม้หอมทั้งหลาย ที่มีกลิ่นเป็นเสน่ห์และจุดเด่นมากน้อย แล้วแต่ชนิด แต่ละพันธุ์จะถูกใจและดึงดูดความสนใจผู้คนได้มากน้อยเพียงไหนนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับชนิดของดอกไม้เองแล้วยังขึ้นอยู่กับความนิยมชมชอบของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกันอีกด้วย

คงจะเข้าประเภทต่างคนต่างใจ บางท่านก็ชอบกลิ่นหอมรุนแรง จนกลายเป็นหอมฉุนที่บางท่านรับไม่ได้ แต่ส่วนใหญ่คนเรามักจะชอบกลิ่นหอมอ่อนๆ ที่ชวนดมมากกว่า

แต่ถึงอย่างไรในบรรดาดอกไม้หอม ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาสู่ความสนใจมากขึ้นในปัจจุบันนี้ อาจจะต้องการเพื่อชดเชยสภาวะมลพิษและสิ่งแวดล้อม หรือการปรุงแต่งทางเคมีที่เลียนแบบธรรมชาติไหนเลยจะสู้ของจริงได้ล่ะ และแท้ที่จริงแล้วไม้หอมของไทยที่ดังๆ ก็มีอยู่มากหมายหลายชนิด และมีค่าสูงขึ้นตามความนิยมอยู่แล้วในทุกวันนี้

แต่สำหรับไม้หอมที่ชื่อว่า **"หอมหมื่นลี้"**

ที่จะกล่าวถึง แม้เดิมจะไม่ใช่ไม้หอมของไทยเรา และถึงแม้จะไม่หอมไกลถึงหมื่นลี้จริงๆ ตามชื่อก็ตาม แต่ก็เป็นพันธุ์ไม้ดอกหอมที่เด่นมากชนิดหนึ่ง ที่คนในวงการรักต้นไม้ให้ความสำคัญยกย่องและจับตาดูอยู่ด้วยความสนใจ

เจ้าของต้น **"หอมหมื่นลี้"** รายหนึ่ง คือ จ่าสิบเอก วีระ ภู่อารีย์ และคุณนรา ภู่อารีย์ สองพี่น้องผู้ประกอบอาชีพการเกษตร ทำสวนผลไม้ต่อเนื่องมาจากบรรพบุรุษ มีบ้านอยู่ติดริมคลองหลังวัดมณฑปถนนฉิมพลี ทางเข้าหลังสถานีตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โทรศัพท์หมายเลข ๐๒ - ๔๑๘ - ๕๐๑๑ และ ๐๒ - ๔๑๘ - ๓๗๙๗

ในละแวกนี้เมื่อครั้งดั้งเดิมในอดีตเต็มไปด้วยสวนผลไม้ ตามความสมบูรณ์ของพื้นที่ดิน แต่สมัยก่อนๆ นั้นถนนหนทางมีจำกัด คงมีทางเดินให้เฉพาะคนและสุนัขในสวนเดินเท่านั้น เพราะยานพาหนะอย่างดีก็มีแค่รถจักรยาน การคมนาคมก็จะใช้เรือจ้างคนแจวและเรือแท็กซี่ เสียค่าโดยสารเป็นรายบุคคลไปนั่นเป็นส่วนใหญ่

ในสมัยก่อนมองไปทางไหนมีแต่เรือกสวนผลไม้ ส่วนในคลองก็ยังมีฝูงปลาและกุ้งชุกชุม ผู้คนในละแวกนี้จึงมีความคุ้นเคยกับงานเกษตรตั้งแต่เยาว์วัย ทั้งการทำสวนครัว การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่และหมู เพราะเคยชินตามนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่สมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม มาแล้ว ที่ให้ข้าราชการมีอาชีพเสริมใกล้ตัว เพื่อช่วยในการประหยัดค่าครองชีพและมีรายได้เสริมดีด้วย

จ่าสิบเอก วีระ ภู่อารีย์ ก็เป็นข้าราชการทหารเก่าผู้หนึ่ง แต่ได้ลาออกก่อนเกษียณอายุราชการเพื่อมาปฏิบัติงานอาชีพเกษตรกรได้เต็มที่ สำหรับจ่าวีระนั้นถึงแม้จะมีที่ในสวนนี้เพียง ๗ ไร่ แต่เต็มไปด้วยพันธุ์ไม้แปลกๆ และมีค่านานาชนิด มีทั้งไม้ผลยืนต้น ไม้หอมประเภทต่างๆ หรือแม้แต่**จันทน์กะพ้อ**ที่อายุมาก ยืนต้นขนาดใหญ่ เวลาออกดอกส่งกลิ่นหอมตลบอบอวล ซึ่งไม้ที่มีกลิ่นหอมเหล่านั้น ต่างก็ออกแข่งกันหลายพันธุ์ด้วยกัน

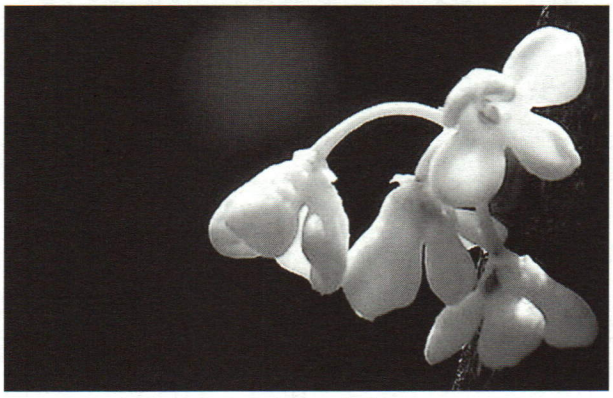

ดอกหอมหมื่นลี้

และในจำนวนนี้ ก็มีดอกไม้ที่ให้กลิ่นหอมที่แฝงด้วยเสน่ห์อย่างประหลาดร่วมอยู่ด้วย เป็นกลิ่นหอมของต้น **"หอมหมื่นลี้"** ที่นำมาจากกองพล ๙๓ เมืองคุนหมิง ประเทศจีน เอามาสะสมไว้มากมายอยู่ที่สวนนี้

นอกจากปลูกไว้ที่สวนจ่าวีระแห่งนี้แล้ว ยังขยายไปปลูกไว้ที่สวนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายอีกด้วย และที่วัดพรหมวิหาร ก็มีต้นหอมหมื่นลี้อายุประมาณ ๑๔ ปี ต้นสูง ๔ - ๕ เมตร เป็นต้นเดียวกับที่จ่าวีระนำมาจากคุนหมิง และต่อมาได้ทำการขยายพันธุ์อย่างง่ายๆ ด้วยวิธีปักชำ แพร่ขยายพันธุ์ต่อไปได้อีกมากมาย

ส่วนการปลูกนั้นก็ไม่ยากเลย ต้นหอมหมื่นลี้ชอบดินร่วน ผสมปุ๋ยคอกและกากถั่วใส่หลุมปลูกให้ด้วยก็จะดี ทั้งชอบความชุ่มชื่นแต่ไม่ชื้นแฉะ

มีการบำรุงต้นและบำรุงดอกไปในตัวด้วยการใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖ - ๑๖ - ๑๖ ใส่ให้ประมาณ ๒ - ๓ เดือนต่อครั้ง และเสริมด้วยแคลเซียมไนเตรท ๑๕ - ๐ - ๐ นั้นเป็นปุ๋ยครอบจักรวาล จึงไม่จำเป็นจะต้องใช้สูตร ๑๒ - ๒๔ - ๑๓ ให้ก็ได้

ต้นหอมหมื่นลี้ที่กล่าวถึงนี้ มีต้นสูงถึง ๒ เมตรเศษ เป็นพันธุ์ไม้ถือกำเนิดจากในเมืองจีน ชาวจีนเรียก **"กุ้ยฮัว"** หรือ **"กุ้ยฮวย"** เป็นไม้เมืองหนาว ออกดอกในช่วงสิงหาคม - เมษายน

ดอกต้นหอมหมื่นลี้มีขนาดเล็ก ออกเป็นช่อตามยอด กิ่ง และข้อต่อ ดอกส่งกลิ่นหอมไกล และมีกลิ่นหอมอบอวลดีมาก ชาวจีนถือเป็นไม้มงคลชนิดหนึ่ง

ตำราบอกว่า **"ต้นหอมหมื่นลี้"** นี้มีด้วยกัน ๓ ชนิด คือ ชนิดดอกขาว ชนิดดอกเหลืองและชนิดดอกแดง แต่ต้นของสวนจ่าวีระนั้นเจ้าของสวนบอกว่าแรกๆ ดอกออกเป็นสีเหลือง และเมื่อดอกแก่จะเป็นสีขาว

สำหรับต้นที่มีอายุมากแล้วจะออกดอกเต็มต้นส่งกลิ่นตลบอบอวลกระจายไปทั่วสวน คนจีนนิยมนำดอกแห้งมาชงน้ำร้อนดื่ม หรือชงผสมใบชาดื่มเป็นยาอายุวัฒนะบำรุงหัวใจได้ดีด้วย

ไม้หอมอีกต้นหนึ่งที่จะเล่าให้ฟังต่อไปนี้ เป็นต้นไม้ที่มีดอกหอมของไทยเราอีกพันธุ์หนึ่ง แถมยังเคยถูกจัดอยู่ในอันดับต้นๆ แถวหน้าของจำพวกดอกไม้หอมที่มีกลิ่นหอมแรงจัดดีเป็นพิเศษด้วยเหมือนกัน นั่นก็คือดอกของ **"ทิวาราตรี"**

ซึ่งต้นทิวาราตรีนี้ เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กสูงเต็มที่ไม่เกิน ๓ - ๔.๕ เมตรเท่านั้นเอง ลักษณะลำต้นตรง เปลือกเรียบและบาง เนื้อไม้ไม่เหนียว กิ่งแตกแขนงรอบลำต้น กางออกเป็นพุ่มกลม ใบเป็นใบเดี่ยว ออกสลับรูปไข่กับปลายแหลม โคนใบสอบ กว้าง ๒ - ๓ เซนติเมตร ยาว ๕ - ๘ เซนติเมตร สีเขียวสด ดูสะอาดตาดี โดยเฉพาะลายเส้นกลางใบและลายเส้นย่อย จึงดูงดงามดีมาก

ดอกทิวาราตรีนี้เป็นสีขาวบริสุทธิ์ ออกตามซอกใบ โดยก้านช่อดอกจะแทงออกมายาวประมาณ ๔ - ๕ นิ้ว เป็นสีเขียวอมน้ำตาล ที่ปลายก้านช่อจะมีดอกขนาดเล็ก แตกออกเป็นพวง มีประมาณ ๑๐ - ๑๕ ดอก ดูขาวโพลนสว่างไสว ส่งกลิ่นหอมฟุ้งกระจายคล้ายกลิ่นดอก **"ราตรี"** แต่จะอ่อนกว่าเล็กน้อย

ที่ถูกตั้งชื่อว่า **"ทิวาราตรี"** ก็เพราะมีดอกสีขาวสว่างเหมือนกลางวันและมีกลิ่นหอมเย็นแบบดอก **"ราตรี"** เลยได้ชื่อมารวมเป็นต้นเดียวกัน คือ **"ทิวาราตรี"**

ส่วนลักษณะดอกของทิวาราตรี จะเป็นช่อสั้นๆ กลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดขนาดเล็กยาว ๑ - ๑.๕ เซนติเมตร ปลายแยกเป็นกลีบดอก ๖ กลีบ ปลายกลีบมนและม้วนกลับ โคนเว้าเล็กน้อย

กลางหลอดดอกมีเกสรตัวผู้ขนาดจิ๋ว ๕ อัน เป็นสีเขียวใสๆ คล้ายสีมรกตแต้มประดับอยู่กึ่งกลาง จึงทำให้ดอก **"ทิวาราตรี"** ดูมีคุณค่าน่ามองยิ่งขึ้น และสวยงามมาก โดยเฉพาะเมื่อยามลมเย็นพัดกระโชกผ่าน จะโชยเอากลิ่นหอมเข้าจมูก ทำให้สดชื่นและดื่มด่ำอย่างบอกไม่ถูก

ต้นทิวาราตรีมีข้อดีเป็นพิเศษอีกอย่างหนึ่ง คือ จะออกดอกได้ตลอดทั้งปี และเจริญเติบโตเร็ว จึงเหมาะมากสำหรับคนใจร้อนที่ไม่ชอบการรอนานที่จะซื้อหานำไปปลูก เพื่อชื่นชมกับความงามและกลิ่นหอม **"ทิวาราตรี"** เป็นไม้หอมไทยอีกชนิดหนึ่งที่มีถิ่นกำเนิดมาจากหมู่เกาะเวสต์อินดีส เป็นไม้ชอบความชุ่มชื้นขึ้นได้ดีในเมืองไทยเรา

ฉะนั้นดินปลูกจึงควรจะต้องผสมกาบมะพร้าวแห้งหั่นฝอยๆ และคลุกปุ๋ยหมักปุ๋ยคอก เพื่อปรับสภาพดินให้ดีก่อนจะปลูก และหลังจากปลูกแล้วควรรดน้ำเช้าเย็น **"ทิวาราตรี"** จึงจะงดงามเติบโตเร็ว และออกดอกดก การขยายพันธุ์สามารถทำได้ ๒ วิธี คือ ปักชำกิ่ง และตอนกิ่ง

ต้นทิวาราตรีเป็นไม้ดอกชนิดที่มีกลิ่นหอมจัดจ้านดีจริงๆ ทั้งไม่หอมฉุนเหมือนดอก **"ราตรี"** จึงเป็นต้นไม้ดอกที่น่าซื้อหามาปลูกประดับบ้านไว้สักต้น จะช่วยสร้างสรรค์บรรยากาศภายในครอบครัวได้ดีจริงๆ

ส่วนต้นไม้ดอกอีกชนิดหนึ่ง ที่จะกล่าวถึงให้ฟังกันต่อไปนี้ เป็นไม้ดอกที่เพิ่งมีนำเข้ามาเมื่อประมาณปี ๒๕๔๒ ที่ผ่านมานี้เอง คือ ต้น **"สตาร์ ราวันเดอร์"** ซึ่งนำมาจากรัฐฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยนักเพาะขยายพันธุ์ไม้ฝีมือเยี่ยมรายหนึ่งของบ้านเรา และเพิ่งจะมีการนำต้นพันธุ์ที่เพาะขยายได้ ออกมาวางขายที่ตลาดนัดไม้ดอกไม้ประดับ ที่สวนจตุจักรเมื่อไม่กี่ปีมานี้เอง แต่ยังไม่ค่อยจะเป็นที่นิยม และรู้จักในหมู่ผู้รักดอกไม้ใบหญ้ามากนัก เพราะยังมีจำนวนจำกัด

แต่ความโดดเด่นและสวยงามของ **"สตาร์ ราวันเดอร์"** จะอยู่ที่ดอกและใบ คือ จะดูสดใส

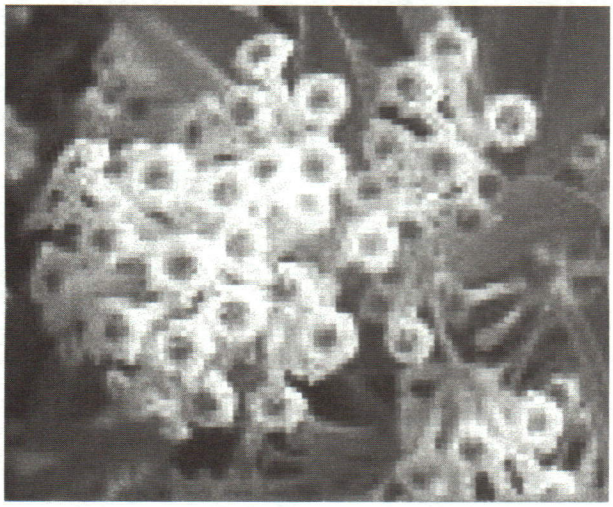

ดอกทิวาราตรี

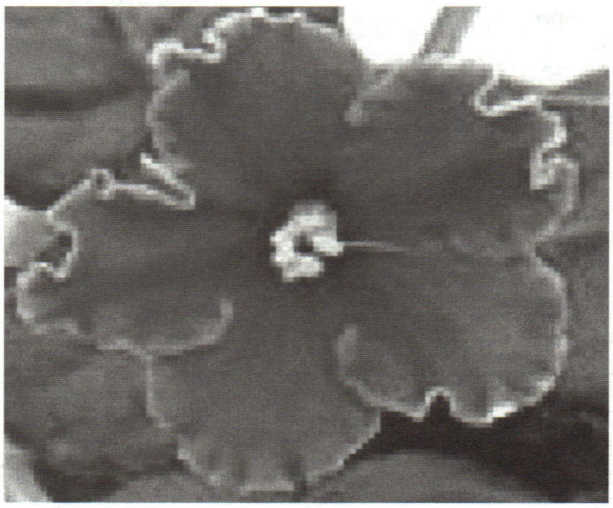

ดอกสตาร์ ราวันเดอร์

เพริดพริ้งสวยงามน่ารัก ซึ่งผู้ที่พบเห็นคงต้องยอมรับว่า ดอก **"สตาร์ ราวันเดอร์"** นั้นสวยงามจริงๆ เรื่องความหอมนั้นคุยไม่ได้เลย แต่ก็มีความสวยงามมาชดเชยให้คุ้มค่าแล้ว

ต้น **"สตาร์ ราวันเดอร์"** จัดเป็นไม้พุ่มยืนต้นขนาดเล็ก คือสูงเต็มที่ไม่เกิน ๕ เมตร ลักษณะทั่วไปเป็นไม้เนื้อแข็ง กิ่งเหนียว สามารถเหนี่ยวหรือจับให้งอโค้งได้หลายองศาโดยกิ่งไม่หัก เปลือกบางมีสีเขียวอมน้ำตาล มีกระเป็นจุดๆ ขนาดเล็กเต็มลำต้น

กิ่งของต้น **"สตาร์ ราวันเดอร์"** นี้ จะแตกจากโคนต้นจนถึงยอด เป็นพุ่มโปร่งดูแปลกตา ใบเป็นใบเดี่ยว รูปรีแกมรูปไข่กลับ บางใบเกือบกลมดูคล้ายใบ **"ข่อย"** แต่จะเล็กกว่า มีสีเขียวเข้ม ออกสลับเป็นกระจุก ๕ - ๗ ใบรอบกิ่ง

และที่กลางกระจุกใบนี่เองจะเป็นยอดแยกออก ๔ - ๕ ยอด มีก้านใบสั้นๆ ติดอยู่กับกิ่ง ซึ่งถ้าไม่สังเกตจะไม่รู้ว่าเป็นกิ่งแขนง เมื่อจับที่ใบจะรู้สึกสากเล็กน้อย ใบจะมีขนาดไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้เหลื่อมน่ารักดีจริงๆ

ดอกสตาร์ ราวันเดอร์นี้ จะมีความงามและโดดเด่นเป็นพิเศษ คือเป็นสีม่วงเข้มออกตามยอดทุกยอด แต่ละยอดประมาณ ๔ - ๖ ดอก แต่ละดอกจะบานไม่พร้อมกัน เมื่อดอกแรกร่วง ดอกถัดไปจะบานขึ้นมาแทนที่ สลับหมุนเวียนเช่นนี้ตลอดทั้งปี

ยิ่งในช่วงที่ดอกบานสะพรั่งเต็มต้น จะดูงดงามแพรวพราวน่ารักจริงๆ ข้อสำคัญดอกจะบานได้นาน ๒ - ๓ วัน จึงเป็นข้อได้เปรียบของดอก **"สตาร์ ราวันเดอร์"** นี้อีกอย่างหนึ่ง

ซึ่งลักษณะดอก โคนดอกจะติดอยู่กับยอด แล้วแยกเป็นกลีบดอกจำนวน ๑๐ กลีบ ขนาดความยาวไม่เท่ากัน สั้นยาวสลับกันไป ปลายกลีบแหลม โคนกลีบตรง ดูคล้ายดาวกระจายสดใส เลยได้ชื่อว่า **"สตาร์ ราวันเดอร์"**

คือที่กลางดอกจะมีเกสรพิเศษอีก ๑ อัน เป็นสีเขียวใสๆ แต้มอยู่ จึงสร้างสีสันให้ **"สตาร์ ราวันเดอร์"** สวยงามน่ามองยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงเหมาะมากที่จะปลูกประดับ เพื่อชมความงามของดอกเพียงอย่างเดียว สามารถปลูกเป็นไม้กระถางหรือลงดินได้ทั้ง ๒ อย่าง ขึ้นได้ในดินทุกชนิด ชอบแดด แต่น้ำต้องไม่มีท่วมขัง ควรตัดแต่งกิ่งให้สม่ำเสมอ รดน้ำเช้าเย็น ใส่ปุ๋ยบำรุงสูตร ๑๖ - ๑๖ - ๑๖ ให้เดือนละครั้งก็เพียงพอ ขยายพันธุ์ด้วยวิธีปักชำกิ่ง

ดอกไม้สวยๆ อย่างนี้ พลาดไปไม่ได้เป็นเจ้าของ ก็คงจะต้องเสียใจแย่ **"สตาร์ ราวันเดอร์"** นี้งามเหมือนสาวงามแรกแย้ม งดงามดีจริงๆ

เกษตรกรชาวสวนที่สายตายาวไกล อาจมองเห็นคุณค่าของไม้ดอกสวยงามทั้งหลายเหล่านี้ แล้วทำการปลูกไว้ขยายพันธุ์กันต่อๆ ไปได้ก็คงจะมีประโยชน์ดีอย่างแน่นอน

วิษณุ เอมประณีตร์

นางมุกดา อินต๊ะสาร
บุคคลดีเด่นของชาติ
สาขาพัฒนาสังคม *(ด้านพัฒนาชุมชน)*

นางมุกดา อินต๊ะสาร

บุคคลดีเด่น สาขาพัฒนาสังคม *(ด้านพัฒนาชุมชน)*

อาจารย์ ๒ ระดับ ๗ โรงเรียนบ้านถ้ำปินวิทยาคม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๒ สำเร็จการศึกษา คณะสังคมศาสตร์ สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ และปี ๒๕๔๕ สำเร็จปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยนเรศวร วิทยาเขตสารสนเทศพะเยา

อาจารย์มุกดา อินต๊ะสาร เกิดที่อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา จึงได้สัมผัสความทุกข์ยากของชาวบ้าน และได้รับฟังคำดูถูกเหยียดหยามหญิงสาวดอกคำใต้ในอดีตที่มักจะถูกประณามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี อาจารย์มุกดาฯ จึงมีความมุ่งมั่นที่จะลบคำสบประมาทเหล่านี้และพัฒนาชุมชนของบ้านเกิดให้เจริญขึ้นให้ได้ เพื่อสร้างเด็กให้เป็นคนดี ทำให้ชุมชนและสังคมมีคุณภาพ เพราะรู้ดีว่าการศึกษาเท่านั้นที่จะช่วยให้เด็กๆ คิดดี ทำดี ไม่ไปประกอบอาชีพโสเภณี จึงพยายามหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนและเล่าถึงความเลวร้ายของอาชีพนี้ ซึ่งก็ได้ผล ปัจจุบันมีเพียง ๑ เปอร์เซ็นต์ เท่านั้นที่ไปมีอาชีพโสเภณี ส่วนด้านสังคม อาจารย์มุกดาฯ ได้เป็นผู้นำร่วมทำงานกับชาวบ้าน โดยการจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ และโครงการธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งดำเนินการมาได้ด้วยดี จนหมู่บ้านใกล้เคียงสนใจมาศึกษาและจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้นถึง ๓๗ แห่ง และได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายชื่อว่า **ศูนย์รวมน้ำใจธนาคารหมู่บ้าน** นอกจากนี้ ตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ อาจารย์มุกดาฯ ได้จัดทำโครงการบ้านพักพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเลี้ยงดูเด็กนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าเย้าและเด็กพื้นราบที่มาเรียนที่โรงเรียนถ้ำปินวิทยาคม เด็กพวกนี้เป็นเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัว อาจารย์มุกดาฯ ใช้พื้นที่ ๒๐ ไร่ ที่เป็นมรดกของครอบครัวมาสร้างบ้านพักแบบง่ายๆ เพื่อให้เด็กมีที่อยู่อาศัยพร้อมทั้งอบรมเลี้ยงดูและจัดกิจกรรมเสริมต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันให้แก่เด็ก กลุ่มอาชีพ และโครงการต่างๆ เหล่านี้ที่ได้ต่อสู้ก่อตั้งร่วมกับชาวอำเภอดอกคำใต้ ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้น รู้จักช่วยเหลือตนเอง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างเสริมประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน

ผลงานที่อาจารย์มุกดาฯ ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ ซึ่งได้พยายามทุกวิถีทางเพื่อช่วยเหลือเด็กและสังคม ผู้ขาดโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้อาจารย์มุกดาฯ ได้รับรางวัลนักต่อสู้ผู้บรรเทาปัญหาความยากจน *(The Race Against Poverty Award)* จากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ *(UNDP)*

นางออรอรา ศรีบัวพันธุ์

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม *(ด้านสังคมสงเคราะห์)*

เกิดเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๔๗๕ ถึงแม้ท่านจะตาบอดทั้งสองข้างมาตั้งแต่เด็ก แต่ท่านก็มิได้ย่อท้อต่อชีวิต มีความมานะพยายามจนสามารถสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร *(กศบ.)* และ M.Ed. Special Education for the Visually Handicapped สาขาการศึกษาพิเศษด้านคนตาบอด จากมหาวิทยาลัยบอสตัน สหรัฐอเมริกา

นางออรอรา เป็นผู้หนึ่งที่สามารถสอนอักษรเบรลล์ภาษาไทยให้แก่คนตาบอด โดยสอนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยาและมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถของตนในการสอนภาษาอังกฤษแก่คนตาดี และเมื่อปี ๒๕๑๘ ท่านและอาจารย์ผู้สอนอักษรเบรลล์ภาษาไทยได้ร่วมกันปรับปรุงอักษรเบรลล์ภาษาไทยให้มีความถูกต้องและมีมาตรฐาน ตามที่มิสเจนีวี คอลฟิลด์ได้ประดิษฐ์อักษรเบรลล์ภาษาไทยขึ้น นางออรอรารู้ดีว่าการพัฒนาคนอยู่ที่การศึกษา จึงพยายามช่วยคนตาบอดให้ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยดำเนินการพัฒนาการศึกษาสำหรับคนตาบอด เพื่อให้คนตาบอดมีโอกาสได้เรียนหนังสือ เช่น เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่พัทยา ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เริ่มดำเนินการจากโรงเรียนเล็กๆ มีนักเรียนเพียง ๗ คน ปัจจุบันขยายการศึกษาตั้งแต่ชั้น ป.๑ - ป.๖ และเตรียมโครงการสายอาชีพสำหรับนักเรียนตาบอดที่ไม่ประสงค์จะเรียนต่อสายสามัญ ทำให้คนตาบอดมีความรู้ความสามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ และสามารถประกอบอาชีพที่ดีเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ไม่เป็นปัญหาต่อสังคม นอกจากนี้ท่านได้ร่วมก่อตั้งสมาคมคนตาบอดกรุงเทพ และเป็นหนึ่งในห้าของคณะเตรียมทำงานก่อตั้งมูลนิธิคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอด ปัจจุบันท่านยังทำงานอุทิศตนในการทำงานให้กับสมาคมคนตาบอด สภาคนพิการ มูลนิธิเกี่ยวกับคนตาบอด ท่านจึงเป็นบุคคลสำคัญท่านหนึ่งในการอุทิศตนทำงานกิจกรรมต่างๆ เพื่อคนตาบอดอย่างแท้จริง

นางออรอรา ศรีบัวพันธุ์
บุคคลดีเด่นของชาติ
สาขาพัฒนาสังคม *(ด้านสังคมสงเคราะห์)*

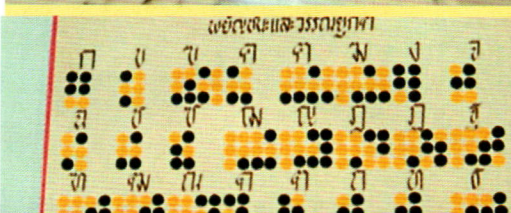

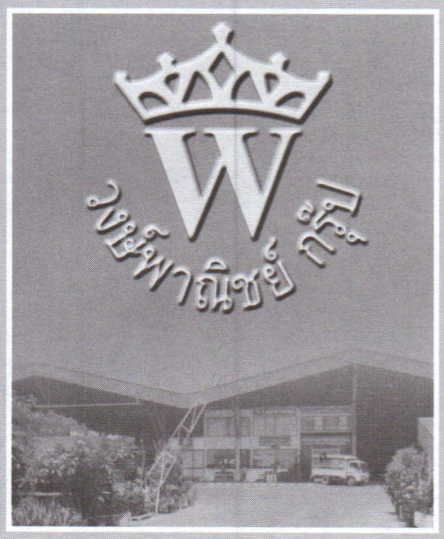

โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์
หน่วยงานดีเด่นของชาติ
สาขาพัฒนาสังคม

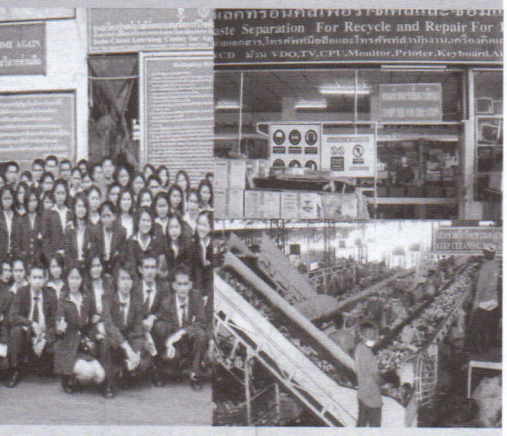

โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์
หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม

โรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นองค์กรที่ดำเนินกิจการรับซื้อขยะเพื่อรีไซเคิล โดยนายสมไทย วงษ์เจริญ ได้เริ่มดำเนินการตั้งโรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิลขนาดเล็ก ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ จนถึงปัจจุบันเป็นโรงงานที่มีความก้าวหน้า เพื่อรองรับขยะรีไซเคิลที่มีมากขึ้นทุกวัน และที่สำคัญโรงงานคัดแยกขยะเพื่อรีไซเคิล วงษ์พาณิชย์ ขณะนี้ได้พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา เยาวชน ประชาชนทั่วไป และหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจเกี่ยวกับการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี การคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อนำขยะมารีไซเคิล ซึ่งปัจจุบันมีผู้เข้าศึกษาดูงาน และฝึกอบรมไปแล้วไม่น้อยกว่า ๔๕,๐๐๐ คน

จากการดำเนินงานของโรงงาน ไม่เพียงเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนที่ยากจน แต่มีผลทางอ้อมทำให้ปริมาณขยะลดลงอย่างมาก ทำให้ลดการเผาขยะที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เช่น จังหวัดพิษณุโลก สามารถลดขยะได้มากกว่าครึ่ง นอกจากนี้โรงงานคัดแยกขยะฯ ได้ดำเนินการโครงการต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนเพื่อรณรงค์เกี่ยวกับการทิ้งขยะ เช่น **โครงการธนาคารขยะ** โครงการนี้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก ได้ขยายออกไปสู่ทุกภูมิภาคของประเทศไทย และในประเทศเพื่อนบ้าน จนได้รับเกียรติจากสหประชาชาติ แต่งตั้งให้นายสมไทย วงษ์เจริญ เป็นที่ปรึกษา UNDP โครงการกำจัดขยะแบบมีส่วนร่วม ณ นครเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว **โครงการเคาะประตูบ้าน** เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ **โครงการประกวดคำขวัญคำกลอน "ขยะกับสิ่งแวดล้อม"** เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี **โครงการสำคัญที่จะดำเนินการในอนาคต** คือ การประสานกับกรุงเทพมหานคร เพื่อลดปัญหาขยะด้วยวิธีการรีไซเคิล และก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรมรีไซเคิลครบวงจร ซึ่งจะลดปัญหาขยะอุตสาหกรรมของชุมชน ที่เป็นปัญหาระดับชาติ

โครงการวิจัย ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพันธุ์ข้าวไทย
โครงการดีเด่นของชาติ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการวิจัย ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพันธุ์ข้าวไทย มีมูลเหตุมาจากกระแสการปกป้องข้าวหอมมะลิไทยในช่วงปี ๒๕๔๑ เมื่อบริษัท Rice Tech Inc. ทำการจดสิทธิบัตรและวางจำหน่ายข้าวในชื่อ Jasmati ซึ่งเป็นคำสมาสระหว่าง Jasmin ซึ่งเป็นชื่อเรียกข้าวหอมมะลิไทยในต่างประเทศกับคำว่า Basmati ซึ่งเป็นชื่อข้าวหอมของอินเดียและปากีสถาน ต่อมาบริษัท ดูเก็ต จำกัด *(Douget Rice Mill Co.)* ได้จดสิทธิบัตรพันธุ์ข้าว Jasmin 85 ในปีต่อมา ซึ่งทั้งสองกรณีนี้ ทำให้องค์กรภาคเอกชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องพันธุ์ข้าวหอมมะลิและทรัพยากรพันธุกรรมข้าวที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย ถ้าหากไม่มีวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศได้อย่างมหาศาลในอนาคต ไม่เพียงแต่ประเทศไทยจะเป็นผู้ซื้อเทคโนโลยีเท่านั้น อาจต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีให้เกษตรกรปลูก ทั้งที่พันธุ์ข้าวเหล่านั้นเป็นของไทย และประเทศไทยเป็นผู้ส่งข้าวจำหน่ายเป็นอันดับ ๑ ของโลก รวมทั้งมีแหล่งพันธุกรรมข้าวพันธุ์ดีเป็นจำนวนมาก คิดเป็นมูลค่ามิได้

สำนักวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร จึงได้จัดทำโครงการวิจัยลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพันธุ์ข้าวไทยขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในขั้นต้นเพื่อจัดทำลายพิมพ์มาตรฐานหรือลายพิมพ์เอกลักษณ์ของข้าวพันธุ์ดีของไทยไว้เป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ในการปกป้องข้าวหอมมะลิไทย เพื่อไม่ให้ต่างชาตินำไปจดสิทธิบัตร แต่โครงการนี้ประสบผลสำเร็จมากกว่านั้น คือ สามารถนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาวิธีการตรวจการปลอมปนของพันธุ์ข้าวเพื่อควบคุมมาตรฐานการส่งออก และพิสูจน์ความถูกต้องแม่นยำตรงตามพันธุ์ในกรณีที่มีปัญหาได้

โครงการวิจัย ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพันธุ์ข้าวไทย
โครงการดีเด่นของชาติ
สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศาสตราจารย์ *(พิเศษ)* เจริญ วรรธนะสิน
บุคคลดีเด่นของชาติ
สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย *(ด้านการกีฬา)*

ศาสตราจารย์ *(พิเศษ)* เจริญ วรรธนะสิน

บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย *(ด้านการกีฬา)*

เกิดเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๔๘๐ จบการศึกษาจากวิทยาลัยการพาณิชย์ซิตี้ออฟลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ ได้รับเลือกเป็นนักกีฬาทีมชาติแบดมินตันไทย เมื่อปี ๒๔๙๙ และได้รับใช้ทีมชาติไทยเป็นเวลา ๑๑ ปี ในปี ๒๕๐๐ - ๒๕๑๑ ได้นำทีมชาติแบดมินตันไทยชนะทีมชาติต่าง ๆ ในเอเชีย จนได้ครองตำแหน่งแชมป์เปี้ยนโซนเอเชียเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของวงการกีฬาไทย ทำให้ทีมชาติแบดมินตันไทยได้เข้ารอบอินเตอร์โซนของการแข่งขันชิงชนะเลิศประเภททีมชายโธมัสคัพของโลก โดยสามารถเอาชนะทีมชาติสหรัฐอเมริกาได้เข้ารอบชิงชนะเลิศของโลกและครองแชมป์เปี้ยนชายเดี่ยวและชายคู่ ออล - มลายัน แบดมินตันแชมป์เปี้ยนชิพ เมื่อปี ๒๕๑๗ เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเลือกเป็นมนตรีสหพันธ์แบดมินตันนานาชาติ และดำรงตำแหน่งจนถึงปัจจุบัน

ศาสตราจารย์ *(พิเศษ)* เจริญ วรรธนะสิน ได้รับใช้วงการแบดมินตันไทยนับตั้งแต่เป็นผู้เล่นทีมชาติไทย และที่ผ่านมาได้เดินทางไปเล่นสาธิตแบดมินตันตามจังหวัดต่าง ๆ โดยมีความมุ่งหมายพยายามอยากจะเผยแพร่วิธีการเล่นแบดมินตันมาตรฐานโลกให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้นำไปเป็นต้นแบบ และยังได้เขียนตำราการเล่นแบดมินตันต้นฉบับภาษาไทย **"มาเล่นแบดมินตันกันเถอะ"** ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ และเขียนฉบับอ่านง่ายเป็นภาษาอังกฤษ "Badminton-A Simple Way" มอบให้สหพันธ์แบดมินตันนานาชาติ นำออกเผยแพร่เป็นวิทยาทานจนมีการนำไปแปลถึง ๗ ภาษา นำไปใช้กันในหลายประเทศทั่วโลก ท่านได้รับเลือกจากสมาชิกสโมสรแบดมินตันทั่วประเทศให้เป็นนายกสมาคมแบดมินตันแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อปี ๒๕๔๕ จนถึงปัจจุบัน ด้วยความวิริยอุตสาหะได้สร้างทีมงานและวิธีการต่าง ๆ ทำให้ทีมชาติแบดมินตันไทยได้เข้ารอบแบดมินตันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ ๒๘ กรุงเอเธนส์ มีนักกีฬาแบดมินตันไทยได้เข้ารอบครบทุกประเภทของการแข่งขันรวม ๘ คน มากที่สุดเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของวงการแบดมินตัน และในปี ๒๕๔๘ สมาคมแบดมินตันแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ภายใต้การนำของศาสตราจารย์ *(พิเศษ)* เจริญ วรรธนะสิน ได้สร้างนักแบดมินตันทั้งหญิงและชายขึ้นติดอันดับโลกในทุกประเภท สามารถครองตำแหน่งแชมป์กรังค์ปรีซ์เซอร์กิตโลกหลายครั้ง และนักกีฬาคู่ผสมของไทยยังได้เหรียญทองแดงในการแข่งขันแชมป์เปี้ยนแบดมินตันของโลกที่สหรัฐอเมริกา

พุทธศักราช ๒๕๔๓ ศาสตราจารย์ *(พิเศษ)* เจริญ วรรธนะสิน ได้รับการยกย่องคัดเลือกให้เข้าสู่ **"ทำเนียบหอเกียรติคุณ"** หรือ Hall of Fame ของสหพันธ์แบดมินตันนานาชาติ ไอบีเอฟ ซึ่งเป็นนักแบดมินตันคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติยศสูงสุดนี้

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ
หน่วยงานดีเด่นของชาติ สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

เป็นหน่วยงานราชการที่มีฐานะเทียบเท่าคณะวิชาในสังกัดมหาวิทยาลัยทักษิณ ตั้งอยู่ในเนื้อที่ประมาณ ๒๕ ไร่ บนยอดเขาบ้านอ่าวทราย ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นด้วยแนวคิดและความเชื่อพื้นฐานที่ว่าสังคมและประเทศชาติจะเจริญกว่าคุณภาพของประชากรไม่ได้ และระดับคุณภาพของประชากรมีอิทธิพลของวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นตัวกำหนด ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม ค่านิยม ชีวทัศน์และโลกทัศน์ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ดังนั้น การแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน แล้วเลือกเฟ้นเอามาใช้พัฒนาคุณภาพของประชากรอย่างถูกต้องเหมาะสม

สถาบันทักษิณคดีศึกษา มีภาระงานที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑. **การวิจัย** ได้ทำหน้าที่ในการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้อย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง โดยมุ่งหวังให้ใช้ **"วัฒนธรรมนำการพัฒนา"** และ **"นำอดีตมารับใช้ปัจจุบันอย่างมีคุณค่าและเหมาะสม"** ผลงานที่มีชื่อเสียงบางเรื่อง เช่น สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พจนานุกรมภาษาถิ่นใต้ เป็นต้น

๒. **การบริการวิชาการแก่สังคม** บริการเนื้อหาเกี่ยวกับทักษิณคดีศึกษา ทั้งในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เอกสารสิ่งพิมพ์ ภาพและเสียง ปัจจุบันมีสาระอยู่ในคลังข้อมูลมากกว่า ๔๐,๐๐๐ รายการ ซึ่งบริการให้ประชาชนทั่วไปศึกษาค้นคว้าและถ่ายสำเนา นอกจากนี้ยังมีการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ในเนื้อหาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมภาคใต้ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

๓. **การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม** เป็นภาระงานโดดเด่นในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา ที่จัดแสดงข้อมูลอันเป็นวิถีของชาวภาคใต้ทั้ง ๑๔ จังหวัด ทั้งที่เป็นเอกลักษณ์และอเนกลักษณ์ เพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมได้ศึกษารู้จักและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมภาคใต้

เมื่อปี ๒๕๔๓ สถาบันทักษิณคดีศึกษายังได้รับรางวัลอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวครั้งที่ ๓ *(Thailand Tourism Award 2000)* ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณสถานดีเด่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สถาบันทักษิณคดีศึกษาจึงมิใช่เป็นเพียงสถาบันทางวิชาการในระดับสูงเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญและมีชื่อเสียงของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

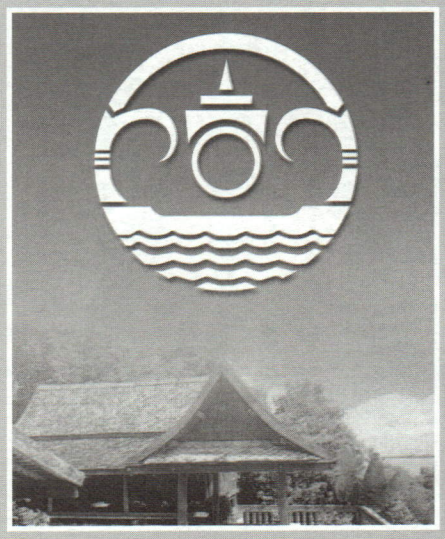

สถาบันทักษิณคดีศึกษา
หน่วยงานดีเด่นของชาติ
สาขาเผยแพร่เกียรติภูมิของไทย

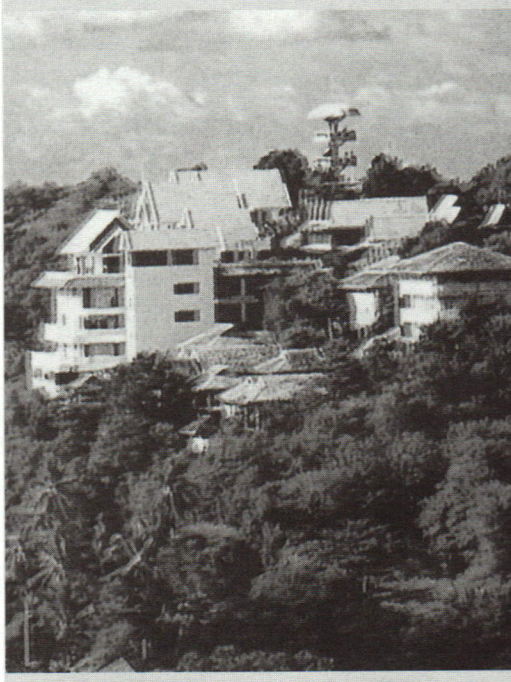

ภูมินามวิทยา : พระนครศรีอยุธยา

รองศาสตราจารย์ วนิช สุธารัตน์

แผนที่กรุงศรีอยุธยา แสดงคลองประตูเทพหมี ในแผนที่ลงเส้นหนัก
ที่มา : เดอ ลา ลูแบร์ ๒๕๑๐ หน้า ๒๕.

คลองประตูเทพหมี

คลองประตูเทพหมี อยู่ระหว่างคลองประตูจีนกับคลองฉะไกรน้อย ปากคลองเป็นประตูน้ำทางด้านทิศใต้ทะลุออกแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศเหนือเชื่อมต่อกับคลองฉะไกรน้อยที่หักมุมไปทางทิศตะวันออก ตำแหน่งของคลองประตูเทพหมีในปัจจุบันน่าจะอยู่บริเวณทางทิศใต้ของศูนย์ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ลำคลองมีความกว้างประมาณ ๑๐-๑๒ เมตร *(ประมาณจากความยาวของสะพานวานร)*

เมื่อพิจารณาจากแผนที่กรุงเก่าที่เขียนขึ้นโดย เดอ ลา ลูแบร์ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช คลองประตูเทพหมีมีขนาดความกว้างหรือความใหญ่เป็นสองเท่าของลำคลองสายอื่นๆ แสดงว่าลำคลองสายนี้ต้องมีลักษณะพิเศษอย่างแน่นอน

ความพิเศษอีกอย่างหนึ่งของคลองสายนี้ก็คือเป็นที่ตั้งของเรือนรับแขกเมืองฝรั่งเศสและปอร์ตุเกศ โปรดพิจารณาจากแผนที่จะเห็นคลองประตูเทพหมีเป็นเส้นหนักสีดำ ด้านทิศตะวันตกของคลองมีตัวอักษร **"เอ็ม" M** นั่นคือ ตำแหน่งของเรือนรับรองราชทูตฝรั่งเศสในรัชสมัยพระนารายณ์มหาราช เรือนรับรองหลังนี้ตั้งอยู่ตรงตำแหน่งที่คลองซึ่งแยกจาก

สะพานประตูเทพหมี หรือสะพานวานร อยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

คลองฉะไกรน้อยมาบรรจบกับคลองประตูเทพหมี *(ดูจากในแผนที่)* ตำแหน่งที่ตั้งที่แท้จริงของเรือนรับรองหลังนี้จึงน่าจะอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาและอยู่ห่างจากสะพานประตูเทพหมี หรือสะพานวานรไปทางทิศใต้เป็นระยะทางไม่เกินหนึ่งร้อยเมตร ความพิเศษอย่างที่สองของคลองประตูเทพหมีก็คือคลองประตูเทพหมีนี้ ตั้งขึ้นตามชื่อของหลวงเทพอรชุนซึ่งมีชื่อเรียกกันว่าหมีที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณนั้น *(จรรยา มาณะวิท ๒๕๔๕ : ๔๒)*

จากข้อความสั้นๆ ดังกล่าวนี้ทำให้ต้องสืบค้นต่อว่าหลวงเทพอรชุนเป็นใคร มีความสำคัญอย่างไร

ในประชุมพงศาวดารฯ ได้กล่าวถึงหลวงเทพอรชุนไว้สองคน คนแรกนั้น ปรากฏชื่อในแผ่นดินของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ดังรายละเอียดต่อไปนี้

"หลวงเทพอรชุนได้ยกทัพเรือไปช่วยพระพิชัยสงครามพระรามคำแหง ในคราวที่พระยาจักรี พระยาพระคลังยกทัพไปตีเมืองทะวาย หลวงเทพอรชุนเป็น**แม่ทัพเรือ** ยกมาถึงตำบลบ้านการบ่อแดนเมืองทะวาย พอพบเรือสมิงบากองสมิงพะตะบะยกมาแต่เมืองเมาะตะมะ เรือบรรทุก ๒๐๐ ลำ พลประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน อาสาไปช่วยเมืองตะนาวได้รบกันแต่เช้าจนเพลาเที่ยง" *(ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๓ : ๓๑๗)*

หลวงเทพอรชุนอีกคนหนึ่งมีชื่อปรากฏในสมัยของพระศรีสุธรรมราชาธิราช ซึ่งเป็นพระเจ้าอาของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และถูกพระนารายณ์ซึ่งตอนนั้นดำรงตำแหน่งเป็นกรมพระราชวังบวรหรือวังหน้ายกพลมาประชิดพระบรมมหาราชวังเพื่อแย่งชิงอำนาจ หลวงเทพอรชุนได้รับคำสั่งจากพระศรีสุธรรมราชาธิราช ให้คุมไพร่พล อยู่ตรงประตูศรีสรรทวาร พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาทคอยรับมือ *(ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๒ : ๑๐๙)*

เมื่อพิจารณาอย่างละเอียด จะเห็นว่าหลวงเทพอรชุนที่สร้างบ้านเรือนอยู่บริเวณคลองประตูเทพหมีน่าจะเป็นหลวงเทพอรชุนคนแรก เหตุผลง่ายๆ ก็คือ คลองประตูเทพหมีเป็นคลองขนาดใหญ่ อยู่ใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา สามารถใช้เป็นที่จัดกำลังเรือรบในสมัยนั้นได้อย่างคล่องตัวที่สุด คลองนี้ต้องเป็นที่อยู่ของแม่ทัพเรือ บางทีคลองนี้หลวงเทพอรชุนอาจเป็นผู้ที่ชักนำให้มีการขุดเองด้วย จึงมีชื่อเรียกติดปากกันว่าคลองประตูเทพหมี *(เทพอรชุนอาจเรียกยาก)* ตามนามของผู้ริเริ่มชักนำเช่นเดียวกับคลอง

มหานาค ซึ่งทราบกันอยู่ว่ามหานาควัดภูเขาทอง ได้เป็นผู้ริเริ่มชักนำให้ชาวบ้านช่วยกันขุดในสมัยของพระมหาจักรพรรดิ เพื่อให้เป็นที่ยันข้าศึก ถ้าเป็นอย่างนี้จริง คลองประตูเทพหมีก็จะเป็นคลองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทีเดียว

ทั้งเรื่องของเรือนรับรองเอกอัครราชทูตชาวฝรั่งเศส และความสำคัญของคลองประตูเทพหมี ล้วนแต่เป็นเรื่องที่สมควรมีการสืบสาวหาความรู้รวมทั้งข้อเท็จจริงทั้งหลายกันต่อไป

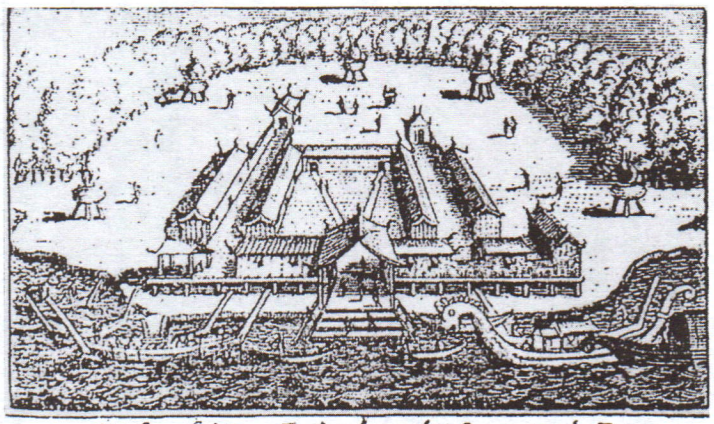

เรือนหลวงรับรองราชทูตฝรั่งเศส
ที่สมเด็จพระนารายณ์โปรดเกล้าฯ ให้ทรงสร้างขึ้น
ที่มา : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ๒๕๔๖ : ๒๓๐.

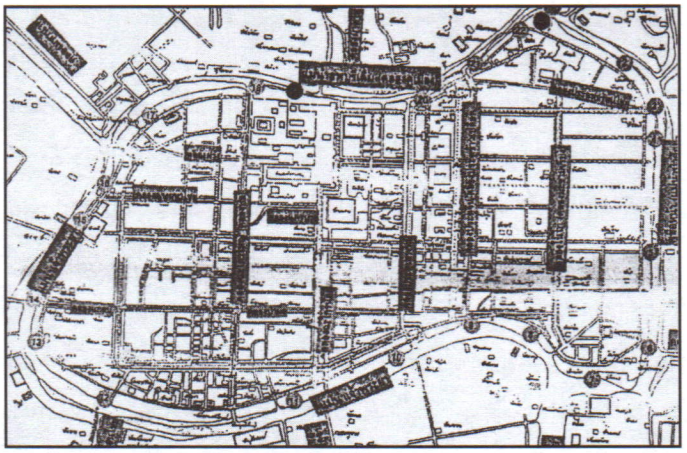

แผนที่พระนครศรีอยุธยา
แสดงตำแหน่งคลองและท่าเรือจ้างสมัยกรุงเก่า
(จรรยา มาณะวิท ๒๕๔๕ : ๔๒)

หนังสืออ้างอิง

จรรยา มาณะวิท. ๒๕๔๕. **คลองและท่าเรือจ้างสมัยโบราณกรุงศรีอยุธยา** : พระนครศรีอยุธยา. อุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ๒๕๔๖. **อยุธยา.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. ๒๕๔๒. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๒ - ๓**

เดอ ลา ลูแบร์. ๒๕๑๐. จดหมายเหตุลาลูแบร์ เล่ม ๒ แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. พระนคร : ก้าวหน้า.

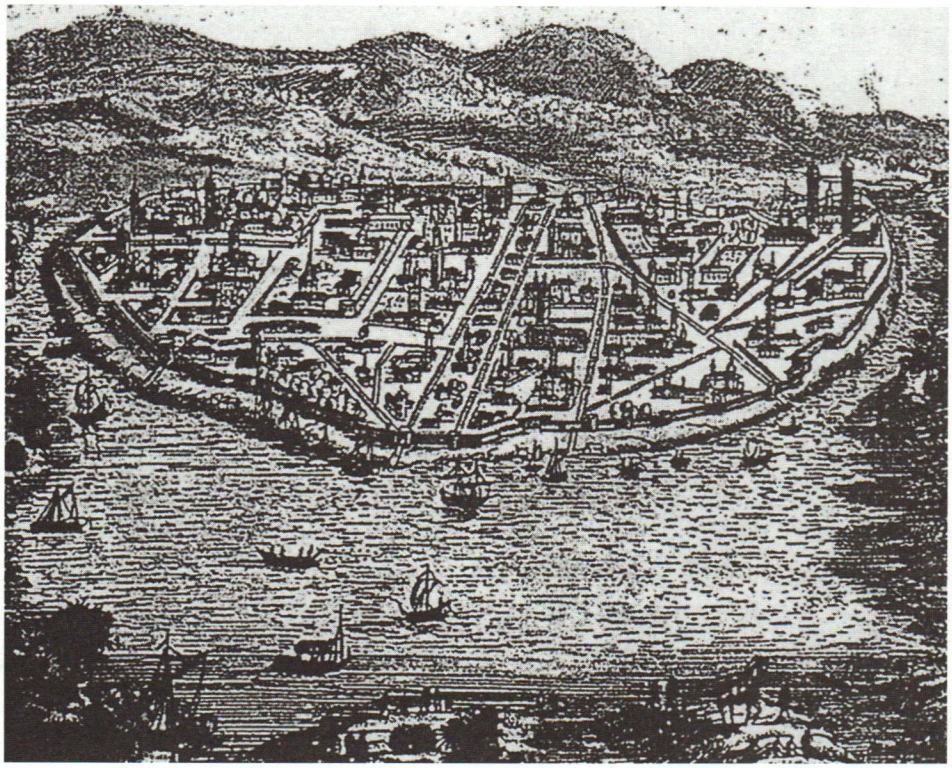

แผนที่ Iudia au Sian ของอแลงมาเลต์ สังเกตหอรัตนไชยอยู่ตรงมุมขวาบนของแผนที่ ที่มา : ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ๒๕๔๗. หน้า ๓๐.

หอรัตนไชย

หอรัตนไชย เป็นชื่อของตำบลหนึ่งในอำเภอพระนครศรีอยุธยา คำว่า **"หอรัตนไชย"** ในสมัยกรุงเก่าเป็นชื่อสถานที่ ๔ แห่ง ที่เชื่อมโยงกันอยู่ ดังนี้คือ ป้อม คลอง ประตู และหอ

"ป้อมหอรัตนไชย" มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าป้อมวัดฝางจากเอกสาร เรื่อง กำแพงเมือง ป้อม ประตู สมัยโบราณกรุงศรีอยุธยา ให้รายละเอียดว่า ป้อมหอรัตนไชย เป็นป้อมขนาดเล็ก ตั้งอยู่ตรงมุมทางด้านทิศเหนือที่จะหักมาทางทิศตะวันออก ที่ตรงนี้มีลำน้ำสองสายคือแม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำป่าสักไหลมาบรรจบกัน ปัจจุบันคือบริเวณท่าเรือที่จะข้ามไปยังวิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือพระนครศรีอยุธยา *(ชื่อปัจจุบัน)*

"คลองประตูหอรัตนไชย" อยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมือง คลองนี้เชื่อมต่อ แม่น้ำป่าสัก หรือคลองลำคูขื่อหน้าจากด้านตะวันออกของเกาะเมือง ผ่านด้านเหนือของคลองในไก่ไปทางด้านวัดเสนาฯ ไปจรดเชื่อมกับคลองประตูข้าวเปลือก บริเวณวัดราชประดิษฐาน ตรงปากคลองประตูหอรัตนไชยด้านแม่น้ำป่าสักหรือคลองคูขื่อหน้าเป็นประตูน้ำเรียกชื่อเดียวกันคือ **"ประตูหอรัตนไชย"**

"หอรัตนไชย" มีลักษณะเป็นหอก่ออิฐสูง ๒ หอ ตำแหน่งที่ตั้งคือ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมือง บริเวณใกล้ๆ กับประตูน้ำของคลองประตูหอรัตนไชยที่กล่าวถึงมาแล้ว หอรัตนไชยตั้งอยู่ในกำแพงเมือง ระหว่างหอทั้งสองหอจะเห็นถนนใหญ่มาจากพระราชวังจันทน์เกษม โดยถนนนี้เลี้ยวไปทางทิศตะวันตก คือ แนวถนนป่ามะพร้าวไปเชื่อมกับถนนชีกุน ตรงด้านหลังวัดราชประดิษฐาน ถนนสายนี้เป็นเส้นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญที่ได้กล่าวถึงในพระราชพงศาวดารมากมาย

หอรัตนไชย ในแผนที่ภาพวาดของฝรั่งชาวฮอลันดา คือ อแลง มาเลต์ ที่มีชื่อว่า Iudia au Sian ซึ่งเข้ามาในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อพิจารณาจะเป็นรูปทรงมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบมุสลิม *(ดูภาพประกอบ)* มีความสูงโดยประมาณใกล้เคียงกับความสูงของตึก ๕ ชั้น ศิลปะก่อสร้างแบบหอคอยของมุสลิมคงจะเข้ามาแพร่หลายในกรุงศรีอยุธยาพร้อมๆ กับการเดินทางของพ่อค้าชาวอาหรับ ซึ่งน่าจะมีมาก่อนรัชกาลของพระมหาจักรพรรดิ

หอรัตนไชยสร้างขึ้นเมื่อใด

ในประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก (เล่ม ๑ : ๒๔๖) กล่าวว่า ในรัชกาลของพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ. ๒๐๙๖ พระเจ้าหงสาวดียกทัพลงมาประชิดพระนครศรีอยุธยา พระมหินทราธิราชให้จัดทัพเตรียมรับศึก โปรดให้พระกลาโหมและพระพลเทพคุมกองกำลังจากเมืองชัยนาท เมืองสุพรรณบุรี เมืองเพชรบุรี ฯลฯ อยู่ประจำหน้าที่ **มุมหอรัตนไชย** ลงไปเกาะแก้ว ซึ่งมีแต่คูหาแม่น้ำกั้นไม่ได้

จากข้อความในพระราชพงศาวดารแสดงว่าในสมัยของพระมหาจักรพรรดินั้น หอรัตนไชยมีอยู่แล้ว จึงกล่าวได้แต่เพียงว่า หอรัตนไชย จะต้องมีการก่อสร้างมาก่อนปี ๒๐๙๖

หอรัตนไชยสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์อะไร

จากคำบอกเล่าสืบทอดต่อเนื่องกันมาของคนพระนครศรีอยุธยา มีความเชื่อกันว่า หอรัตนไชย มีไว้

ตำแหน่งที่ตั้งป้อมหอรัตนไชย
ที่มา : จรรยา มาณะวิท, ๒๕๔๕, หน้า ๓๐.

สำหรับให้สัญญาณเรือซึ่งขึ้นล่องแม่น้ำป่าสักและแม่น้ำลพบุรี ซึ่งบริเวณหน้าเกาะลอยขึ้นไปทางลำน้ำลพบุรีและลำน้ำป่าสักมีเรือสัญจรขึ้นล่องค่อนข้างคับคั่ง เหตุที่ต้องสร้างถึง ๒ หอ ก็เนื่องจากว่า มุมของเกาะเมืองบริเวณนั้นมีแม่น้ำที่ไหลมารวมกันเป็น ๕ แพร่ง คือ แม่น้ำลพบุรีสายเก่า แม่น้ำลพบุรีสายใหม่ไหลมารวมกันเป็นแม่น้ำลพบุรีสายใหญ่ แล้วไหลผ่านด้านเหนือของพระบรมมหาราชวังไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่หัวแหลมด้านตะวันตก และยังมีแม่น้ำป่าสักที่ไหลผ่านลงมาตรงวัดช่องลมแล้วเชื่อมต่อกับแม่น้ำลพบุรีสายใหม่ที่หน้าวัดตองปุ แล้วไหลไปทางด้านตะวันออกของเกาะเมืองไปบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาที่แหลมบางกะจะตรงหน้าวัดพนัญเชิง บริเวณนี้จึงครอบคลุมพื้นที่ค่อนข้างกว้าง ลำพังหอเพียงหอเดียวคงจะควบคุมการสัญจรได้ไม่ทั่วถึง เหมือนกันกับถนนที่เป็น ๔ แยก จะต้องมีป้อมไฟสัญญาณจราจรหลายๆ ป้อม สัญญาณที่ใช้ในสมัยก่อนในตอนกลางคืน คงจะใช้สัญญาณแสงไฟ ส่วนตอนกลางวันน่าจะเป็นสัญญาณพัดโบกแบบคนนั่งบนหลังช้าง *(กลางช้าง)* ให้สัญญาณแก่เหล่าทหารเมื่อเวลาออกศึก หรืออาจจะเป็นสัญลักษณ์ธงหลากสีตามกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงกัน

หอรัตนไชย น่าจะมีประโยชน์มากขึ้นในการจัดระเบียบเรือ เมื่อพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคเพื่อเสด็จไปนมัสการพระพุทธบาทที่จังหวัดสระบุรี หรือการบังคับบัญชากองทัพเรือที่จะต้องทำสงครามในแม่น้ำในช่วงนั้น หอรัตนไชยจึงเป็นหออเนกประสงค์และน่าจะเป็นสัญลักษณ์สำคัญของกรุงศรีอยุธยาในอดีตด้วย

หนังสืออ้างอิง

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ๒๕๔๗. **อยุธยา.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. ๒๕๔๒ **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๒ - ๓.** กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

สมเด็จพระพนรัตน์. **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา.** ๒๕๑๕ นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โพธิ์สามต้นการพิมพ์.

จรรยา มาณะวิท. ๒๕๔๕. **กำแพงเมือง ป้อม ประตู สมัยโบราณ กรุงศรีอยุธยา.** พระนครศรีอยุธยา : อุทยานประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.

เรื่องของม้าในวรรณคดีไทย

เนาวรัตน์ ทองรมย์

เมื่อมีการแสดงลิเก คอนเสิร์ต หรือวงดนตรีที่ใด มักจะมี **หน้าม้า** ออกันเต็มหน้าเวทีแย่งกันมอบพวงมาลัย หรือช่อดอกไม้ให้นักร้อง แต่ของลิเกเขามักจะเรียกว่า **แม่ยก** พวกคนเหล่านั้นจะเป็นหน้าม้าจริง หรือหน้าคนจริง ก็ไม่ทราบได้

คนที่ทำอะไรออกนอกหน้าคนอื่น หรือคนอื่นๆ ใช้ให้ทำเบื้องหน้า เขาก็ถูกเรียกว่า **"หน้าม้า"** ที่จริงไม่ใช่หน้าเป็นม้าเป็นหน้าคนดีๆ นี่แหละ แต่ทำไมเรียกหน้าม้า อ๋อ นึกออกแล้ว หน้าของม้ามันยาวกว่าหน้าของคนนั่นเอง หน้ามันก็ยื่นออกไปมาก หน้าคนก็ยื่นไม่ยาวเท่าหน้าของม้า

อีกคำหนึ่งที่ใช้พูดในภาษาไทย คือ คำ **เบ๊** เช่น **"อั๊วใช้ให้ไอ้ดำมันเป็นเบ๊"** อ้าว ไอ้ดำถูกใช้ให้เป็นม้าเสียแล้ว เพราะ เบ๊ เป็นภาษาจีน แปลว่า ม้า แต่เป็นความหมายที่ไม่ดีนัก เพราะไอ้ดำถูกใช้ถูกบังคับให้ทำงานยังกะม้าที่เขาบังคับขับขี่มัน

"โอ้โฮ มิสเตอร์จวน ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็นชั้น อัศวิน เชียวนะ" อัศวิน ยิ่งใหญ่มากในราชสำนักของยุโรป แปลว่า นักรบขี่ม้า หรือนักรบที่กล้าหาญ ได้รับยกย่องว่าเป็นคนเก่ง เช่น อัศวินเกราะดำ อัศวินเกราะเหล็ก อัศวินม้าขาว เป็นต้น อัศวิน มาจากคำ อัศว แปลว่า ม้า นั่นเอง

คำว่า ม้า จึงใช้ในความหมายที่แตกต่างกันออกไป ที่จริง ม้าก็คือสัตว์ชนิดหนึ่ง ในพจนานุกรมได้อธิบายไว้หลายความหมายดังนี้

๑. ม้า เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่ง เป็นสัตว์ถิ่นเดียว รูปร่างสูงใหญ่ ขายาว หางเป็นพู่ มีแผงคอ ใช้เป็นพาหนะขับขี่ และเทียมรถ

๒. เป็นชื่อหนึ่งของดาวฤกษ์อัศวินี มี ๗ ดวง เรียกว่า ดาวอัศวมุข

๓. เป็นเครื่องรองนั่งและรองสิ่งของมีขาเป็นรูปต่างๆ

๔. เรียกตัวหมากรุกที่แกะเป็นรูปม้า

๕. เรียกปูน้ำเค็มชนิดหนึ่ง ตัวลายเป็นจุดสีน้ำตาลพื้นขาว

๖. ชื่อปลาชนิดหนึ่ง ลำตัวกว้าง ครีบแข็ง ครีบก้นใหญ่ ครีบหางแหลม ครีบท้องมีปลายยาวเป็นเส้น ลำตัวและหัวสีเงินหรือเทาอ่อน หลังสีลายเทา

เป็นอันว่า ม้า เป็นทั้งสัตว์บก สัตว์น้ำ ดวงดาว สิ่งของ เครื่องใช้ และของเล่น เท่ากับคำคำเดียวได้ม้าหลายตัว

มนุษย์รู้จักม้ามาเป็นพันๆ ปีแล้วทั้งนำมาใช้สารพัดประโยชน์ ทำให้อยากรู้ว่า ม้า เกิดมาได้อย่างไร หรือมีกำเนิดมาจากที่ใด

เรื่องกำเนิดของมนุษย์และสัตว์ มักจะมาจากสองทางคือ ทางฝรั่ง และเอเชีย ทางฝรั่งถือเอาวรรณคดีกรีกและโรมันเป็นหลัก แล้วแผ่กระจายไปในประเทศทางยุโรป ทางเอเชียถือเอาวรรณคดีอินเดียเป็นหลัก และเรื่องราวทั้งหลายก็แผ่ไปทั่วประเทศในเอเชีย อาจจะมีบางแห่งต่อเติมเสริมแต่ง ให้ผิดแผกกันออกไปบ้าง

ในที่นี้จะกล่าวถึงกำเนิดของ**ม้าในวรรณคดีกรีกด้วย** ส่วนม้าในวรรณคดีฝรั่งจะไม่กล่าวถึง ในเทพปกรณัมของกรีกกล่าวถึงกำเนิดของม้าดังนี้

กาลครั้งหนึ่งในประเทศกรีซเมื่อซีครอปส์ *(Cecrops)* ได้สร้างนครอันงดงามขึ้น บรรดาเทพเจ้าทั้งหลายก็อยากขนานนามนครแห่งนี้ แต่เมื่อมาถกเถียงกัน เทพทุกองค์ก็พากันถอยสละสิทธิ์ที่จะตั้งชื่อเมือง คงเหลือแต่เทพเจ้าเนปจูน *(NEPTUNE)* และเจ้าแม่อธีนี *(เจ้าแม่มิเนอร์วา)* ATHENE *(MINERVA)* เท่านั้นที่ยังแย่งชิงกันอยู่ เดือดร้อนถึงจูปิเตอร์เทพบิดร *(JUPITER)* ซึ่งพระองค์ไม่อยากจะตัดสินลงไปจึงให้เทพเนปจูนและเจ้าแม่อธีนีเนรมิตสิ่งที่จะเกิดคุณประโยชน์ให้แก่มนุษย์มากที่สุดและให้เทวสภาเป็นผู้ตัดสินเรื่องนี้ อาจารย์สายสุวรรณ ผู้เขียนเรื่อง **เทวดาฝรั่ง** เล่าไว้ว่า

"เทพเนปจูนเป็นฝ่ายเนรมิตก่อน เธอยกตรีศูลคู่หัตถ์ขึ้นกระแทกลงกับพื้น บันดาลให้มีม้าลำยองตัวหนึ่งผุดขึ้นท่ามกลางเสียงอึงคะนึง แสดงความพิศวง และชื่นชมของเหล่าเทพ เมื่อเทพผู้เนรมิตม้าอธิบายคุณประโยชน์ของม้าให้เป็นที่ตระหนักแก่ปวงเทพแล้ว เทพต่างองค์ต่างคิดว่า เทวีอธีนีคงไม่สามารถเอาชนะเทพเนปจูนเสียเป็นแน่แล้ว ถึงแก่พากันแย้มสรวลด้วยเสียงอันดังแถมเย้ยหยันเอาเสียด้วย เมื่อเจ้าแม่อธีนีเนรมิตต้นมะกอกต้นหนึ่งขึ้นมา แต่ครั้นเจ้าแม่อธิบายถึงคุณประโยชน์ของมะกอกที่มนุษย์จะเอาไปใช้นานัปการ นับตั้งแต่ใช้เนื้อไม้ ผล กิ่งก้าน ไปจนใบ กับซ้ำว่ามะกอกยังเป็นเครื่องหมายของสันติภาพ และความรุ่งเรืองวัฒนาอีกด้วย เพราะฉะนั้นจึงเป็นสิ่งพึงประสงค์ยิ่งกว่าม้า ซึ่งเป็นเครื่องหมายของสงคราม ดังนี้ มวลเทพก็เห็นพ้องกันว่า ของที่เจ้าแม่อธีนีเนรมิตมีประโยชน์กว่า จึงลงมติตัดสินชี้ขาดให้เจ้าแม่เป็นฝ่ายชนะ เพื่อเป็นเครื่องระลึกถึงชัยชนะครั้งนี้ เจ้าแม่อธีนีได้ประสาทชื่อนครนั้น ตามนามของเจ้าแม่เองว่า เอเธนส์ *(ATHENS)* และสืบจากนั้นมาชาวกรุงเอเธนส์ ก็นับถือบูชาเจ้าแม่ในฐานะเทวีผู้ปกป้องคุ้มครองนครของเขาอย่างแน่นแฟ้น"

ม้าจึงมีกำเนิดในวรรณคดีฝรั่งดังนี้

ส่วนกำเนิดม้าของไทยเรา ก็มีที่มาจากวรรณคดีอินเดียนั่นเอง ในวรรณคดีอินเดียกล่าวไว้ว่า พระพายหรือเจ้าแห่งลมพายุ เป็นผู้สร้างม้าบังเกิดขึ้น ๔ ตระกูล คือ

๑. ม้าวลาหก ๓. ม้าสินธพ
๒. ม้าอาชาไนย ๔. ม้าอัสดร

กรุงเอเธนส์

วลาหก ตามพจนานุกรมแปลว่า เมฆ ตามเรื่องในวรรณคดีกล่าวไว้ว่า พระพายทรงรถเทียมม้าวลาหก บางแห่งก็ว่าทรงม้าวลาหก ดังเช่นในกาพย์เห่เรือ ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ว่า

"เรือม้าหน้ามุ่งน้ำ แล่นเฉื่อยฉ่ำลำระหง
เพียงม้าอาชาทรง องค์พระพายผายผันผยอง"

อันที่จริงพาหนะทรงของพระพายคือ มฤค หรือกวาง แต่เวลาทรงรถจะใช้ม้า กล่าวกันว่า วลาหก จะเหินไปในท้องฟ้าอย่างรวดเร็วจนมองแทบไม่ทัน เมื่อเรามองขึ้นไปบนท้องฟ้าจะเห็นแต่กลุ่มเมฆลอยละลิ่วไปนั่นคือองค์พระพายควบขับม้าวลาหกไปอย่างรวดเร็วในพริบตา ทิ้งไว้แต่ควันหรือกลุ่มเมฆไว้เบื้องหลัง เราจึงแปล คำว่า วลาหก ว่า เมฆ

อาชาไนย แปลว่า กำเนิดดี พันธุ์หรือตระกูลดี รู้รวดเร็ว ฝึกหัดมาดีแล้ว ม้าที่ฝึกหัดมาดีแล้ว เรียกว่า ม้าอาชาไนย คนที่ฝึกหัดมาดีแล้ว เรียกว่า บุรุษอาชาไนย ม้าชนิดนี้มักจะใช้ในการศึกสงคราม

สินธพ คือ ม้าพันธุ์ดีเกิดที่ลุ่มน้ำสินธุ บางทีเรียกว่า สินธพมโนมัย คำว่า มโนมัย แปลว่า ไปเร็วดังใจนึก ม้าสินธพมโนมัยนี้ จึงเป็นม้าใหญ่ล่ำสัน ท่วงทีคึกคะนองแข็งแรง ใช้ในการทำงานและการศึกสงครามได้อย่างดีเลิศ

กวนอู เทพเจ้าแห่งความสัตย์ซื่อในเรื่องสามก๊ก มีม้าตัวหนึ่งชื่อ ม้าเซ็กเธาว์ ซึ่งเป็นคำเดียวกับสินธุ หรือ สินธพนั่นเอง ม้าของกวนอูทรงพลังมหาศาล ยิ่งได้ผู้ขับขี่อย่างกวนอูด้วยแล้ว ม้าเซ็กเธาว์ก็ไม่พรั่นในการศึกสงคราม ควบขับอย่างลอยละลิ่วปลิวลม ประดุจม้าทรงของพระพายนั่นเทียว

อัสดร ในวรรณคดีของอินเดีย ยกย่องม้าอัสดรมากว่าเป็นม้าที่ทรงพลังเข้มแข็ง เพราะเวลาเกิดมาไม่เกิดอย่างธรรมดา แต่ต้องแหวกท้องแม่ออกมา แล้วแม่ก็ตาย ที่จริงน่าจะถือเป็นม้ามาตุฆาตไม่ดีเลยแต่ในพจนานุกรมแปลคำอัสดร ไว้ว่า **"อัสดร"** แปลว่า ม้าดี คือสัตว์ที่เกิดโดยพ่อเป็นลา แม่เป็นม้า คือ **"ล่อ"** แล้วบัดนี้ ล่อก็คือสัตว์ที่มนุษย์ใช้เป็นพาหนะ ให้บรรทุกสิ่งของไปในที่ต่างๆ ไม่ว่าจะขึ้นเขาลงห้วย ฝนจะตก แดดจะออก ล่อก็ต้องทำงานหนักตลอดเวลา จะสับสนกับที่มันแหวกท้องแม่ออกมา ทำให้แม่ตายใช่ไหมนี่ แต่ดูๆ แล้วล่อเกิดมาจากแม่อย่างสัตว์ทั้งหลายมิได้แหวกท้องแม่ออกมา ตกลง อัสดร กับ ล่อ เป็นสัตว์ชนิดเดียวกันหรือเปล่า พจนานุกรมให้คำนิยามถูกต้องหรือไม่

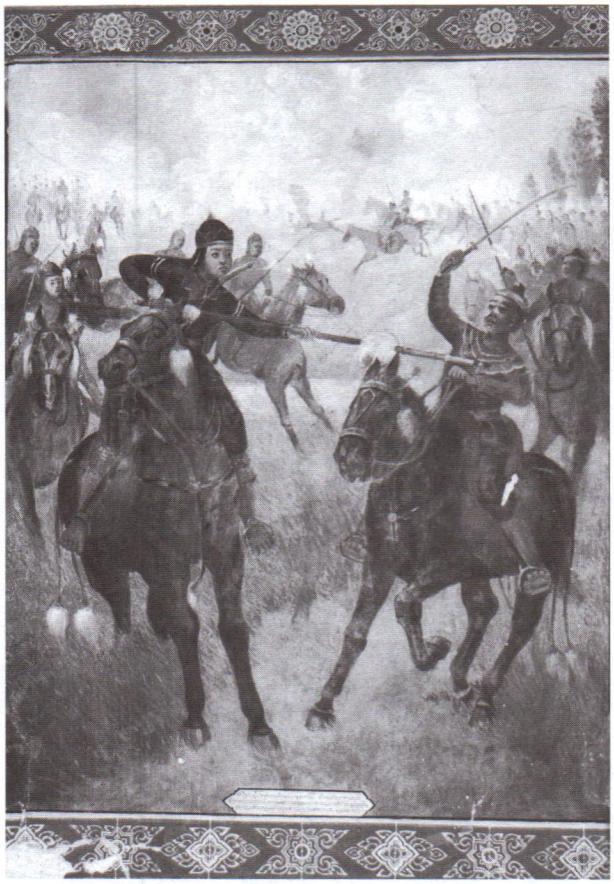

เหตุที่ม้าได้มากลายเป็นพาหนะของมนุษย์ ส.พลายน้อย ได้เล่าไว้ในหนังสือสัตวนิยายดังนี้

"ม้านั้นเดิมเป็นสัตว์ที่เหาะได้ คราวหนึ่งม้าได้บุกเข้าไปในสวนของพระอิศวร เพื่อเข้าไปหานางม้าอัศวราช ๒ ตัว ซึ่งพระพายได้ถวายไว้เป็นม้าเทียมรถของพระอุมา ม้าทั้ง ๔ ได้กินหญ้าและพืชพันธุ์ต่างๆ ในสวนนั้นอย่างเพลิดเพลิน อสูรนนทกาลผู้เฝ้าสวนเห็นเช่นนั้นก็สำแดงอานุภาพทำให้กายใหญ่เข้ารวบรัดจับม้าทั้ง ๔ ไว้แล้วนำไปถวายพระผู้เป็นเจ้า กล่าวโทษที่ม้าทั้ง ๔ มาทำลายเหยียบย่ำสวนจนยับเยินไปหมด พระอิศวรจึงมีเทวโองการ สั่งให้อสูรนนทกาลตัดเอ็นที่เท้าม้าทั้ง ๔ นั้นเสีย อย่าให้ม้านั้นเหาะเหินเดินอากาศได้สืบไป แล้วให้เอาเหล็กบิดเป็นเกลียวมีห่วงใส่วงกระวินข้างหนึ่งมีปลายขดเป็นข้อ มีขนาดยาว ๔ นิ้ว ๒ อัน เอาข้อต่อข้อเกี่ยวกันให้มั่น แล้วเอาเชือกถักเป็นขลุมเงื่อนผูกกับกระวินทั้งสอง เหล็กนั้นผ่าปากม้าให้คาบขลุมนั้น สวมศีรษะม้าครอบหูแล้วเอาเชือกผูกขลุมข้างขวา อ้อมใต้คางมาผูกขลุมข้างซ้าย เรียกว่า รัดคาง บังเหียน ม้าจะบริโภคอันใดให้ลำบาก แล้วเอาเชือกยาว ๔ ศอก ผูกระหว่างกระวินทั้งสอง ชักซ้ายไปขวา ชักสองสายให้ยืนนิ่งอยู่ แล้วให้เอากระดูกตะโพกกันกระบือตายวางครอบลงบนหลังม้าเรียกว่า อาน เอาเชือกผูกอ้อมรัดอานไว้กับอก เรียกว่า รัดอก เชือกสายหนึ่งอ้อมคอผูกไว้กับหัวอานทั้งสองเรียกว่า รั้งหน้า เชือกสายหนึ่งอ้อมโคนหางมาผูกท้ายอานทั้งสองเรียกว่า รั้งท้าย เชือกสายหนึ่งที่ผูกกระวินขลุมทั้งสองสอดมาหว่างเท้าหน้ามาผูกที่สายรัดอกเรียกว่าสายง่อง

ครั้นแต่งเครื่องประจานเสร็จแล้ว พระอิศวรให้พาม้าเดินตระเวนรอบสวน ๓ รอบ ประกาศให้สัตว์ทั้งหลายอย่าได้เอาเยี่ยงอย่าง แล้วเอาไปปล่อยยังโลกมนุษย์และตั้งแต่นั้นมาม้าก็เป็นพาหนะของมนุษย์ได้ใช้สืบมาจนทุกวันนี้"

ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องกล่าวถึงม้าซึ่งเป็นพาหนะขับขี่ของพระเอก เช่น เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ขุนแผนมีม้าตัวโปรดชื่อม้าสีหมอก ซึ่งเป็นชื่อที่ติดปากของคนไทยทั่วไป จนบางคนเอามาตั้งชื่อลูกก็มี

ม้าสีหมอกเป็นลูกม้ามาจากเมืองมะริด สมเด็จพระพันวษาโปรดให้หลวงทรงพลกับพันภาณและหลวงศรีวรขานไปซื้อผ้าที่เมืองมะริดและตะนาวศรี มีม้าตัวเมียลูกอ่อนติดมาด้วย ดังในกลอนว่า

"หลวงศรีได้ม้ามามอบให้ ทั้งม้าเทศม้าไทยหกสิบห้า
อีเหลืองเมืองมฤทพลอยติดมา ตัวมันท่านว่าเป็นม้าน้ำ
มีลูกตัวหนึ่งชื่อสีหมอก มันออกวันเสาร์ขึ้นห้าค่ำ
ร้ายกาจหนักหนานัยน์ตาดำ เห็นม้าหลวงข้ามน้ำก็ตามมา"

ลูกม้าตัวนี้กำแหงแรงเดชมาก เมื่อบรรดาขุนนางนำม้ามาพักที่ชะอำ สีหมอกก็สำแดงฤทธิ์ทันที

"สีหมอกลองเชิงเริงฤทธิ์ เข้ากัดฟันขยี้เอาม้าเทศ
ฝ่ายหลวงทรงพลแกขัดใจ ให้ไพร่ไล่ตีม้าผีเปรต
มันดุร้ายซุกซนทั้งพันเพศ เข้าที่ไหนไล่เฉดมันออกไป
สีหมอกจะเข้าไปหาแม่ ถูกเขาทิ้งวิ่งแร่ออกมาใหม่
พอคนหนึ่งวิ่งเข้าไปหันใด ต้องเวียนไล่เขาชังกันทั้งกอง"

เมื่อขุนแผนมาเห็นม้าสีหมอก ก็ถูกใจ เพราะ **"ลักษณะถูกต้องตำราสิ้น ดังองค์อินทร์เทวราชประสาทให้"**

ขุนแผนจึงขอซื้อม้าสีหมอกมาได้ถูกมากในราคา ๑๕ ตำลึง นับว่าเป็นบุญของขุนแผน พวกกองม้ามีตาแต่หามีแววไม่ เมื่อขุนแผนได้ม้าสีหมอกมาแล้วก็เสกหญ้าให้ม้ากิน ม้าสีหมอกจงรักภักดีต่อขุนแผนตั้งแต่บัดนั้น ม้าสีหมอกเป็นม้าคู่ทุกข์คู่ยากของขุนแผน ออกรบด้วยกัน ชัดเชพเนจรด้วยกัน ฟังภาษาคนรู้เรื่องทุกอย่างและถือตัวไม่ยอมให้ใครขับขี่นอกจากขุนแผน เมื่อตอนขุนแผนไปลักนางวันทองมาจากเรือนขุนช้าง ก่อนนางวันทองจะขึ้นม้าสีหมอกก็ต้องขอโทษเสียก่อน และเรียกม้าสีหมอกว่า พี่ เมื่อขุนแผนไปลาม้าสีหมอก ตอนจะเข้ามอบตัว ม้าสีหมอกก็น้ำตาไหลพราก เมื่อได้พบกับเจ้าของอีกสิบกว่าปีต่อมา ม้าสีหมอกก็แสดงอาการลิงโลดดีใจยิ่งนัก ม้าก็เหมือนกับคนมีชีวิตจิตใจ ชอบคำพูดที่ไพเราะเสนาะโสต ขุนแผนพูดกับม้าสีหมอกด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ ม้าจึงยอมรับใช้ถวายชีวิต

วรรณคดีเรื่องสังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้กล่าวถึงม้าเป็นพาหนะในการตีคลี โดยที่พระอินทร์ขี่ม้าลงมาท้าพนันเอาเมืองกับท้าวสามล เพื่อช่วยพระสังข์ทองและนางรจนาให้พ้นจากเคราะห์กรรม ที่ถูกท้าวสามลขับไล่ไปอยู่กระท่อมที่ปลายนา ท้าวสามลให้หกเขยออกไปตีคลีกับพระอินทร์แปลง พวกหกเขยก็ขี่ม้าพลัดตกหกล้มขาแพลง ในที่สุดเจ้าเงาะก็ต้องถอดรูปออกมาตีคลีกับพระอินทร์ เพราะความสงสารนางรจนา เมื่อได้เครื่องทรงที่พระอินทร์ประทานให้แล้ว พระสังข์ทองซึ่งถอดรูปเงาะจนหล่อเหลาเป็นทองไปทั้งตัวก็ขอม้า ท้าวสามลผู้กำลังหลงใหลและเห่อเขยรูปงาม ก็ให้นำม้าหลวงฝีเท้ายอดเยี่ยมมาให้ แต่พระสังข์ทองก็ไม่ชอบ ทูลท้าวสามลว่า

"ข้าเห็นพาชีสีกะเลียว มาเที่ยวกินถั่วริมรั้วไร่
ท่วงทีขี่ขับจะว่องไว ขอพระองค์จงให้ไปจับมา"

กว่าพวกเสนาทั้งหลาย จะจับม้าสีกะเลียวมาให้พระสังข์ทองได้ก็เหนื่อยกันจนหอบ ร้อนถึงเทวดามาช่วยบันดาลให้จับได้ ในที่สุดพระสังข์ทองก็สามารถตีคลีชนะพระอินทร์ *(ตามที่พระอินทร์ต้องการ)*

อันว่าพาชีสีกะเลียว หรือม้าสีกะเลียวนี้ยังได้กล่าวไว้ในเรื่อง พระรถ-เมรี อีกด้วย ตามเรื่องว่า พระรถ หรือรถเสน จะต้องเดินทางไปเมืองคชบุรีเพื่อไปเอายามาให้นางสนธี นางยักษ์แปลงก็ไม่ชอบใจม้าต้นทั้งหลาย แต่ไปติดใจม้าสีกะเลียวที่หากินร่อนเร่อยู่นอกเมือง คล้ายกับเรื่องสังข์ทอง แต่ม้าสีกะเลียวของพระรถน่าจะดีกว่าม้าสีกะเลียวของพระสังข์ทอง เพราะช่างแสนรู้ทุกอย่าง เมื่อพระรถไปหลงเสน่ห์นางเมรีเสียหลายวัน ม้าแสนรู้นี้ก็ส่งเสียงร้องก้อง จนทำให้พระรถคิดได้ หนีนางเมรีกลับบ้านเมือง เมื่อนางเมรีนำพลยักษ์ตามมา ม้าก็นำพระรถหนีขึ้นไปถึงยอดเขา จนนางเมรีต้องกลั้นใจตาย

กวนอู

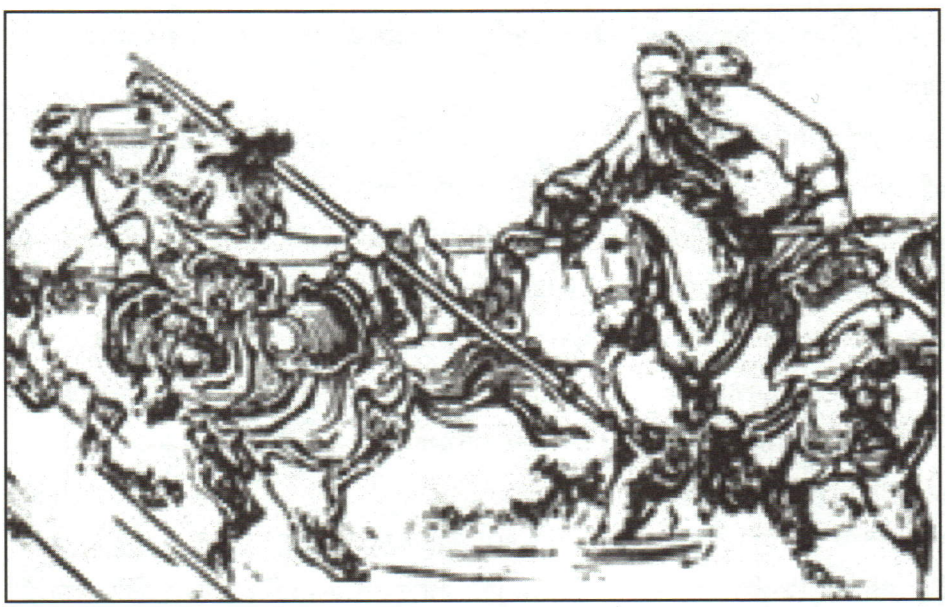

ม้าศุภลักษณ์ จำพวกม้าจัตวา กายสีแดงแซมขาว ฝีเท้าเร็ว

พูดถึงม้าสีกะเลียว ในวรรณคดีถึง ๒ เรื่องแล้ว อาจจะมีบางคนนึกฉงนว่า สีกะเลียวนี้มีสีอย่างไร

สีกะเลียว ในพจนานุกรม แปลว่า เป็นสีของม้าชนิดหนึ่ง สีเขียวอมดำ คงจะเป็นม้าไทยแท้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ได้ทรงพรรณนาถึงตระกูลต่างๆ ของม้าไทย ไว้ในลิลิตตะเลงพ่ายว่าดังนี้

"พงศ์สินธพพาชี สีแดงดำขำเขียว ลางกะเลียวหลายหลาก มากม้าผ่านม้าแซม แกมม้าขาวม้าฟ่าย รายเรียงเคียงแข่งคู่ ครบเจ็ดหมู่เจ็ดพงศ์"

เป็นอันว่าม้าไทยมี ๗ ตระกูล คือ

๑) ม้าแดง ๒) ม้าดำ ๓) ม้าเขียว
๔) ม้ากะเลียว ๕) ม้าผ่าน ๖) ม้าแซม
๗) ม้าฟ่าย

ในพจนานุกรม ยังมีม้าชนิดต่างๆ ทั้งเป็นสัตว์และไม่ใช่สัตว์อีกดังนี้

๑) ม้าก่าน คือ ม้าผ่าน ชนิดที่ ๕ นั่นเอง

๒) ม้าแกลบ คือ ม้าตัวเล็กแคระ

๓) ม้าแก้ว คือ ม้าคู่บุญพระเจ้าจักรพรรดิ

๔) ม้าแข่ง คือ ม้าที่ใช้สำหรับแข่งขัน

๕) ม้าใช้ คือ คนขี่ม้าสำหรับรับใช้ คนเร็วสำหรับส่งข่าวสาร

๖) ม้าดีดกะโหลก เป็นสำนวนไทย ใช้กับผู้หญิงที่มีกิริยากระโดกกระเดก ลุกลน ไม่เรียบร้อย

๗) ม้าต้น คือ ม้าพระที่นั่งโดยเฉพาะ

๘) ม้าต่าง คือ ม้าที่ใช้สำหรับบรรทุกของ

๙) ม้าตีนต้น เป็นความเปรียบว่า ทำการสิ่งใดดีเป็นระยะแรกๆ

๑๐) ม้าตีนปลาย เป็นความเปรียบว่า การทำสิ่งใดดีระยะปลายมือ หรือตอนท้าย

๑๑) ม้าเทศ คือ ม้าพันธุ์ใหญ่ที่มาจากต่างประเทศ

๑๒) ม้าน้ำ คือ ปลาทะเลขนาดเล็กชนิดหนึ่ง หัวคล้ายรูปม้า ตัวยาว เกล็ดหุ้มตัวเป็นแผ่น หางงอ หรือชื่อสัตว์ในนิยายท่อนบนเป็นม้า ท่อนล่างเป็นปลา

๑๓) ม้าแพน คือ ม้าทวน

๑๔) ม้ามืด คือม้าแข่งที่ชนะโดยไม่มีใครนึกคาดไว้ ผู้ที่ชนะโดยไม่มีใครนึกคาดไว้

๑๕) ม้าโยงยาม คือ ม้าชักรถ

๑๖) ม้าเร็ว คือ คนขี่ม้าซึ่งกองทัพจัดไว้สำหรับสืบเหตุการณ์ข่าวคราวของข้าศึก แล้วต้องรีบมาแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพโดยเร็ว

๑๗) ม้าล่อ คือ สัตว์ผสมครึ่งม้าครึ่งลา แม่เป็นลาพ่อเป็นม้า แผ่นโลหะเจือคล้ายถาดตีให้เกิดเสียงดัง

๑๘) ม้าลา คือ สัตว์ผสมครึ่งลาครึ่งม้า แม่เป็นม้าพ่อเป็นลา

๑๙) ม้าลาย คือ สัตว์รูปคล้ายม้า แต่มีลายดำขาวขวางตัว

๒๐) ม้าหมุน คือ ของสำหรับเด็กเล่นชนิดหนึ่ง

๒๑) ม้าย่อง คือ ชื่อเพลงไทยชนิดหนึ่ง

๒๒) ม้าเหล็ก เป็นภาษาพูด หมายถึง รถไฟ

๒๓) ม้าอุปการ เป็นม้าที่ใช้ในพิธีอัศวเมธ

ม้าที่ใช้ในพิธีอัศวเมธ ต้องเป็นม้าที่ดีที่สุด ซึ่งส่วนมากเป็นม้าทรงของกษัตริย์ ม้าที่ใช้ในพิธีนี้เรียกว่าม้าอุปการ พระยาสัจจาภิรมย์ได้เล่าเรื่องพิธีอัศวเมธในหนังสือเทวกำเนิดไว้ ดังนี้

"พิธีอัศวเมธทำได้แต่เฉพาะผู้เป็นราชาธิบดี การที่ทำก็มุ่งหมายเพื่อขอพรพระผู้เป็นเจ้า ในสมัยโบราณกาลนิยมว่าเป็นพิธีสำหรับขอลูก ต่อมาภายหลังจึงถือกันว่าเป็นพิธีแผ่อำนาจ แรกลงมือทำจะต้องกระทำการบูชาไฟ *(อัคนิษโฏม)* และสมโภชม้าตัวรัก แล้วก็ปล่อยม้าเที่ยวไปตามใจ มีกองทัพตามไปด้วย เมื่อผ่านเข้าไปในแว่นแคว้นใด

ผู้ครองแว่นแคว้นนั้นยอมอ่อนน้อมก็ต้องรับรองม้าด้วยความเคารพ ถ้าไม่ยอมก็ต้องรบกับกองทัพที่ตามมานั้นไป เมื่อม้านี้เที่ยวไปได้หนึ่งปีโดยไม่มีอุปสรรคอย่างใดแล้ว ก็นำม้านั้นกลับมา แล้วสมโภชฉลองกันเป็นครั้งใหญ่ จึงฆ่าม้าตัวนั้นบูชายัญ *(เผาไฟ)* โดยปกติ นัยว่า ผู้ฆ่าม้าจะต้องเป็น พระอัครมเหสี"

ในวรรณคดีไทย มีการทำพิธีอัศวเมธหลายเรื่อง เช่น เรื่องรามเกียรติ์ อิลราชคำฉันท์ เป็นต้น

ในเรื่องรามเกียรติ์ มีพิธีปล่อยม้าอุปการ ตอนพระรามกลับมาครองเมืองอยุธยา หลังจากต้องเดินป่าถึง ๑๔ ปี วันหนึ่งพระมงกุฎพระลบ โอรสของพระรามกับนางสีดา ซึ่งอาศัยอยู่กับฤาษี ประลองศร เสียงดังมาถึงอยุธยา พระรามทราบว่าคนดีมีวิชาประลองศร จึงส่งม้าอุปการไปเพื่อหาผู้ลองวิชา ให้หนุมานและพระพรตพระสัตรุต ติดตามม้าไป แต่พระมงกุฎจับม้ามาบังคับขับขี่ได้ ซ้ำยังลงโทษหนุมานเสียอีก จนถึงพระรามต้องยกทัพไปจับเอง ในที่สุดทั้งสามพ่อแม่ลูกก็ได้พบกัน

ในเรื่อง อิลราชคำฉันท์ บทประพันธ์ของพระยาศรีสุนทรโวหาร *(ผัน สาลักษณ)* ได้เล่าเรื่องการปล่อยม้าอุปการในพิธีอัศวเมธ ดังนี้

ท้าวอิลราช ครองแคว้นพลหิ ยกพลไปเที่ยวประพาสป่า ไล่เนื้อจนล่วงล้ำเข้าไปในที่รโหฐานของพระอิศวร ซึ่งขณะนั้นพระอิศวรก็แปลงกายเป็นสตรี เมื่อพระอิศวรเห็นท้าวอิลราชล่วงล้ำเข้าไป ก็กริ้วจัด สาปให้ท้าวอิลราช และพวกพลกลายเป็นผู้หญิงทั้งหมด พระอุมาสงสารจึงให้พรว่าให้ท้าวอิลราช เป็นชายหนึ่งเดือน เป็นผู้หญิงหนึ่งเดือน ชื่อว่านางอิลา เมื่อกลายเป็นเพศใด ก็จะจำความหลังของอีกเพศไม่ได้ จนนางอิลาตกเป็นเมียพระพุธ ส่วนนางบริวารพระพุธสาปให้เป็นนางกินรีไปอยู่ในน้ำ นางอิลามีโอรสกับพระพุธชื่อปุรุรพ ต่อมาพระพุธสงสารนางอิลาอยากให้พ้นจากเพศหญิง จึงให้ท้าวอิลราชทำพิธีอัศวเมธ เมื่อม้าอุปการกลับมาถึงเมืองแล้ว ก็ฆ่าม้าเอาเครื่องในย่างเพื่อสังเวยพระอิศวร ทำให้พระอิศวรพอพระทัยในพิธีกรรม จึงทรงถอนคำสาปให้ท้าวอิลราชกลับเป็นชายตามเดิม

ม้าอุปการในลำดับที่ ๒๓ จึงมีเรื่องราวน่าสนใจดังกล่าวมาข้างต้น

ขอเขียนเรื่องม้าในวรรณคดีต่ออีก

เรื่อง ลักษณวงศ์ บทกลอนนิทานของสุนทรภู่ กล่าวถึงม้าวิเศษ ที่พระเจ้าตามอบให้พระลักษณวงศ์ตอนกราบลาพระเจ้าตาไปติดตามหามารดา ม้าวิเศษตัวนี้พระเจ้าตาเสกให้เหลือตัวเท่าหัวแม่มือเท่านั้น เอาใส่ย่ามไปได้ พอเกิดเรื่องเดือดร้อน ม้าตุ๊กตาตัวเท่าหัวแม่มือก็กลายเป็นม้าใหญ่กำยำที่มีฤทธิ์เดชอำนาจถึงขนาดปราบยักษ์ได้หมด ดังบทกลอนที่ว่า

"เข้าโขกขบหลบโลดกระโดดดีด
ไอ้ยักษ์ก็ดปากกัดสะพัดโผน
กระทืบถีบถาถลาโจน
กระโดดโดนพลมารไม่ทานฤทธิ์"

วรรณคดีอีกเรื่องหนึ่ง คือเรื่องพระอภัยมณี เป็นกลอนนิทานอันยิ่งใหญ่ของสุนทรภู่ กล่าวถึงม้าประหลาดตัวหนึ่ง คือ ม้านิลมังกรของสุดสาคร

สุดสาคร เป็นลูกของพระอภัยมณีกับนางเงือก นับว่าสุดสาครโชดดีที่เกิดมาไม่มีหางเหมือนอย่างปลา สุดสาครถูกพ่อไข่ทิ้งไว้ เมื่อเกิดมาจึงอยู่ในวังวนกับแม่ มีพระฤาษี ผู้ทรงญาณกล้าช่วยเลี้ยงดูสั่งสอนศิลปวิทยาการต่างๆ ให้ วันหนึ่งสุดสาครลงเล่นน้ำปล้ำกับปลา สนุกสนานไปตามเรื่องตามราวของเด็กๆ อย่าลืมว่าสุดสาครเป็นลูกของนางเงือกจึงว่ายน้ำได้คล่องเหมือนปลา สุดสาครพบสัตว์ตัวหนึ่งมีลักษณะดังนี้

"พอพบม้าหน้าเหมือนมังกรร้าย
แต่กึบกายนั้นเป็นม้าน่าฉงน
หางเหมือนอย่างหางนาคปากคำรน
กายพิกลกำยำดูดำนิล"

สุดสาครปล้ำจับอย่างไรก็ไม่สามารถจับได้ จนถึงค่ำรีบกลับไปบอกเล่าให้พระเจ้าตารู้ พระฤาษีเล็งญาณก็รู้ทันทีว่า

"ก็รู้ว่าม้ามังกรสมจรกัน
ครั้นมีลูกมีศีรษะมันเหมือนพ่อ
ตัวตีนต่อจะเหมือนแม่ช่างแปรผัน
หางเป็นนาคมาข้างพ่อมันต่อพันธุ์
พระนักธรรม์แจ้งกระจ่างด้วยทางญาณ"

พระฤาษีอยากให้หลานรักได้ม้าประหลาดตัวนี้มาเป็นพาหนะ จึงเสกหวายสายสิญจน์สามารถจับม้ามังกรมาได้ เมื่อพระเจ้าตาเห็นม้าเข้าก็หัวเราะเอิ๊กอ๊าก เพราะขันหน้าตาของมัน ดังบทกลอนว่า

"พระนักสิทธิ์พิศดูเป็นครู่พัก
หัวเราะคักรูปร่างมันช่างขัน
เมื่อตัวเดียวเจียวกลายเป็นหลายพันธุ์
กำลังมันมากนักเหมือนยักษ์มาร
กินคนผู้ปูปลาหญ้าใบไม้
มันทำได้หลายเล่ห์ไอ้เดรฉาน
เขี้ยวเป็นเพชรเกล็ดเป็นนิลลิ้นเป็นปาน
ถึงเอาขวานฟันฟาดไม่ขาดรอน
เจ้าได้ม้าพาหนะตัวนี้ไว้
จะพ้นภัยภิญโญสโมสร
ให้ชื่อว่าม้านิลมังกร
จงถาวรพูนสวัสดิ์แก่นัดดา"

ม้านิลมังกรนี้จงรักภักดีต่อสุดสาครมาก แม้เฒ่าชีเปลือยผลักสุดสาครตกเหว แล้วใช้ไม้เท้ากับหวายสายสิญจน์เสกของพระฤาษีบังคับม้าไป แต่พอถึงเมืองการเวกชีเปลือยลงจากหลังม้า ม้านิลมังกรก็เผ่นโผนโจนทะยานกลับมาหาสุดสาครทันทีพอรู้ว่าเจ้าของยังนอนสลบไสลอยู่ในเหวก็น้ำตาไหลพราก รอคอยนายอย่างน่าสงสาร

ในวรรณคดีไทยมีอีกมากมายหลายเรื่องที่พระเอกขี่ม้าเป็นพาหนะ เช่น อิเหนาทำศึกกับท้าวกะหมังกุหนิงก็รบกันบนหลังม้า

ในเรื่อง พระนล พระนลเล่นสกาแพ้จนต้องเสียบ้านเมือง แต่มีวิชาในการดูลักษณะม้า ก็แนะนำสอนท้าวฤตุบรรณเรื่องม้าเพื่อแลกกับวิชาการเล่นสกา ในที่สุดพระนลก็ไปเล่นสกาชนะได้บ้านได้เมืองคืนมา

ม้าตัวที่สำคัญที่สุด คือ ม้ากัณฐกะ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงพระนิพนธ์เรื่อง **"ปฐมสมโพธิกถา"** ตอนพระมหาบุรุษหรือเจ้าชายสิทธัตถะหนีออกจากพระราชวัง ด้วยเจ้าชายสิทธัตถะทรงตั้งพระทัยที่จะออกบรรพชา เพื่อแสวงหาพระโพธิญาณ ได้ให้นายฉันนะไปผูกม้าพระที่นั่งเตรียมไว้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าทรงพรรณนาไว้ดังนี้

"ได้ทัศนาเห็นพระยาม้ากัณฐกอัศวราช อันมีกายโดยยาวตั้งแต่คอจนเท้ามีประมาณได้ ๑๘ ศอก โดยสูงก็สมควรกับกายอันยาว สีขาวบริสุทธิ์ดุจสังข์อันขัดใหม่ ศีรษะนั้นดำดุจสีแห่งกา มีเกศาในมุขประเทศขาวผ่องดุจไส้หญ้าปล้องงามสะอาด กอปรด้วยพหลกำลังมากสมควรเป็นราชพาหนะพระที่นั่งทรงองค์บรมจักรพรรดิ"

ม้านิลมังกร

ม้ากัณฐกะ

ม้ากัณฐกะนี้ เล็งรู้ว่าคืนนั้นเจ้าชายสิทธัตถะจะออกบวช จึงเปล่งเสียงร้องกึกก้องทั่วกรุงกบิลพัสดุ์ด้วยความยินดี แต่เทวดารีบกำบังเสียงนั้นไว้ ม้ากัณฐกะนำเจ้าชายออกนอกวัง เมื่อเห็นประตูเมืองปิด ม้ากัณฐกะก็ดำริว่า

"ถ้าประตูมิได้เปิดออก อารามก็จะพาพระลูกเจ้าอันสถิตบนหลัง กับทั้งนายฉันนะอันยึดหางโดดข้ามกำแพงออกไปให้ได้"

แต่ม้ากัณฐกะไม่ต้องโดดข้ามกำแพง เพราะเทพยดาผู้รักษาเปิดประตูให้โดยดี และเมื่อถึงฝั่งน้ำอโนมานที

"พระยากัณฐกอาชาก็เผ่นโผนข้ามแม่น้ำอโนมานที อันมีประมาณโดยกว้างได้ ๘ อุสุภ คือ ๑๔ เส้นไปตกลงยังฝั่งฟากโน้น" นี้ก็แสดงถึงพลังมหาศาลของม้ากัณฐกะ

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงบรรพชาแล้วก็มีรับสั่งให้นายฉันนะ นำม้ากัณฐกะกลับกรุงกบิลพัสดุ์ ม้ากัณฐกะก็แสดงความเศร้าโศกดังความพรรณนาว่า

"แลบชิวหาออกเลียพื้นฝ่าพระบาท มีโอภาสอันแดง ดุจปาวารพัสตรรัตตกัมพลเช็ดสุคนธเรณู แล้วเพ่งดูดวงพระพักตร์พระโพธิสัตว์มิได้วางตา"

เมื่อนายฉันนะจูงม้ากัณฐกะเดินไป **"ม้านั้นก็ผันหน้ากลับมาดูพระพักตร์เพ่งพิศจนลับเนตรพันเขตต์ทัศนวิสัย บมิได้วายอาลัยในพระมหาบุรุษราช มีศออันเหือดแห้งขาดเขฬะ ความโศกปะทะปิดทางอัสสาสปัสสาสเดินไปหน่อยหนึ่ง ดวงหฤทัยก็ทำลายออกเป็นเจ็ดภาค"**

ดูเอาเถิดความจงรักภักดีของม้าที่มีต่อเจ้าของ ถึงแก่หัวใจแตกสลาย ด้วยผลอานิสงส์ ม้ากัณฐกะก็ไปเกิดเป็น "กัณฐกเทพบุตร" อยู่ในวิมานทองสูง ๑๒ โยชน์ ในดาวดึงส์เทวโลก

ในนิทานโบราณจักรๆ วงศ์ๆ ยังมีเรื่องม้าๆ อีกมาก แต่ที่รู้จักกันดี ก็คือ เรื่อง นางแก้วหน้าม้า ผู้หญิงที่เกิดมามีหน้าเหมือนม้า จะเดินเหินก็เหมือนม้าดีดกะโหลก แต่ได้สมรสกับพระราชโอรสของเจ้าเมือง แม้นางแก้วหน้าม้าจะถูกรังเกียจสักเพียงใด นางก็อดทน จนพระฤาษีให้เวทมนตร์คาถากลับเป็นหญิงสาวสวยด้วย นิทานจักรๆ วงศ์ๆ เรื่องนี้มีผู้มาผลิตเป็นละครหลายครั้งแล้ว ก็ยังดูกันไม่เบื่อ

เรื่องม้ายังมีอีกมาก ถ้าเขียนม้าในวรรณคดีของฝรั่งก็จะมีเรื่องยืดยาวกว่านี้ แต่จะผิดเพี้ยนไปจากชื่อเรื่องว่าม้าในวรรณคดีไทย

ขอฝากแถมท้ายอีกนิด คำศัพท์ที่แปลว่า ม้า มีมากมายหลายคำดังนี้

พาชี	ดุรงค์	ตุรงค์	ตุรคะ	หัย
แสะ	วลาหก	มโนมัย	สินธพ	อัสดร
อัศว	อัสสว	อาชา	อาชาไนย	

รู้ไว้ใช่ว่า ใส่บ่าแบกหาม ใครจะเลือกใช้ม้าคำใดก็แล้วแต่ใจเถิด จะเอาไปตั้งชื่อลูกชื่อหลานก็ได้คำเพราะๆ ทั้งนั้น แต่ต้องระวังให้ดีๆ สถานีบ้านพาชี คนละที่กับสถานีบ้านม้าอย่าลงรถไฟให้ผิดที่นะ

เพลงไทยสมัยสงคราม

ใหญ่ นภายน

ตอนที่ ๒

ท่านที่เคารพ...ผมยังมีใจผูกพันอยู่กับเพลงขึ้นปีใหม่ของเก่าที่ผมเคยนอนฟัง เมื่อครั้งบรรเลงที่ท้องสนามหลวงเพลงนั้นก็คือเพลง **"เถลิงศก"** ซึ่งแต่งทำนองโดยท่านศาสตราจารย์ พระเจนดุริยางค์ คำร้องโดยขุนวิจิตรมาตรา *(สง่า กาญจนาคพันธ์)* เนื้อร้องมีดังนี้ คือ

(สร้อย) ยิ้มเถิดยิ้มเถิดนะยิ้ม ยิ้มแย้มแจ่มใส สุขสำราญบานใจ ขอให้สวัสดี
(เดี่ยว) วันที่หนึ่ง เมษายน ตั้งต้นปีใหม่ แสงตะวัน เรืองรองใส สว่างแจ่มจ้า
เสียงระฆัง เหง่งหง่างก้อง ร้องทักทายมา ไตรรงค์ร่า ระเริงปลิว พลิ้วพลิ้วเล่นลม *(สร้อย)*

มองทางไหน มีชีวิต จิตใจทั้งนั้น ต้อนรับวัน ปีใหม่เริ่ม ประเดิมปฐม
มาเถิดหนา พวกเรามา มาหย่อนอารมย์ มาชื่นชม นิยมยินดี ขึ้นปีใหม่แล้ว *(สร้อย)*

สิ่งใดแล้ว ให้แล้วไป ไม่ต้องนำพา สิ่งผิดมา ให้อภัย ให้ใจผ่องแผ้ว
สิ่งร้าวราน ประสานใหม่ ให้หายเป็นแนว สิ่งลอดแคล้ว มาสอดคล้อง ให้ต้องตามกัน *(สร้อย)*

มาชื่นชม แสดงยินดี ในวันปีใหม่ มาทำใจ ให้ชื่นบาน ร่วมสมานฉันท์
มาเล่นหัว ให้เบิกบาน สำราญครัน มารับขวัญ ปีใหม่ไทย อวยชัยไชโย..

ยิ้มเถิดยิ้มเถิดนะยิ้ม ยิ้มแย้มแจ่มใส สุขสำราญบานใจ ขอให้สวัสดี..

นี่คือเพลงอวยพรปีใหม่เพลงแรกของกรุงสยาม มีนามว่า **"เพลงเถลิงศก"** ที่แต่งขึ้นในปี ๒๔๗๗

ภายหลังที่ประเทศไทยของเราเริ่มใช้วันที่ ๑ มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่แล้ว วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ก็แต่งเพลงปีใหม่ขึ้นมาอย่างมากมาย ใช้ร้องกันแทบทุกปี ในระยะนั้นสถาบันการศึกษาใดจะจัดงานต้อนรับปีใหม่ส่งท้ายปีเก่าหละก้อ จะไม่พ้นวงดนตรีวงนี้ เพราะว่ามีเพลงปีใหม่แทบทุกจังหวะ ดังจะยกตัวอย่างให้เห็นพอเป็นสังเขป เช่น

๑. เพลงลาปีเก่า
๒. เพลงสวัสดีปีใหม่
๓. เพลงไชโยปีใหม่
๔. เพลงเก่าไปใหม่มา
๕. เพลงรำวงรื่นเริงเถลิงศก
๖. เพลงอาลัยปีเก่า
๗. เพลงรับขวัญปีใหม่
๘. เพลง ส.ค.ส.
๙. เพลงปีใหม่ ฯลฯ

นี่คือตัวอย่างเพลงปีใหม่ที่ใช้บรรเลง เริ่มตั้งแต่ใช้ชื่อว่า **"วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ วงดนตรีสุนทราภรณ์ วงดนตรีกรมประชาสัมพันธ์ วงดนตรีสังข์สัมพันธ์"** บรรเลงเพลงปีใหม่กันมาไม่รู้ว่ากี่ปีต่อกี่ปี เรียกว่าบรรเลงกันมาจนฉ่ำปอดตลอดจนถึงปี ๒๔๙๔ - ๒๔๙๕

ในคืนวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ เวลา ๒๑.๐๐ น. **"พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว"** ภายหลังที่เสวยพระกระยาหารค่ำแล้ว พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เพลงพระราชทาน **"พรปีใหม่"** ขึ้น พระราชประสงค์ก็เพื่อพระราชทานพรปีใหม่แก่พสกนิกรของพระองค์ โดยทรงแต่งล้อกันคนละท่อนกับ **"หม่อมเจ้าจักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์"** ใช้เวลาทรงแต่งไม่ถึงครึ่งชั่วโมง เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้วมีพระราชดำรัสสั่งให้นำไปให้แก่วงดนตรี **"สุนทราภรณ์"** ซึ่งขณะนั้นกำลังบรรเลงอยู่ที่ศาลาเฉลิมไทยเป็นวงแรก และให้นำไปให้ **"วงดนตรีนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"** ในคืนวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่เวลา ๒๔.๐๐ น. ในปีนั้นทั้งสองวง เนื้อเพลงพระราชทาน **"พรปีใหม่"** มีดังนี้

สวัสดีวันปีใหม่พา ให้บรรดาเราท่านรื่นรมย์
ฤกษ์ยามดีเปรมปรีดิ์ชื่นชม ต่างสุขสมนิยมยินดี
ข้าวิงวอนขอพรจากฟ้า ให้บรรดาปวงท่านสุขศรี
โปรดประทานพรโดยปรานี ให้ชาวไทยล้วนมีโชคชัย
ให้บรรดาปวงท่านสุขสันต์ ทุกวันทุกคืนชื่นชมให้สมฤทัย
ให้รุ่งเรืองในวันขึ้นปีใหม่ ผองชาวไทยจงสวัสดี
ตลอดปีจงมีแต่สุขใจ ตลอดไปนับตั้งแต่วันนี้
ให้สิ้นทุกข์สุขเกษมเปรมปรีดิ์ สวัสดีวันปีใหม่เทอญ..

ท่านที่เคารพ..ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงท่าน ปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ จึงได้รับพระราชทานเพลงพรปีใหม่ ในปี ๒๔๙๕ มาจนถึงทุกวันนี้

ท่านที่รัก..ท่านเคยสังเกตหรือเปล่าว่า **"เพลงปีใหม่"** นี้ มีคำอยู่คำหนึ่งที่ใช้กันมากแทบทุกบทเพลง คำที่ว่านั้นก็คือ **"สวัสดี"** ซึ่งสมัยก่อนโน้นเรายังไม่ใช้กันหรอกครับ ผู้ที่ริเริ่มนำคำว่า **"สวัสดี"** มาใช้เป็นคนแรกก็คือ **"พระยาอุปกิจศิลปสาร *(นิ่ม กาญจนาชีวะ)*"**

ถึงแม้ว่าจะขึ้นปีใหม่แล้วก็ตาม แต่สงครามระหว่างไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ก็ยังยืดเยื้อสู้รบติดพันกันอยู่ เราส่งทหารไปป้องกันทั้งทางบกและทางทะเล ในตอนนี้มีเพลงออกมามากทั้งประเภทปลุกใจ ทั้งประเภทเรียกร้องดินแดน ทั้งประเภทวิงวอนขอความช่วยเหลือทหารของชาติ เช่นเพลง **"แนวหลัง"** ของวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ทำนองโดยครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้องโดยพระนางเธอลักษมีลาวัณย์ เนื้อร้องมีดังนี้

ขอสหายชายหญิงอย่านิ่งช้า โปรดคิดหาเงินช่วยหน่วยทหาร
พวกเราได้อยู่เป็นสุขสนุกสำราญ เพราะทหารกั้นภัยไว้แทนเรา
ทหารเหนื่อยเมื่อยล้าแสนสาหัส ราษฎร์ควรจัดสิ่งของสนองเขา
ทหารต้องรบทหารต้องสู้มิรู้เบา ราษฎร์ควรเอาทรัพย์ช่วยทุกหน่วยกอง
ทหารเป็นแนวหน้ารักษาเขต ราษฎร์แนวหลังระวังเหตุภัยทั้งผอง
จงร่วมจิตคิดสมัครรักปรองดอง เพื่อพี่น้องชาวไทยพ้นภัยเอย..

เพลงต่อไปก็จะเป็นเพลงประเภท **"พระพุทธคุณ"** ช่วยปกปักรักษาคุ้มครองทหารหาญที่กำลังสู้รบอยู่แถวบริเวณชายแดน เช่นเพลง **"พุทธศาสน์คู่ไทย"** ของวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ทำนอง ครูเอื้อ สุนทรสนาน คำร้อง หลวงสารานุประพันธ์ *(นวน ปราจีนพยัฆค์)* เนื้อร้องมีดังนี้

ไทยเป็นชาติมีน้ำใจใส..สุทธิ ถือคติวิมุติพุทธศาสนา
นามรุ่งเรืองเมืองพระตลอดมา เพียบพร้อมอารยะวัฒนะชัย
พระพุทธเจ้าประสาทธรรม อม.ฤต ขัดเกลาจิตอบรม..บ่มนิสัย
นิกรชน ประพฤติดีมี..วินัย สุจริตกาย วาจาใจ ไตรทวาร
ศีล..สมาธิ..ปัญญาเป็นพาหะ เกิดตะบะแรงกล้า..มหา..ศาล
ปรับคนให้เป็นคนพ้นจากพาล อาบศีลธรรมเบิกบานทุกตัวคน
ประเทศไทยให้ดำรงคงสันติ.. เพราะอภินิหารพระประสิทธิผล
ไทยทั่วหน้าพุทธศาสนิกชน จึงบูชายิ่งชีพตนด้วยภักดี..

นอกจากเพลงนี้แล้วยังมีเพลงของทางกรมศิลปากรอีก ซึ่งเป็นผลงานเพลงของ ฯพณฯ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ เพลงนั้นคือเพลง **"พุทธคุณ"** ดังมีเนื้อร้องต่อไปนี้

ขอ..พุทธคุณปกป้อง คุ้มครองไทย
เป็นที่ดำรงค์เป็นแหล่งพระธรรม และพระวินัย
ให้อยู่ยืนยงแผ่ไพศาลไป ทุกแดนแผ่นดิน
ขอ..ปวงสิ่งเรืองฤทธิ์ มาช่วยประสิทธิ์ให้ไทยเถลิง
ขอไทยโชติช่วงดั่งดวงเพลิง อยู่ชั่วฟ้าดิน
เกียรติไทยเกริกก้องเหมือนกลองเภริน ทุกทิศทุกทาง..

ยังมีอีกเพลงหนึ่ง ที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ในขณะนั้นพอดี เป็นผลงานเพลง ฯพณฯ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการในละครเรื่อง **"มหาเทวี"** ในปี ๒๔๘๑ เนื้อร้องมีดังนี้

ถิ่นของเราเฝ้าถนอมล้อมรั้วบ้าน ศัตรูหาญมาสู่ต้องสู้เขา
มิให้ใครแย่งแผ่นดินถิ่นของเรา ใครขืนเข้าเราสู้จนสุดแรง
มาพวกเราเตรียมพร้อมยอมสมัคร ถนอมรักชาติไทยอย่าหน่ายแหนง
ถึงจนเลือดหยาดสุดจะยุดแย้ง ต้องแสดงใจหาญผลาญศัตรู
เมื่อสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินก็สิ้นคิด เรามายอมเสียชีวิตดีกว่าอยู่
ยอมสูญชาติอย่าเป็นทาสของศัตรู มะ..มาสู้ไว้ลายชาติไทยเรา..

ในขณะนั้นวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ ก็ผลิตผลงานเพลงออกมาเพื่อให้สมกับเหตุการณ์ รู้สึกว่าบทเพลงประเภทปลุกใจนั้น แต่งกันวันละสามเวลา เช้า สาย บ่าย บางครั้งยังแถมมื้อเย็นอีก นี่มิใช่พูดเล่นนะครับ ดังนั้นเพลงประเภทปลุกใจของวงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาจึงมีมากมาย เช่นเพลง **"บ้านเกิดเมืองนอน"** ซึ่งเป็นผลงานเพลงของครูเอื้อ สุนทรสนาน ทำนอง ครูแก้ว อัจฉริยะกุล คำร้อง เนื้อร้อง มีดังนี้

บ้านเมืองเรารุ่งเรืองพร้อมอยู่หมู่เหล่า
เพราะฉะนั้นชวนกันยินดีเปรมปรีดีใจ
ก่อนนี้มีเขตแดนนับว่ากว้างใหญ่
รบ รบ รบไม่หวั่นใคร มอบความเป็นไทยให้พวกเรา
บ้านเมืองควรประเทืองไว้ดั่งแต่ก่อน
เพราะฉะนั้นเราควรยินดี มีความภูมิใจ
ยากแค้นเคยกู้แดนไว้อย่างบากบั่น
แม้กระนั้นยังร่วมใจช่วยกันรวมไทยให้ร่มเย็น
อยู่กินบนแผ่นดินท้องถิ่นกว้างใหญ่
ทุกๆ เช้าเราดูธงไทยใจจงปรีดา
บัดนี้ไทยเจริญวิสุทธิ์ผุดผ่อง
รักษาไว้ให้มั่นคง เทิดธงไตรรงค์ให้เด่นไกล
พวกเราล้วนพงศ์เผ่าศิวิลัย
เรียกตนว่าไทย แดนดินผืนใหญ่มิใช่ทาสเขา
ได้ไว้พลีเลือดเนื้อแลกเอา
แต่ครั้งนานกาลเก่า ชาติเราเขาเรียกชาติไทย
แน่นอนเนื้อและเลือดพลีไป
แดนดินถิ่นไทย รวบรวมไว้ได้แสนจะยากเข็ญ
ก่อนนั้นเคยแตกฉานซ่านเซ็น
บัดนี้ไทยดีเด่น ร่มเย็นสมสุขเรื่อยมา
ชาติไทยนั้นเคยใหญ่ในบูรพา
ว่าไทยอยู่มาด้วยความผาสุขถาวรสดใส
พี่น้องจงแซ่ซร้องชาติไทย
ชาติเชื้อเรายิ่งใหญ่ ชาติไทยบ้านเกิดเมืองนอน..

วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔

กองทัพเรือได้ปะทะกับกองทัพเรืออินโดจีนฝรั่งเศส ร.ล.ธนบุรีปฏิบัติการรบกับเรือลาดตระเวน **"ลามอตต์ปิเกต์"** ของฝรั่งเศสที่เกาะช้าง ร.ล.ธนบุรี ระวางขับน้ำ ๒,๒๐๐ ตัน ได้ปฏิบัติการรบต่อต้านการรุกรานของเรือลาดตระเวน ลามอตต์ปิเกต์ ระวางขับน้ำ ๙,๓๕๐ ตัน ในการรบครั้งนี้กำลังของฝ่ายเราน้อยกว่า จึงต้องเสีย **"เรือตอร์ปิโด"** ไปถึงสองลำคือ **"เรือชลบุรี กับ เรือสงขลา"** ส่วนเรือปืน **"ธนบุรี"** นั้นได้รับความเสียหายมาก นาวาตรีหลวงพร้อม วีระพันธ์ ผู้บังคับการเรือต้องสูญเสียชีวิตขณะปฏิบัติการรบ ถึงกระนั้นฝ่ายเราก็ยังยิงต่อสู้ ทั้งๆ ที่รู้ว่ากำลังเราน้อยกว่า ฝรั่งเศสนั้นมีเรือรบเข้าร่วมด้วยถึง ๗ ลำ ยังต้องล่าถอยนี่คือ **"ยุทธนาวีที่เกาะช้าง"** เกียรติประวัติของลูกประดู่ไทย

หะเบสสมอพลันออกสันดอนไป
เที่ยวหาข้าศึกมิได้นึกจะกลับมาใน
พวกเราจงดูรู้เจ็บแล้วต้องจำ
สยามเป็นชาติของเราธงทุกเสาชักขึ้นทุกลำ
เกิดมาเป็นไทยใจร่วมกันแหละดี
สยามเป็นชาติของเราอย่าให้เขามาย่ำมายี
พวกเราทุกลำจำเช่นดอกประดู่
วันไหนร่วงโรยดอกโปรยตกพรู
ลัดไปเกาะสีชังจนกระทั่งกระโจมไฟ
ถึงตาย ตายไป ตายให้แก่ชาติของเรา
ลับดาบไว้พลางช้างบนยอดกาฟฟ์จะนำ
ถึงเรือจะจมในน้ำธงไม่ต่ำลงมา
รักเหมือนพี่เหมือนน้องช่วยกันป้องปฐพี
ถึงตาย ตายให้ดีตายในหน้าที่ของเรา
วันไหนวันดีบานคลี่พร้อมอยู่
ทหารเรือเราจงดูตายเป็นหมู่ให้ชาติไทย...

เพลงนี้เป็นพระนิพนธ์ของพลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ชื่อว่า **"ดอกประดู่"** ยังมีอีกเพลงหนึ่งซึ่งเป็นเพลงที่มีความหมายมาก แต่เป็นเพลงในภาพยนตร์เสียงศรีกรุงเรื่อง **"หวานใจนายเรือ"** ชื่อเพลง **"ชื่นใจนาวี *(เลือดนาวี)*"** เป็นผลงานเพลงของครูนารถ ถาวรบุตร ทำนอง ครูสกนธ์ มิตรานนท์ คำร้อง ในภาพยนตร์นั้น **"จุรี รัตนหัดถ์ ร้องกับหมู่ทหารเรือ"** ปี ๒๔๘๑ เนื้อร้องมีดังนี้

(สร้อย) เลือดนาวีอุทิศพลีเพื่อไทย ฝากชีพไว้รักษาแนวน่านน้ำ
เราเจ้าของถิ่นแหลมทองต้องจำ มั่นในความสามัคคีต่อกัน
(เดี่ยว) อันไตรรงค์ธงของไทย ถ้าแม้นชาติใดเข้ามาย่ำ สยามเรา
จะสู้ตายให้ลือนาม..*(สร้อย)*
(เดี่ยว) แดนสยามงามสง่า ใครล้ำเข้ามารุกราวีชีวิตเรา
ไม่หวาดหวั่นพรั่นพรึงกลัว..*(สร้อย)*
(เดี่ยว) ใจและกายเรายังอยู่ จะขอเชิดชูชาติจนสิ้น ทหารเรือ
เลือดเรารินโลมคงคา *(สร้อย)*
(สร้อย) ฟ้ากับน้ำงามสล้าง ชีวิตเปรียบดังลมและคลื่น รักษาฝั่ง
ให้ยั่งยืนตลอดกาล..*(สร้อย)*

เป็นอย่างไรบ้างครับ ที่ผมนำเพลงนี้มาเข้ากับเหตุการณ์ คงจะพอกล้อมแกล้มไปได้ ยังมีอีกเพลงซึ่งแต่งทำนองโดยสมยศ ทัศนพันธ์ และแต่งคำร้องโดยสกนธ์ มิตรานนท์ สมัยรับราชการอยู่ที่กองดุริยางค์ทหารเรือ เพลงนั้นคือ **"วอลซ์นาวี"** ดังมีเนื้อร้องต่อไปนี้

ทะเล..นั้นเป็นเหมือนถิ่นของเรา
จะขอเฝ้าตราบจนชีวิตเราสิ้น
ยามคลื่นซัดกระเซ็นเช้าเย็นสำเนียงเคยชิน
เลือดไหลรินเพื่อคงเกียรติของนาวี
ธงที่ถูกสายลมโบยสะบัดยังพัดพลิ้ว
ทิวท้องถิ่นทะเลมิยอมให้ใครย่ำยี
เรือแม้จะต้องจมเพื่อปกป้องเสรี
เราขอสละชีพพลี พร้อมกันทุกคน..

ในที่สุดผลของการต่อสู้ระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพฝรั่งเศสอินโดจีน ฝ่ายเราได้รับชัยชนะยึดได้คือ

๑. กองทัพพายัพ ยึดได้แคว้นหลวงพระบาง ห้วยทราย
๒. กองทัพอีสานกองพลอุบล ยึดได้แคว้นจำปาศักดิ์
๓. กองทัพบูรพา ยึดได้พื้นที่ศรีโสภณ กองพลจันทบุรี ยึดได้บ่อไพลิน
๔. สามารถจับเชลยศึกชาติฝรั่งเศสได้ถึง ๕๙ คน และชาติอื่นๆ ได้อีก ๑๒๒ คน จับรถถังได้ ๕ คัน เครื่องบิน ๑ ลำ ธงชัยเฉลิมพลพร้อมด้วยเหรียญ **"ครัวเดอแกร์"** กับเหรียญ **"ตรามังกร"** หนึ่งเหรียญ และศาสตราภัณฑ์ ยุทธภัณฑ์อีกมากมาย จนกระทั่ง วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เวลา ๑๔ นาฬิกา *(เวลาในกรุงเทพ)*

ประเทศฝรั่งเศสได้มีไมตรีจิตคืนดินแดนให้แก่ประเทศไทย โดยการไกล่เกลี่ยของรัฐบาลญี่ปุ่น เป็นอันว่าสงครามระหว่างไทยกับอินโดจีนนั้นจบแล้ว

วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

เป็นอันว่าประเทศไทยว่างสงครามแล้ว ประชาชนพลเมืองหน้าตาค่อยเบิกบานแจ่มใสขึ้นหน่อย เพราะว่าไม่ต้องไปกังวลกับเรื่องสงคราม ต่างก็มุ่งหน้าทำมาหากินตามอัตภาพของตนเอง ตอนนี้หละมีบทเพลงออกมากมายเหลือเกิน จำไม่หวาดไม่ไหว แล้วใครจะไปจำได้หมดจริงมั้ยฮะ

ต่อไปนี้ผมขออนุญาตท่านผู้อ่านที่เคารพ เลือกเฉพาะเพลงที่ผมพอจะจำได้และร้องฮัมไปได้บ้าง นำมาลงให้ท่านทราบพอเป็นสังเขปเท่านั้น เช่น เพลงเดินหาคู่ของคุณวิมล จงวิไล ตอนสังกัดอยู่วงดนตรี **"มาเลย์สตริงแบนด์"** ซึ่งแต่งไว้เมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เนื้อร้องมีดังนี้

คืนไหนถ้าเป็นคืนจันทร์เพ็ญ
ธรรมชาติล้วนสะอาดแสนงาม
แต่เรานี้อยากจะหาคู่คลอ
เดินยิ่งเดินยิ่งไกล
คืนไหนถ้าได้พบสาวงาม
จะชมอะไรให้เป็นสุขเหลือเกิน
แต่ว่าสำหรับในคืนวันนี้
มีแต่แสงจันทร์ทอ
เดือนหงายเมื่อพระพายพัดหนาว
ฉันเดินคนเดียวแสนจะเปลี่ยวหัวใจ
เหลือบมองดูแต่คู่เขาอื่น
เราชิหนาวอุรา
ฉันมักเดินเที่ยวเล่นอยู่ที่ริมชายน้ำ
สมกับยามที่เราได้เที่ยวเพลินใจ
เคล้าเคลียพนอพอเป็นคู่เคียงไหล่
อีกสักเมื่อไหร่จึงจะได้คู่เดิน
ฉันมักเที่ยวเดินตามเพื่อให้ใจเพลิดเพลิน
แสนจะเพลินที่เราได้คู่พนอ
ฉันยังไม่มีใครเป็นคู่เคลียคลอ
เตือนให้จิตจ่ออยู่ที่แม่หวานใจ
น้อมใจโน้มน้าวสุดจะหนาวทรวงใน
ทำไฉนจึงจะได้คู่คลอ
เขายังสดชื่นแสนระรื่นวิญญา
ต้องคอยจนกว่าจะได้เจอคู่เคียง..

ในระยะนี้ทางราชการก็เริ่มสร้างสถานตากอากาศที่บางปู จังหวัดสมุทรปราการ มีบังกาโลปลูกเป็นแถวเป็นแนวมีไม้กระดานเล่นโล้โคลน เพราะว่ามันไม่มีชายหาดเหมือนชายทะเลอื่นๆ ต่อจากนี้ก็มีสะพานสุขตาสำหรับให้ผู้ที่มาพักอาศัยได้เล่นน้ำ และก็รับประทานอาหาร ทั้งหมดนี้เป็นดำริของ ฯพณฯ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งตัวท่านเองนั้นก็ไปปลูกที่พักอาศัยตรงที่ดินฝั่งตรงข้ามทางเข้าสถานที่ตากอากาศ

ในขณะนั้น **"ครูล้วน ควันธรรม"** รับราชการอยู่ที่วงดนตรีลีลาศกรมโฆษณาการ จึงแต่งเพลงขึ้นเพลงหนึ่งคือ **"เพลงบางปู"** เพื่อโฆษณาสถานตากอากาศที่เพิ่งจะสร้างเสร็จใหม่ๆ เพลงนี้ครูล้วนฯ แต่งเองร้องเองเสร็จจนติดปากคนทั้งเมือง เนื้อร้องมีดังนี้

เพลินนัยน์ตาเมื่อเวลาเย็นๆ
เสียงน้ำซัดดังโครมครืน
ลมเย็นๆ พัดระโรยโชยฉ่ำ
จวนลับน้ำจมลงไป
เพลินนั่งเพลินชม
เพลิน..เพลินอุรา
สะพานสุขตาพาให้ใจเป็นสุข
ลมทะเลเวลาเย็น
มองแลเห็นท้องทะเลระรื่น
เห็นคลื่นสาดฝั่ง นั่งชมเพลิดเพลินฤทัย
จวนจะค่ำเห็นตะวันรำไร
วิไลดั่งหนึ่ง ชวนให้เพลินอุรา
ลมและคลื่นซัดมา
ในเวลาเย็นๆ
ไร้ความทุกข์เมื่อได้มาเที่ยวเล่น
ระรื่นชื่นใจ อย่างไรไม่ลืมบางปู..

นอกจากเพลงนี้ ครูล้วน ควันธรรม ยังแต่งอีกเพลงตามมา แต่ว่าเพลงนี้ มีคนฮือฮากันมาก เพราะว่ามีข่าวเกี่ยวกับเรื่องความรัก จนต้องอกหัก เพราะว่ามีผู้ใหญ่แย่งไป แต่ความเป็นจริงแล้ว เพลงนี้ครูฯ แต่งขึ้นเพื่อรำลึกถึงคุณแม่บังเกิดเกล้าที่ให้แหวนไว้เมื่อตอนเด็กๆ พอคุณแม่ถึงแก่กรรมก็หวนระลึกนึกถึงแหวนของแม่ที่ให้ไว้ เรื่องมันก็มีเพียงแค่นี้แหละ เพลงนี้ชื่อ **"แหวนประดับก้อย"** เนื้อร้องมีดังนี้

เห็นกันอยู่เกือบทุกทุกวัน
รัก..โอ้รักของเรานี่เอ๋ย
แหวนที่เคยประดับติดนิ้ว
คิดถึงตัวเจ้าของแหวนนั้น
คอยฉันเฝ้าแต่คอย
แหวนเอ๋ย..เมื่อไหร่
แหวนที่เคยประดับนิ้วก้อย
ฉันรักเท่ากับดวงชีวา
หนาวน้ำค้างที่กระเซ็นซัด
นึกถึงอยู่ก็แต่เจ้าของ
แม้พระจันทร์จะแจ่มงามตา
สวยงามใดอะไรอื่นอื่น
โอเมื่อไหร่จะมา
รักแหวนเจ้าของแหวน
แหวนที่เคยประดับนิ้วก้อย
ฉันรักเท่ากับดวงชีวา
แล้วมีเหตุใดไหวหวั่น จากกันไม่เคยพบเลย
คิดถึงที่เรานั้นเคย ชูชื่นทุกคืนทุกวัน
ยังคอด..รัดกิว ดูนิ้วแล้วใจฉันสั่น
แหวนเอ๋ยเจ้าของแหวนหมั้น เขานั้นไปอยู่แห่งใด
ใจลอยจนนึกหวั่นไหว
เจ้าของของเจ้าเขาจะกลับมา
แม้ว่าราคานิดหน่อย แต่ค่าเลิศลอยนักหนา
คิดแล้วยิ่งดูเหมือนว่า พาให้คิดถึงเจ้าของ
ลมเย็นในยามสงัดงามใดไม่ชวนฉันมอง
แหวนทองที่ฉันนั้นใส่ เตือนใจทุกวันทุกคืน
แสงดาวจะพราวสง่า ไม่พาให้ใจฉันชื่น
นับร้อยและพันทั้งหมื่น ไม่ชื่นเท่าเจ้าของแหวน
เหมือนพาให้เสียดายแสน
หาอื่นมาแทน ไม่ชื่นอุรา
แม้ว่าราคานิดหน่อย แต่ค่าเลิศลอยนักหนา
คิดแล้วยิ่งดูเหมือนว่า พาให้คิดถึงเจ้าของ..

ท่านที่เคารพ..ท่านเคยสังเกตหรือเปล่าว่า เนื้อเพลงสมัยก่อนนั้น เนื้อร้องยาวเหลือเกิน ถ้าไม่ตั้งใจจะร้องจริงๆ ล่ะก้อ คงจำเนื้อร้องไม่ได้แน่ๆ เพราะว่าแต่ละเพลงนั้น ท่านผู้แต่งท่านบรรจงสร้างคำร้องขึ้นมาด้วยจินตนาการจริงๆ ไม่ใช่แต่งแบบกลอนพาไปอะไรก็ได้ เพลงมันถึงได้หมดคุณค่าเหมือนอย่างที่เขานิยมกันในเวลานี้

สมัยก่อนเพลงจากละครวิทยุก็มีมากเหมือนกัน เช่น

คณะปัญญาพล

คณะจารุกนก

คณะศิษย์จามร

คณะจิตต์ร่วมจิตต์

เพลงที่ผมจะนำมาเสนอในตอนนี้ คือเพลงของคณะปัญญาพล ซึ่งมีครูบุญช่วย กมลวาทิน เป็นนักแต่งเพลงประจำคณะ เช่น **"เพลงดูดอกไม้"** ของครูบุญช่วย กมลวาทิน ทั้งทำนองและคำร้อง ชูศรี กมลวาทิน เนื้อร้องมีดังนี้

ดูดอกไม้แล้วให้คนึง
ก่อนนี้ที่เธอจะจากไป
มาบัดนี้เราอยู่เดียวดาย
โอ้รักของเราเคยเฝ้าเคยฝัน
เรายิ่งคิด ยิ่งคิดยิ่งช้ำ
ดูดอกไม้ใจก็พา
ดูดอกไม้แล้วให้คนึง
แต่แล้วไม่มีคู่เด็ดคู่ดม
เฝ้าคิดรำพึงอยู่แต่ในใจ
เธอยังได้มาเด็ดด้วยกัน
เราคิดไม่วายที่จะรำพรรณ
ต้องจากกันไม่มีวันจะกลับมา
เพราะรักนั้นทำให้เราระกำอุรา
ในอุราของเราเศร้าระทม
เฝ้าคิดรำพึงอยากจะชม
ต้องระทมใจอยู่แต่ผู้เดียว..

มีอยู่อีกเพลงหนึ่งซึ่งอยู่ในระยะเดียวกัน ละครคณะปัญญาพลเหมือนกัน และคนแต่งเพลงก็คนเดียวกันอีกนั่นแหละ เพลงที่นำมาเสนอท่านตอนนี้เป็นผลงานของครูบุญช่วย กมลวาทิน คนเดิม และลูกสาวอีกล่ะเป็นผู้ร้อง แต่ว่าเป็นคนโตชื่อว่า **"ละม่อม กมลวาทิน"** เพลงชื่อว่า **"สุดระกำ"** เนื้อร้องมีดังต่อไปนี้

สุดระกำจะช้ำในทรวง
โอ้รักเราเอ๋ยเราเคยพนอ
ปลูกต้นรักเอาไว้จะเชย
เมื่อรักแตกหน่อเป็นก่อระกำ
ลมเย็นๆ พาให้ใจเราเศร้า
รักมาแยกแตกเป็นอื่น
สุดระกำจะช้ำกระไร
โอ้รักเราเอ๋ยเราเคยนิยม
เมื่อรักมาลวงมาหลอกมาล่อ
มาแตกทั้งกอกลายเป็นช่อระกำ
โอ้ไม่คิดเลยว่ารักจะช้ำ
เราซอกเราช้ำทุกค่ำทุกคืน
อุราร้าวเหลือฝืน
เราไม่ชื่นกลับระทม
เมื่อเราคิดไปหัวใจระบม
เคยชื่นเคยชมกลับขื่นขมทรวง..

ท่านฟังเพลงละครวิทยุมาหลายเพลงแล้ว ไปดูทางวงดนตรีต่างๆ สมัยก่อนบ้าง เช่นเพลงของวงดนตรี **"ดุริยะโยธิน"** สมัยเมื่อตั้งวงใหม่ๆ ใช้แต่บรรเลงส่งวิทยุเท่านั้นเช่น **"เพลงค่ำลงแล้ว"** เป็นผลงานเพลงของ **"เชาว์ แคล่วคล้อง กับ สกนธ์ มิตรานนท์"** ร้องโดย เจริญ สุวรรณวารี เนื้อร้องมีดังนี้

ค่ำลงแล้ว..
พี่จะคอยเฝ้า..
เมื่อยามหนาว..
พี่จะอยู่ใกล้..
พร่ำคำหวาน..
ออดออเซาะ..ฉอเลาะกัน..
ค่ำลงแล้ว..
วิหกก็เวียนว่อน..
(เรา..สวรรค์เมื่อไรได้รักชิดเชย
ใครจะกล่อมให้น้องนอนเล่า
อยู่เชยชิดชื่นค่ำคืน..เสมอไป
ใครจะช่วยให้น้องคลายได้
ปลอบขวัญให้หลับเมื่อครา..น้องนอน
พลอดไพเราะ..
เพลินสำเนียงฉอ้อน
ดวงตะวันเลื่อนลับ..ไปก่อน
จากจรเข้าสู่รัง..เหมือนเรา
เป็นคู่อยู่กล่อมขวัญ..ค่ำ..แล้ว..)

แหม..ท่านที่เคารพผมเกือบลืมเพลงสำคัญไปหนึ่งเพลง ทั้งๆ ที่เพลงนี้ความหมายกับผมมาก ไม่ว่าผมจะเขียนบทความเรื่องอะไรก็ตาม ถ้าเกี่ยวข้องกับเพลงแล้วล่ะก็ เป็นต้องเขียนถึงเพลงนี้มิได้ขาด เพราะว่ามันฝังจิตฝังใจมาตั้งแต่เด็กเพลงนั้นก็คือเพลง **"ลำดวนดง"** ซึ่งเป็นเพลงของวงดนตรี สตริงแบนด์วงแรกของกรุงสยามที่มีนามว่า **"มาเลย์สตริงแบนด์"** ภายต่อมาเปลี่ยนไปเป็น **"มิตรสมานบรรเลง และก็ ม.ส.บ."** ผู้ประพันธ์เพลงนี้ก็คือ คุณชันนี้ เบญจนาวี และก็ร้องเองชะด้วย เนื้อร้องมีดังนี้คือ

โอ้ลำดวนดงส่งกลิ่นประทินหอม
ดอกลำดวนดงส่งกลิ่นหอมทน
หอมนักหอมหนาหอมกลิ่นมาลารื่น
ดอกลำดวนดงส่งกลิ่นประทินมา
โอ้ดอกลำดวนนั้นเป็นของใคร
ขอให้เราชมดูสักนิดเถิดนา
ถ้าแม้นเราได้ชมดอกนั้น
กลิ่นของเจ้าเราคงไม่ลืม
อยากเผล็ดเด็ดดอมมาถนอมไว้แนบชม
เราอยากเด็ดดมชมให้ชื่นอุรา
หอมดอกไม้อื่นคงไม่ชื่นชีวา
ทั่วทิวาราตรีไม่มีที่จืดจาง
ทำไฉนเราจะได้ดม
ดอกลำดวนป่าที่สง่าน่าชม
เราคงฝันทุกวันทุกคืน
โอ้ดอกลำดวนกลิ่นหอมหวลยวนใจ..

ยังมีเพลงของคณะนี้อีกเพลงหนึ่ง ซึ่งสมัยนั้นดังมากทีเดียวล่ะ เพลงนั้นก็คือเพลง **"วันนี้เป็นวันหยุดงาน"** ผู้ประพันธ์ทั้งทำนองและคำร้องก็คือ **"คุณวิมล จงวิไล"** ตอนนั้นเป็นคนสีไวโอลินอยู่กับคณะนี้ เนื้อร้องมีดังนี้คือ

วันนี้เป็นวันหยุดงาน
หยุดงานไม่ทำอะไร
พวกเรานี้ชอบเฮฮา
พวกเรามาร่วมกันร้อง
หมดทุกข์เราสุขสำราญ
หยุดงานไม่ทำอะไร
เชิญชิเชิญท่านฟัง
ฟังดนตรีบรรเลงเพลงระบำ
พวกเราแม้ใครมีทุกข์
ได้เพลงเป็นเครื่องกล่อมใจ
วันไหนถ้าไม่มีงาน
พวกเราสำราญเริงรื่นชื่นใจ
ก็ร้องเพลงไปที่ได้แต่งมา
ไปตามประสาวัยรุ่นคนอง
ประสานทำนองร้องเพลงร่วมกัน
ร่วมมิตรสัมพันธ์มิให้เสื่อมคลาย
ก็แก้กลุ้มใจด้วยการร้องเพลง
ฮัม.....
ตาลาลัม ตาลัมๆ ตาลา
พอร่วมสนุกความทุกข์ก็คลาย
ความทุกข์พอหายไปได้ชั่ววัน
ก็แก้รำคาญด้วยการร้องเพลง..

บทเพลงต่างๆ ใน พ.ศ. ๒๔๘๔ มีมากมายเหลือเกิน ถ้าจะนำมาลงทั้งหมดก็มิอาจทำได้ ฉนั้นจึงเลือกลงเฉพาะเท่าที่จำได้ ผิดถูกอย่างไรโปรดให้อภัยบ้างก็แล้วกัน

สำหรับเพลงต่อไปนี้เป็นเพลงที่นักร้องประกวดตามงานวัด ชอบนำมาร้องกันมากไม่ว่าวัดไหนๆ เพลงนี้ชื่อว่า **"เพลงเมื่อลมโชย"** เป็นเพลงในภาพยนตร์ของบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง เรื่องเลือดไทย เนื้อร้องมีดังนี้คือ

๑. เมื่อลมโชยพัดเฉื่อย
สายลมโชยพาความหอมมา
เมื่อลมโชยพัดรื่น
หอมผกามาตามสายลม
สายลมโชยมา
ชุ่มชื่นๆ ใจหอมกลิ่นดอกไม้
เมื่อลมโชยพัดรื่น
หอมผกาพาสำราญ
๒. เมื่อลมโชยพัดมา
ดูชิดูช่างงามวิไล
เมื่อลมโชยพัดริน
หอมผกาคราลมรำเพย
หอมเรื่อยๆ กลิ่นผกา
กลิ่นผกามาตามสายลม
หอมชุ่มชื่นชวนดม
กลิ่นลั่นทมมาไกลแสนไกล
หอมชื่นอุรากระไร (ฮัม)
พาหัวใจให้สำราญ
หัวใจชื่นเบิกบาน
กลิ่นซาบซ่านเมื่อลมพัดโชย
หอมลัดดาดอกไสว
น่าเด็ดใบดมชมเชย
หอมประทินกลิ่นระเหย
กลิ่นเจ้าเอ่ยช่างน่านิยม..

อ่านต่อฉบับหน้า...

โขนธรรมศาสตร์ยุคใหม่

ดร.สมหมาย จันทร์เรือง
ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยสยาม
และโขนธรรมศาสตร์ รุ่นที่ ๒ (๒๕๑๐)

ดร.วิษณุ เครืองาม (รองนายกรัฐมนตรี)

คุณอุไรวรรณ เทียนทอง (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน)

◀ *คุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)*

หลายท่านคงรู้จักโขนธรรมศาสตร์มาบ้างแล้ว รวมทั้งคนรุ่นใหม่ก็คงเริ่มรู้จักกันมากขึ้น เนื่องจาก วันที่ ๓ และ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ โขนธรรมศาสตร์ได้เปิดการแสดงครั้งมโหฬาร ที่เรียกเช่นนี้เพราะมีผู้แสดงกิตติมศักดิ์ให้เกียรติร่วมแสดงกันอย่างคับคั่ง

ผู้แสดงดังกล่าวล้วนเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีตำแหน่งทางการเมือง หรือผู้บริหารระดับสูงในขณะนั้น ได้แก่ ดร.วิษณุ เครืองาม *(รองนายกรัฐมนตรี)* แสดงเป็นพระพรหม คุณอุไรวรรณ เทียนทอง *(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน)* แสดงเป็นพระอุมา คุณพงศ์เทพ เทพกาญจนา *(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม)* แสดงเป็นพระอินทร์ ศาสตราจารย์ ศุภชัย พิศิษฐวานิช *(อดีตปลัดกระทรวงการคลัง)* แสดงเป็นพระพาย ร้อยตำรวจตรี เกรียงศักดิ์ โลหะชาละ *(อดีตปลัดกรุงเทพมหานคร)* แสดงเป็นพระนารายณ์ คุณเรวัต ฉ่ำเฉลิม *(อดีตอัยการสูงสุด)* แสดงเป็นพระอาทิตย์ คุณระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช *(สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดขอนแก่น)* แสดงเป็นนางปลา คุณผานิต พูนศิริวงศ์ แสดงเป็นพระลักษณี รศ.ดร.นริศ ชัยสูตร *(อธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)* แสดงเป็นพระอิศวร สำหรับกลุ่มพลวานรประกอบด้วย คุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์ *(ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม)* คุณจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ *(ปลัดกระทรวงแรงงาน)* คุณเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช *(ปลัดกระทรวงมหาดไทย)* คุณเชิดพงษ์ สิริวิชช์ *(ปลัดกระทรวงพลังงาน)* คุณอภัย จันทนะจุลกะ *(ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์)*

บรรดาเสนาบดีกระทรวงต่างๆ

คุณบัญญัติ บรรทัดฐาน (อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์)

ส่วนผู้พากย์และเจรจาประกอบด้วย คุณวีระ มุสิกพงศ์ *(ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย)* คุณบัญญัติ บรรทัดฐาน *(อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์)* และอาจารย์ธีรยุทธ บุญมี *(อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)*

การแสดงครั้งสำคัญนี้เป็นการเฉลิมฉลองสดุดีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๔๘ พรรษา แสดงตอนจองถนนและยกรบ ประพันธ์บทโดย ครูเกษม ทองอร่าม มีผู้แสดงทั้งหมดเกือบสองร้อยคน นับเป็นโขนโรงใหญ่ที่สุดเท่าที่จัดแสดงมา

เบื้องหน้าเบื้องหลังการแสดง

โขนธรรมศาสตร์ที่จัดแสดงครั้งนี้เกิดจากความร่วมมือของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มูลนิธิศึกฤทธิ์ ๘๐ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งที่เคยฝึกหัดโขนมาก่อน และไม่เคยฝึกหัดมาเลย แต่ด้วยใจรักและร่วมสดุดีอันเป็นมหามงคลยิ่ง จึงร่วมกันแสดงเพื่อถวายราชสดุดี

โขนตอนจองถนนและยกรบเคยแสดงมาก่อนเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำได้ว่าผู้เขียน *(ดร.สมหมาย จันทร์เรือง)* แสดงเป็นเขนลิง เพราะเพิ่งหัดโขนใหม่ๆ ครูกรี วระศริน จึงให้เป็นเขนลิงเพื่อหาประสบการณ์ไปพลางก่อน ส่วนการแสดงครั้งนี้ ครูเกษม ทองอร่าม ประพันธ์บท มีเรื่องย่อดังนี้

พระรามได้ปรึกษาหารือกับบรรดาเสนาวานรเรื่องจะยกไพร่พลข้ามมหาสมุทรไปยังกรุงลงกา ชมพูวราชจึงกราบทูลพระรามให้เหล่าวานรช่วยกันขนก้อนหินนำมาถมมหาสมุทรให้เป็นแนวถนน เพื่อเคลื่อนทัพไปยังกรุงลงกา พระรามสั่งให้สุครีพไปดำเนินการ สุครีพแบ่งหน้าที่ให้หนุมานคุมพลเมืองขีดขินและนิลพัทคุมพลเมืองชมพู ผลัดกันไปขนก้อนหินนำมาทิ้งในมหาสมุทรจนเป็นเหตุให้หนุมานและนิลพัทเกิดทะเลาะวิวาทกัน พระรามตัดสินคดีความโดยให้นิลพัทไปรักษาเมืองชมพูและเมืองขีดขิน มีหน้าที่ส่งเสบียงมาเลี้ยงกองทัพ และให้หนุมานเป็นผู้รับหน้าที่จองถนนต่อไปด้วยการคาดโทษไว้ให้สร้างเสร็จภายใน ๗ วัน

ฝ่ายทศกัณฐ์เมื่อรู้ข่าวว่าพระรามให้พลวานรจองถนนเพื่อข้ามมหาสมุทรมายังกรุงลงกาจึงสั่งนางสุพรรณมัจฉาซึ่งเป็นธิดาอันเกิดกับนางปลาไปขัดขวางโดยให้เหล่าฝูงปลาคาบก้อนหินไปทิ้งยังทะเลวน ครั้นสุครีพเห็นว่าต้องมีสิ่งใดผิดปกติในใต้น้ำ จึงสั่งให้หนุมานดำน้ำลงไปดู เมื่อหนุมานเห็นนางสุพรรณมัจฉาพาเหล่าฝูงปลากำลังขนก้อนหินไปทิ้ง ได้เข้าสกัดกั้นและจับนางสุพรรณมัจฉา ทำให้การสร้างถนนสำเร็จตามกำหนดเวลา

พระรามเสด็จเป็นจอมทัพนำพลวานรข้ามมหาสมุทรไปยังกรุงลงกา ทศกัณฐ์รู้ข่าวศึกสั่งให้เตรียมกองทัพยักษ์และเป็นจอมทัพไปทำสงครามกับพระราม อย่างไรก็ตามสงครามก็ยุติลงเมื่อพระรามกล่าวถึงการรวมพลังความสามัคคีเพื่อถวายเป็นราชพลี แด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๔๘ พระชันษา พระอิศวรพระอุมา และบรรดาเทพบุตรอัปสรต่างเสด็จมาชมพระบารมี และถวายพระพรชัยมงคลในนามของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอันจบการแสดงด้วยความสง่างามและสมเกียรติอย่างยิ่ง

สำหรับเบื้องหลังการเตรียมงาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้แต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ในการจัดแสดงโขนเฉลิมพระเกียรติ โดยชมรมโขนธรรมศาสตร์เป็นผู้ประสานการหานักศึกษาที่สนใจร่วมฝึกซ้อม ใช้บริเวณด้านหน้าหอประชุมธรรมศาสตร์ เป็นที่ฝึกซ้อมตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ซึ่งสมาชิกมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย จากนั้นก็มีรุ่นพี่ที่เคยแสดงมาก่อนเข้าร่วมฝึกซ้อมเป็นครั้งคราว เนื่องจากต่างมีภารกิจประจำหรืออาชีพกันแล้ว หากมีเวลาเมื่อใดจะมาร่วมฝึกซ้อมกับน้องๆ เสมอ ทำให้บรรยากาศคึกคักเป็นลำดับ

เพื่อให้การแสดงครั้งนี้ยิ่งใหญ่และระดมศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันให้มีส่วนร่วมมากที่สุด คณะกรรมการของมหาวิทยาลัยจึงได้เรียนเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ

เป็นผู้บริหารระดับสูงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมแสดงจากหลายวงการ ซึ่งก็ได้รับการตอบรับอย่างดียิ่ง ทั้งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง ให้ความสนใจและสมัครเข้าร่วมการแสดงเป็นจำนวนมาก เป็นบรรยากาศการแสดงโขนธรรมศาสตร์ที่ไม่เคยมีมาก่อน ถ้าผู้ก่อตั้งคือ ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ยังเป็นนายโรงอยู่ท่านคงภูมิใจแน่นอน

อย่างไรก็ดี การฝึกซ้อมกว่าจะลงตัวได้ก็มีปัญหาหลายประการ เฉพาะอย่างยิ่งเวลาของท่านผู้ใหญ่ในวงการสังคมและรัฐบาล มีเวลาว่างไม่ตรงกัน สถานที่ซ้อมก็มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม ทำให้ครูและผู้ประสานงานต้องทำงานหนักกันมาก แต่เมื่อผู้แสดงทุกคนตั้งใจฝึกซ้อมอย่างจริงจัง เมื่อใกล้วันแสดงทุกอย่างดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยพร้อมออกแสดงได้

วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ ณ บ้านเรือนไทยในซอยสวนพลู ศาสตราจารย์หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช คึกคักเนืองแน่นเป็นพิเศษ เนื่องจากมีพิธีไหว้ครูและครอบครูโขน ซึ่งปฏิบัติกันมาเป็นประจำเกือบทุกปี *(เว้นแต่บางปีอาจไม่สะดวกด้วยปัญหาหรือความไม่พร้อมบางประการ)* เฉพาะเมื่อมีการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ขึ้นในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และชมรมโขนธรรมศาสตร์ ทำให้การฝึกหัดโขนกลับมามีชีวิตชีวาและต่อเนื่องมากขึ้น ดังนั้นธรรมเนียมหรือจารีตของการฝึกหัดโขนก่อนออกแสดงต้องมีการไหว้ครูและครอบครูเพื่อความเป็นสิริมงคลรวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้แสดง

รศ.ดร.นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะประธานดำเนินงานจัดแสดงโขนครั้งนี้เดินทางมาถึงบ้านท่านอาจารย์แต่เช้า ตามด้วยศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน และบรรดาผู้สื่อข่าวอีกกลุ่มหนึ่ง ประธานดำเนินงานซึ่งได้รับเกียรติให้เป็นประธานในพิธีไหว้ครูในวันนี้เปลี่ยนชุดเสื้อขาว โจงกระเบนแดง *(ตามตำรับการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย)* จุดธูป ๓ ดอก ไหว้พระรัตนตรัย และปักธูปอีกจำนวนหนึ่งขนเครื่องเซ่นสังเวยตามพิธีกรรม จากนั้น ครูไพรฑูรย์ เข้มแข็ง ผู้ทำพิธีไหว้ครูและครอบครูโขนนำสวดมนต์โดยมีดนตรีบรรเลงเพลงหน้าพาทย์และเพลงประกอบการไหว้ครู รวมสองชั่วโมงเป็นอันเสร็จพิธีขั้นสุดท้ายเป็นการครอบครูซึ่งพิเศษกว่าทุกครั้งเพราะมีนักการเมืองผู้บริหารที่เป็นศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมครอบครูด้วย เริ่มจากท่านรองนายกรัฐมนตรี ดร.วิษณุ เครืองาม จากนั้นเรียงกันตามลำดับจนถึงผู้ร่วมพิธีที่ประสงค์จะครอบครูคนอื่นๆ ด้วย

ไหนๆ จะเป็นการจัดการแสดงโขนธรรมศาสตร์ก็ต้องประชาสัมพันธ์ให้รับทราบกันทั่วไปเพื่อแฟนเก่าและผู้สนใจโขนจะได้มีโอกาสเข้าชม จึงมีการแถลงข่าว ณ สนามหญ้าหลังบ้านท่านอาจารย์โดยท่านอธิการบดี *(รศ.ดร.นริศ ชัยสูตร)* และคณะกรรมการจัดงานบางท่าน นอกจากนี้มีการแสดงชุดเล็กๆ สำหรับบันทึกภาพประกอบการทำข่าว และที่น่าสนใจคือ ผู้แสดงกิตติมศักดิ์ทุกท่านได้ให้ความร่วมมือแต่งชุดซ้อม และชุดแสดงโขนให้ช่างภาพและนักข่าวสัมภาษณ์ตามอัธยาศัย ซึ่งได้ผลอย่างดีวันรุ่งขึ้นมีข่าวการแสดงโขนเป็นข่าวใหญ่เกือบทุกฉบับ

บันทึกหน้าประวัติศาสตร์ของการแสดงโขน

วันที่ ๓ และ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ ถือเป็นวันประวัติศาสตร์ของการแสดงโขนในประเทศไทย เพราะการแสดงโขนครั้งนี้มีองค์ประกอบสำคัญครบเครื่องของตำนานการแสดงโขน กล่าวคือ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นประธานการแสดง *(วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๖)* อันเป็นการระลึกกำเนิดของโขนซึ่งมาจากสายวังหรือราชสำนักแต่โบราณ มีครูจากกรมศิลปากร *(วิทยาลัยนาฏศิลป)* มาให้การฝึกซ้อมและกำกับการแสดง มีความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ถือเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาด้านบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีความร่วมมือร่วมใจของศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน มีการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของโขนธรรมศาสตร์ จึงจัดแสดงขึ้นมานั้นแสดงเห็นถึงวิสัยทัศน์ต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอันเป็นหลักการของอุดมศึกษา ซึ่งโขนธรรมศาสตร์มีเอกลักษณ์พิเศษที่เป็นสิ่งเชิดหน้าชูตาของมหาวิทยาลัยอย่างดียิ่ง

การแสดงวันแรกวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๖ แม้จะเป็นวันซ้อมใหญ่ แต่ผู้แสดงทุกคนตั้งใจแสดงเต็มที่มีการไหว้ครูก่อนแสดงเหมือนทุกครั้ง ซึ่งจะมีภาพของท่านอาจารย์อดีตหัวหน้าโรงโขนมาให้สักการะ ผู้แสดงบาง

คนเพิ่งออกแสดงเป็นครั้งแรก ก็ตื่นเต้นบ้างเป็นธรรมดา ที่น่าเห็นใจมากคือ บรรดาผู้แสดงกิตติมศักดิ์ เพราะเพียงแต่งเครื่องหลายท่านก็บ่นอุบว่าเหนื่อยหายใจไม่ค่อยออก เช่นท่านรองนายกรัฐมนตรี *(ดร.วิษณุ เครืองาม)* ถึงกับออกปากว่าหากแสดงครั้งต่อไปขอเป็นคนพากย์ดีกว่า แต่งเครื่องเต็มยศแบบนี้เดินไปเดินมาก็เหนื่อยแล้ว

ภายหลังการแสดงวันแรก *(ช้อมใหญ่)* ผ่านไปด้วยความเรียบร้อยพอสมควร แต่เพื่อให้วันแสดงรอบเสด็จพระราชดำเนินเป็นไปอย่างดีกว่านี้ ผู้กำกับดูแลการแสดงทั้งหมดหรือนายโรง คือ ครูสมศักดิ์ ทัดติ กับครูเกษม ทองอร่าม ได้นัดให้ผู้แสดงทั้งหมดมาให้ข้อแนะนำจุดบกพร่องต่างๆ ในวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๖ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกคนเป็นอย่างดี สร้างความมั่นใจแก่ครูทุกท่าน ที่หวังว่ารอบต่อไปต้องแสดงได้ดีกว่ารอบแรกแน่ จากนั้น วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ เป็นวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คณะโขนของเราได้หยุดพักหนึ่งวันเพื่อเรียกความสดของสังขาร *(บางคนก็เลย ๕๐ ปีไปแล้ว)* ให้กลับคืนมาสำหรับการแสดงครั้งต่อไป

วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาถึงหอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ใช้เป็นโรงโขน ถวายของคณะโขนธรรมศาสตร์ เวลา ๑๗.๐๐ น. ตรง โดยมีผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณะกรรมการจัดงาน และผู้แทนคณะโขน ถวายการต้อนรับ จากนั้นโปรดให้ผู้มีอุปการคุณในการแสดงโขนครั้งนี้เข้าเฝ้ารับพระราชทานของที่ระลึก ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษาถวายรายงานพร้อมเบิกตัวผู้แสดงทั้งหมด แล้วการแสดงก็เริ่มขึ้นตามลำดับ เมื่อการแสดงจบลงทรงโปรดฉายพระรูปกับคณะผู้แสดง และมีปฏิสันถารกับผู้แสดงอย่างเป็นกันเอง ยังความปลาบปลื้มแก่ทุกฝ่ายโดยถ้วนหน้า เมื่อได้เวลาพอสมควรจึงเสด็จกลับ

ข้อสรุปที่ได้จากการแสดงในครั้งนี้

เมื่อการแสดงจบลงทั้งสองรอบผู้แสดงและคณะกรรมการจัดงานรู้สึกว่างานเสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ และภูมิใจกับผลงานของแต่ละคน แต่สิ่งที่ฝากไว้กับผลการแสดงมีหลายประการได้แก่

ประการแรก ความร่วมมือร่วมใจของบรรดาศิษย์ธรรมศาสตร์ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันยังแสดงให้เห็นถึงความกลมเกลียวสมานฉันท์ ซึ่งคนที่ไม่เคยแสดงมาก่อนก็ยังมีน้ำใจช่วยกิจกรรมของมหาวิทยาลัยด้วยความเต็มใจ เฉพาะอย่างยิ่งศิษย์เก่าที่มีบทบาทการเมืองและการบริหาร ได้แสดงให้รุ่นน้องเห็นถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของลูกโดมหรือลูกชาวเหลืองแดงทั้งหลาย

ประการที่สอง การที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และที่สำคัญปณิธานของท่านอาจารย์ *(หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช)* อันประสงค์ให้นักศึกษาเข้าใจเรื่องโขนและดูโขนเป็นยังคงได้รับการสืบทอดอยู่ต่อๆ ไป รวมความว่า การแสดงครั้งนี้มิใช่เพียงให้เกิดการแสดงอย่างเดียว แต่ได้แฝงสิ่งดีงามในเชิงทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยมากมายหลายประการ

ประการที่สาม หลายฝ่ายทั้งผู้นำทางการเมืองและการบริหารต่างให้ความสนใจโขนธรรมศาสตร์ และร่วมแสดงหรือให้การสนับสนุนนั้น นับเป็นการต่อลมหายใจของโขนธรรมศาสตร์ให้คงอยู่ต่อไปเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของสถาบันแห่งนี้ ซึ่งเป็นการปูทางให้คนรุ่นใหม่ได้สืบสานต่อไปในอนาคตอย่างไม่ขาดสาย

ประการที่สี่ นับเป็นตัวอย่างทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติที่ดีงาม ที่นักศึกษาและศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาขั้นสูงผลิตผู้นำสังคมได้ร่วมแสดงผลงานอันเป็นประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของไทยอย่างโดดเด่นอีกวาระหนึ่ง และหวังว่าจะมีอีกหลายสถาบันจะนำไปดำเนินการต่อไปตามโอกาสและความเหมาะสม

ข้อสรุปในภาพรวม โขนธรรมศาสตร์ยังมีไฟที่จะแสดงต่อไป หากมีผู้ให้การสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบัน หรือผู้ที่มีใจรักด้านศิลปวัฒนธรรม เฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกยุคทุกสมัยควรรับไว้เป็นโครงการสำคัญที่มีการกำหนดนโยบายและแผนงานให้ชัดเจน เพื่อให้โขนธรรมศาสตร์คงความเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยซึ่งส่งผลต่อเอกลักษณ์ของชาติด้วย

พ่อแม่กับการปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติให้แก่ลูก

ดร. ฉวีวรรณ จันทรัตน์

การที่ทุกครอบครัวอยู่อย่างสงบร่มเย็นได้นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้อยู่อาศัยในประเทศชาติที่ดำรงความสงบสุขเป็นปึกแผ่น ทั้งนี้ก็ด้วยบรรพบุรุษของคนไทยได้เสียสละเลือดเนื้อ ชีวิต และใช้สติปัญญา ช่วยกันรักษาหวงแหนแผ่นดินนี้ไว้ให้รุ่นลูกหลานไทยในปัจจุบันได้อยู่อาศัยอย่างมีความสุข ฉะนั้น คนที่เป็นพ่อแม่ ก็ควรสืบทอดการรักษาชาติบ้านเมืองต่อไปให้คนรุ่นลูกหลานได้อาศัยอย่างสงบสุขร่มเย็นเช่นเดียวกัน ด้วยการแสวงหาวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติในหลายๆ วิธีการ เพื่อใช้ตะล่อมกล่อมเกลาลูกให้ค่อยๆ เติบโตและมีจิตสำนึกในความรักชาติอย่างค่อยเป็นค่อยไปโดยผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ของครอบครัวจนเติบโตเป็นพลเมืองดี เป็นกำลังสำคัญที่จะรักษาชาติบ้านเมืองในอนาคต

ความเป็นชาติ ที่ต้องหวงแหน ดูแล รักษา

พ่อแม่หลายท่านที่ต้องการปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติบ้านเมืองให้แก่ลูกๆ อาจมีคำถามอยู่ในใจว่าจะเริ่มต้นปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติกันอย่างไรดี ขอเสนอแนะว่าก่อนอื่น พ่อแม่คงต้องแสวงหาสาระความรู้ในสิ่งที่สำแดงความเป็นชาติก่อนว่าคืออะไร ซึ่งก็คือเอกลักษณ์ของชาติไทยนั่นเอง

เอกลักษณ์ของชาติไทย คือลักษณะดีเด่นของสังคมไทย ซึ่งคนไทยทั้งชาติมีร่วมกันและทำให้ชาติไทยแตกต่างจากสังคมอื่น ลักษณะที่ดีและเด่นเหล่านี้ทำให้เราสามารถรักษาเอกราชอธิปไตย และความเป็นไทยไว้ได้ เอกลักษณ์ของชาติเป็นบ่อเกิดแห่งความภาคภูมิใจของคนในชาติ และเป็นจุดรวมที่จะช่วยประสาน

ความคิด ประสานจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความสามัคคีของปวงชนและความมั่นคงของชาติ จึงจำเป็นที่ชาวไทยจะต้องช่วยกันเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติที่มีความสำคัญและดีงามอยู่เดิมนั้นให้คงอยู่สืบไป การรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย คือ หนทางหนึ่งของการแสดงออกถึงความรักชาติบ้านเมือง จำเป็นที่พ่อแม่ต้องบอกกล่าวให้ลูกได้เข้าใจถึงความหมายของเอกลักษณ์ของชาติไทยเป็นเบื้องต้นก่อน

การที่จะทำให้ประชาชนคนไทยโดยเฉพาะเยาวชนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความนิยมไทยได้นั้น จำเป็นต้องปลูกฝังให้เขามีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ดีเด่นของไทยให้ประจักษ์ชัดในขั้นแรก ซึ่งสิ่งที่เด่นของไทยที่ทำให้เราสามารถรักษาเอกราชอธิปไตยและความเป็นไทยมาได้โดยตลอดก็คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ หรือเอกลักษณ์ของชาตินั่นเอง พ่อแม่ควรอธิบายถึงความสำคัญของแต่ละสถาบันหลักให้เป็นที่เข้าใจ ซึ่งมีดังนี้

สถาบันชาติ เป็นจุดรวมที่เตือนใจคนไทยทุกคนได้สำนึกถึงความเป็นชาติเดียวกัน เป็นเจ้าของแผ่นดินเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ กำหนดองค์ประกอบของสถาบันชาติเป็น ๖ ประการ คือ ดินแดน ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติ เอกราชอธิปไตย รัฐบาลและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เกียรติภูมิ ศิลปวัฒนธรรมและภาษาไทย *(สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๒๘ : ๘๗)*

สถาบันศาสนา เป็นสถาบันที่มีความสำคัญทางจิตใจของคนไทยมาก เพราะเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยที่ดีที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่ความสามัคคี ความเคารพนับถือ และความเข้าใจกัน โดยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย และ **“เป็นเสมือนรากเหง้าแห่งความเป็นชาติ และเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติไทย ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมือง”** *(สมบูรณ์ สุขสำราญ, ๒๕๒๗ : ๑)*

สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมแห่งความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ เนื่องจากคนไทยยึดถือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ว่าเป็นสมบัติล้ำค่า เป็นเอกลาภและเป็นเอกลักษณ์ของตน เป็นที่ตั้งแห่งความภาคภูมิและเกียรติศักดิ์ของคนไทยทั้งชาติ โดยเฉพาะเป็นสถาบันที่จุนเจือชาติศาสนา ทรงเป็นที่รัก เป็นที่เคารพสักการะ และทรงช่วยให้ได้ระลึกอยู่เสมอว่าคนไทยมีพระมหากษัตริย์ปกครองประเทศองค์เดียวกัน ทำให้มีความสำนึกในทางการเมืองว่าเป็นชาติเดียวกัน การมีสัญลักษณ์ร่วมอย่างเดียวกันย่อมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและเป็นจุดรวมของชาวไทยทั้งมวล อันก่อให้เกิดความสามัคคีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ชาวไทย และเป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ที่สร้างความเป็นปึกแผ่นความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติ *(พล.ต.ชำนาญ มณีวัตร, ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒ : ๑๔)*

สถาบันสำคัญสูงสุดของประเทศไทยทั้งสามสถาบันนี้ ต่างมีความสัมพันธ์เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น พระมหากษัตริย์ทรง

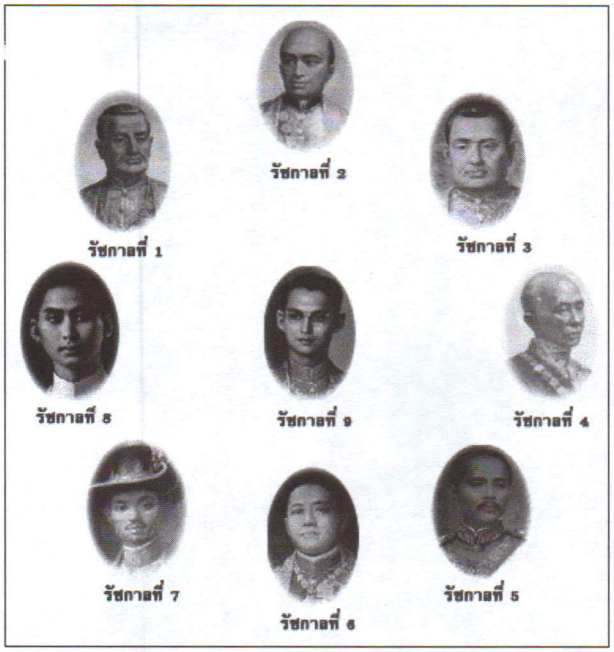

พระบรมราชจักรีวงศ์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ของทุกศาสนาที่มีผู้นับถือในประเทศไทย นี่คือเอกลักษณ์ของไทย ประเทศไทยจึงไม่มีปัญหาขัดแย้งใดๆ ระหว่างสถาบันทั้งสาม ซึ่งแตกต่างกันจากประเทศอื่นๆ

ในเบื้องต้น ผู้เขียนนำเสนอการปลูกจิตสำนึกความรักชาติให้แก่ลูกในส่วนของสถาบันชาติ ซึ่งมี ๖ องค์ประกอบ ตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว ดังนี้

ดินแดน คือ หนึ่งในหกประการอันเป็นองค์ประกอบของเอกลักษณ์ของชาติไทยในส่วนของสถาบันชาติ ที่พ่อแม่ควรจัดกิจกรรมในครอบครัว เพื่อตะล่อมกล่อมเกลาให้ลูกมีจิตสำนึกในความรักชาติดังเช่นวลีหนึ่งของเพลงปลุกใจรักชาติที่ว่า ***"รักษาดินแดนไทยไว้ให้ลูกหลาน"***

ขอเสนอกิจกรรมที่พ่อแม่ควรจัดให้ลูกคือ พาลูกไปเที่ยวยังสถานที่อันเป็นที่ระลึกถึงวีรกรรมของวีรชน ที่ได้เสียสละเลือดเนื้อ และชีวิต เพื่อรักษาดินแดนไทย ซึ่งมีอยู่มากมายเกินจะพรรณนาได้หมด อาจกล่าวว่าอนุสรณ์สถานที่กล่าวถึงนี้ มีอยู่เกือบทุกจังหวัด พ่อแม่ พาลูกไปเที่ยวพร้อมกับเล่าเรื่องวีรกรรมของบรรพบุรุษนั้น ให้ลูกได้ทราบไปด้วย เล่าแล้วต้องไม่ลืมสรุปว่า เพราะวีรกรรมของท่านเหล่านี้ จึงทำให้ชาติบ้านเมืองสงบสุขทำให้ครอบครัวเราได้อยู่อย่างเป็นสุขเช่นทุกวันนี้ ควรให้ลูกรู้สึกภูมิใจในบรรพบุรุษของไทยเพราะเป็นหน้าที่ของรุ่นลูกที่จะรักษาชาติบ้านเมืองต่อไป

นอกจากพ่อแม่ จะพาลูกไปท่องเที่ยวยังอนุสรณ์สถานต่างๆ แล้ว หากมีโอกาสควรจะพาลูกไปเยี่ยมชมหน่วยทหารบ้าง ซึ่งปัจจุบันมีหลายแห่งที่จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพร้อมกันไปด้วย หรืออาจพาลูกไปเยี่ยมเยียนทหารที่อยู่ชายแดน รวมไปถึงการสนับสนุนให้ลูกร่วมกิจกรรมต่างๆ ในวันทหารผ่านศึก ซึ่งจัดในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ เป็นประจำทุกปี

มิใช่เพียงเท่านั้น เรายังอาจปลูกฝังจิตสำนึกให้ความรักชาติ รักดินแดนไทยด้วยการชี้ชวนให้ชมภาพยนตร์ ชมละครโทรทัศน์อิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีเผยแพร่อยู่บ่อยๆ ได้ โดยพ่อแม่ควรช่วยอธิบายให้ความรู้แก่ลูกในเชิงประวัติศาสตร์ชาติไทยเพิ่มเติม เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเสียสละของบรรพบุรุษไทย ซึ่งได้ร่วมกันรักษาแผ่นดินผืนนี้ไว้ให้คนไทยในปัจจุบันให้มีที่อยู่อาศัยกันอย่างสงบสุขนี้ สิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์สถาบันครอบครัวที่น่าจะทำได้ไม่ยาก

บางครั้งพ่อแม่อาจพาลูกไปร่วมกิจกรรมที่องค์กรเอกชนได้จัดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกของความรักชาติ เช่น กิจกรรมครอบครัวแรลลี่เชิงอนุรักษ์ เป็นต้น อันเป็นกิจกรรมที่ผู้มาร่วมงานต้องมากันเป็นครอบครัว ใช้เส้นทางไปตามสถานที่สำคัญของประวัติศาสตร์ที่เป็นอนุสรณ์สถานแห่งวีรกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความรักชาติของบรรพบุรุษไทย โดยมีเกมให้ผู้ร่วมกิจกรรมตอบปัญหาเชิงประวัติศาสตร์ ขอยกตัวอย่างกิจกรรมแรลลี่ครอบครัวสู่เส้นทางประวัติศาสตร์ไทยของมูลนิธิเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ที่จัดไปเมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๕ ซึ่งมีองค์กรเอกชนอื่นๆ จัดอีกมากมายกิจกรรมในลักษณะนี้ แม้แต่หน่วยงานราชการที่ปฏิบัติงานเพื่อความมั่นคงของชาติก็ได้จัดขึ้นในวันสำคัญ เช่น วันเด็กแห่งชาติ เป็นต้น พ่อแม่ ควรจะพาลูกๆ ไปเยี่ยมชม เพื่อสร้างความรู้สึกดีๆ ต่อหน่วยราชการและบุคลากรที่ปฏิบัติงานเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ

สุดท้ายที่จะขอฝากคุณพ่อ คุณแม่ ทุกครอบครัว คือ การสนับสนุนให้ลูกได้เรียนวิชาลูกเสือเนตรนารี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทำให้ลูกเป็นคนมีวินัยเสียสละประโยชน์ตน เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น และมีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกความรักชาติบ้านเมืองไปพร้อมกันด้วย เมื่อลูกเข้าสู่วัยรุ่น ควรสนับสนุนให้ลูกชายได้ฝึกเรียนวิชารักษาดินแดน หรือ รด. ซึ่งบางครอบครัวอาจตามใจลูก ลูกไม่อยากเรียนก็ไม่ต้องเรียน จึงขอเสนอแนะว่าพ่อแม่ควรหว่านล้อมให้ลูกเรียน รด. เพราะเป็นการเรียนที่จะฝึกฝนลูกชายให้มีความเข้มแข็ง อดทน และมีสุขภาพดี มีความรักชาติ พ่อแม่ ควรชี้ถึงประโยชน์ของการเรียน รด. ให้ลูกทราบ และต้องชี้ประโยชน์ในท้ายที่สุดด้วยว่า ผู้ผ่านการฝึก รด. สามารถพาครอบครัวให้ปลอดภัยได้ แม้ในยามที่บ้านเมืองประสบภาวะฉุกเฉิน การเรียน รด. จึงไม่ใช่มีประโยชน์เฉพาะตน แต่ยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวและชาติบ้านเมืองในอนาคตด้วย

นี่คือหลากหลายกิจกรรมที่พ่อแม่อาจเลือกนำมาปฏิบัติเพื่อปลูกจิตสำนึกในด้านความรักชาติให้แก่ลูกๆ โดยให้ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์สถาบันครอบครัว ลูกหลานจะได้ช่วยกันรักษาดินแดนไทยไว้ให้คนรุ่นต่อๆ ไป

ประชากร : ขอเน้นในเรื่องการสอนให้ลูกช่วยพัฒนาผู้อื่น/ชื่นชมคนดี/ให้มีใครสักคนเป็นต้นแบบของชีวิต

ชาติจะดำรงคงอยู่ได้อย่างมั่นคง หากประชากรที่มีคุณภาพช่วยกันทำงานโดยเต็มกำลังความรู้ความสามารถ เต็มศักยภาพ ทั้งนี้ ครอบครัวนับเป็นส่วนสำคัญที่นอกจากจะหล่อหลอมลูกตนเองให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ เป็นพลเมืองดี เป็นกำลังสำคัญของชาติ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และเป็นคนมีความสุข ครอบครัวยังควรฝึกฝนให้ลูกมีส่วนพัฒนาช่วยเหลือบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นพี่น้อง ญาติ หรือ เพื่อนๆ เพื่อให้ได้พัฒนาความสามารถด้วย

การกล่าวเช่นนี้ บางคนอาจมีคำถามในใจว่าเด็กๆ จะไปช่วยพัฒนาศักยภาพคนอื่นได้หรือ ขอตอบว่าเด็กสามารถมีส่วนร่วมพัฒนาคนใกล้เคียงได้ โดยพ่อแม่ต้องปลูกฝังความมีน้ำใจให้แก่ลูกก่อน เพื่อลูกจะได้เอาน้ำใจนี้ไปช่วยพัฒนาผู้อื่น ตามความสามารถของตนเอง ขอเพียงให้ลูกเป็นผู้มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ขอยกตัวอย่างที่พ่อแม่สอนลูกให้รู้จักแบ่งปันความรู้ให้เพื่อน หรือในกรณีที่เพื่อนให้ช่วยสอนการบ้านให้ ช่วยติวิชาความรู้ให้ ไม่ต้องกลัวว่าเมื่อให้ความรู้

หรือสอนเพื่อนแล้ว เพื่อนจะเรียนเก่งกว่า แต่ควรสอนลูกว่าลูกเก่งคนเดียว ชาติบ้านเมือง อยู่ไม่รอดแน่ บ้านเมืองต้องการคนเก่งจำนวนมากๆ ลูกช่วยเพื่อนให้เรียนเก่งได้ลูกควรภูมิใจ ไม่ต้องอิจฉาใครคนใดที่เก่งกาจสามารถมากกว่าเรา

นอกจากสอนลูกให้ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้อื่นแล้ว ต้องสอนให้ลูกรู้จักชื่นชมคนดีด้วย หากรู้ว่าใครทำความดี ต้องกล่าวถึงด้วยความชื่นชม รู้จักกล่าวชมผู้อื่นและรู้จักให้กำลังใจคนที่ประกอบคุณงามความดี คนที่มีคุณธรรม คนเหล่านั้นจะได้มีกำลังใจทำประโยชน์ต่อประเทศชาติให้มากยิ่งๆ ขึ้น และหากพ่อแม่ชี้ชวนให้ลูกศึกษาประวัติและผลงานบุคคลตัวอย่างในสาขาต่างๆ หรือบุคคลดีเด่นแห่งชาติ ตลอดจนประวัติบุคคลสำคัญของชาติ ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่ทำให้ลูกได้เห็นแบบอย่างที่ดีของผู้มีคุณธรรม ผู้เสียสละและผู้ทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติ หากพ่อแม่มีใครเป็นแบบอย่างที่ดีในชีวิตตนเองก็ควรเล่าให้ลูกได้ทราบบ้าง และแนะนำลูกด้วยว่า นอกจากพ่อแม่แล้วลูกน่าจะมีบุคคลตัวอย่างที่ลูกประทับใจเอาไว้เป็นตัวอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตด้วย พ่อแม่ที่สอนลูกเช่นนี้ก็ต้องขยันติดตามหนังสือเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่าง หนังสือสดุดีบุคคลสำคัญ ซึ่งปัจจุบันตีพิมพ์เผยแพร่ออกมามากมาย เก็บสะสมไว้ให้ลูกได้ศึกษาอัตถประวัติของท่านเหล่านั้นในยามที่ลูกว่างจะได้หยิบอ่านได้ตามใจชอบ

ข้อเสนอแนะนี้จะเป็นแนวทางให้ครอบครัวได้มีส่วนช่วยพัฒนาคนไทยด้วยกันให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ เพื่อการรักษาชาติบ้านเมืองสืบไป

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นของเด็กไทยทุกคนควรอนุรักษ์ไว้ให้ยั่งยืน

ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งในหกองค์ประกอบของเอกลักษณ์ของชาติ ในส่วนสถาบันชาติ ที่ควรได้รับการหวงแหนปกป้องรักษาให้อยู่ยั่งยืนเป็นสมบัติของชาติที่เกื้อกูลลูกหลานไทยไปชั่วนิรันดร์ ครอบครัวสามารถปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ด้วยการอธิบายให้ลูกมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของลูกหลานไทย เป็นของคนไทยทุกคน ฉะนั้นจึงต้องช่วยกันดูแลรักษา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติใดๆ นอกจากไม่ทำลายแล้ว ยังต้องช่วยอนุรักษ์ทำนุบำรุงให้อยู่ยั่งยืนด้วย โดยการชี้ให้เห็นประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เพื่อให้ลูกได้รู้ประโยชน์ เพราะถ้ารู้ว่าสิ่งใดมีประโยชน์ คนเราก็มักจะหวงแหนและอยากดูแลรักษาให้ใช้ประโยชน์ได้นานๆ

การปลูกฝังความรักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรเริ่มต้นที่บ้าน เริ่มต้นโดยการปลูกฝังการรักษาต้นไม้ ดอกไม้ ในบ้านของตนเองก่อน อาจมีเด็กบางคนไม่รู้จักหวงแหนดอกไม้ในบ้านตนเอง เพราะเห็นว่าเป็นของที่ไม่ต้องซื้อหา จึงไม่รู้คุณค่าและเด็ดไปเล่นทิ้งขว้างเปล่าประโยชน์ ซึ่งถ้าบ้านใดมีลูกที่มีพฤติกรรมเช่นนี้ พ่อแม่ควรบอกกับลูกว่า ถ้าลูกเด็ดดอกไม้ในบ้านเราเอง ก็ควรนำดอกไม้ไปใช้ประโยชน์ เช่น จัดแจกันประดับบ้าน บูชาในห้องพระ และบูชาพระพุทธรูป เป็นต้น แต่หากลูกไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ ก็ไม่น่าจะเด็ดดอกไม้นั้น ปล่อยให้ดอกไม้นั้นสวยงามอยู่กับต้นจะดีกว่า เพราะดอกไม้นั้นจะได้สวยอยู่ได้นานๆ

อีกตัวอย่าง เช่น เมื่อพาลูกไปเที่ยวชมธรรมชาติน้ำตกสวยงาม ก็ต้องชี้ถึงประโยชน์ว่าน้ำตกที่เรามาเที่ยวนี้มีประโยชน์ ให้ความรู้สึกสดชื่น ได้เห็นน้ำใส ได้ลงไปเล่นในแอ่งน้ำตก ทำให้เรามีความสุขและสนุกสนาน แต่ถ้าเราทิ้งขยะ ทำสิ่งสกปรก สภาพ

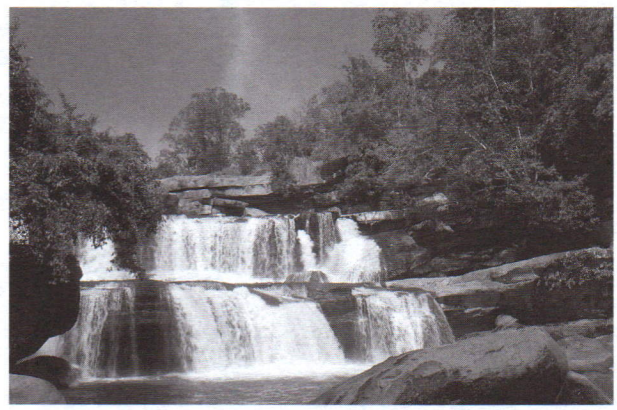

ธรรมชาตินี้ก็จะไม่สวยงาม ไม่น่าชม ฉะนั้น ลูกต้องไม่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติสกปรกเลอะเทอะ และถ้าเห็นว่ามีขยะมูลฝอย หากพอจะช่วยเก็บได้ก็ต้องช่วยกัน เป็นต้น และถ้าส่วนราชการหรือหน่วยงานเอกชนใด จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่ครอบครัวของเราอาศัยอยู่ก็ควรให้การสนับสนุน โดยให้ลูกไปร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งปัจจุบันมีหลายหน่วยงานจัดกิจกรรมเหล่านี้เป็นประจำทุกปี จึงควรปลูกฝังความรักธรรมชาติให้อยู่ในจิตใจของลูกตั้งแต่ยังเล็ก

กิจกรรมที่ช่วยปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี คือ การพาลูกไปเที่ยวชมธรรมชาติที่หลากหลาย ยิ่งได้พบเห็นคนต่างชาติมาเที่ยวชมธรรมชาติในบ้านเมืองเรา พ่อแม่ก็จะสามารถชี้ประโยชน์ของการอนุรักษ์ธรรมชาติได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะนอกจากแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามดึงดูดนักท่องเที่ยวแล้ว ยังสามารถนำเงินทองจากชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวไปในการพัฒนาประเทศชาติได้ด้วย จึงเป็นหน้าที่ของคนไทยและลูกหลานไทยทุกคนที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยให้คงสภาพงดงามอย่างยั่งยืน

การเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

อีกบทบาทหนึ่งของพ่อแม่ ในการปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติ คือการสร้าง **ครอบครัวในวิถีชีวิตประชาธิปไตย** ขอกล่าวอ้างถึง พระพรหมคุณาภรณ์ แห่งวัดญาณเวศกวัน จังหวัดนครปฐม ปราชญ์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งท่านได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัวประชาธิปไตย คือ ครอบครัวซึ่งประกอบด้วย สามี ภรรยา และญาติพี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวที่แสดงถึงการปกครองตนเองในกลุ่มย่อยอย่างงดงามด้วยจริยธรรม คุณธรรม สามัคคีธรรม เป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน เป็นครอบครัวที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งในส่วนตนและต่อส่วนรวม มีระเบียบวินัย มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างมีอิสระในขอบเขตจารีตประเพณีอันเป็นวัฒนธรรมไทย ทั้งยังเอื้อเฟื้อต่อสังคม มีภารกิจต่อส่วนรวมในทางสร้างสรรค์และยึดมั่นอยู่ในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างผู้ที่ถึงพร้อมแล้วทั้ง **“สติ”** และ **“ปัญญา”**

ความข้างต้นนี้ คือ ข้อมูลบางส่วนจากหนังสือการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย โดยพระธรรมปิฎก *(สมณศักดิ์ก่อนเลื่อนเป็นพระพรหมคุณาภรณ์)* ซึ่งเรียบเรียงโดย อาจารย์สุภัทร สวัสดิรักษ์ ครอบครัวในวิถีชีวิตประชาธิปไตยพ่อและแม่เป็นแบบอย่างสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามครรลองที่ถูกที่ควร หากครอบครัวใดมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยก็จะ

เสริมสร้างบุคลิกภาพให้ลูกมีความคิดเชิงสร้างสรรค์และมีความตั้งใจมุ่งมั่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี พ่อแม่จึงควรหาวิธีการร่วมกันที่จะช่วยปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกที่ดี มีการดำเนินชีวิตในแบบประชาธิปไตย

ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่มีความสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย ฉะนั้น การสร้างครอบครัวตามวิถีทางของประชาธิปไตย จึงต้องเริ่มจากการที่พ่อแม่ต้องเป็นแบบอย่างในการเคารพในสิทธิและทำหน้าที่ซึ่งกันและกัน รวมทั้งพ่อและแม่ต่างต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ขอยกตัวอย่างพฤติกรรมของพ่อแม่ ที่สร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตย กล่าวคือ เมื่อบุตรธิดายังเป็นเด็ก บิดามารดาจะเป็นผู้เลือกสถานศึกษาได้ แต่เมื่อบุตรธิดาเติบโตขึ้นแล้วจะให้สิทธิบุตรธิดาเป็นผู้เลือกสาขาวิชาที่จะศึกษา เลือกสถานศึกษาหรือเลือกประกอบอาชีพในอนาคตตามความชอบและความถนัดของตนเอง

อีกวิธีการหนึ่งคือเมื่อมีการจัดการเลือกตั้งขึ้น พ่อแม่ต้องเป็นผู้ชี้นำให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิตามหน้าที่ดังกล่าวด้วยการไปเลือกตั้งอย่างพร้อมเพรียงกันทุกคน โดยที่สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวไปใช้สิทธิ์เลือกลงคะแนนให้ผู้ที่ตนเห็นว่าเหมาะสมด้วยตนเอง ฉะนั้น พ่อแม่ต้องมีความเชื่อมั่นว่า การสร้างครอบครัวตามวิถีทางของประชาธิปไตย เป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมการปกครองระบบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

การสร้างครอบครัวตามวิถีทางของประชาธิปไตยควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

ควรสร้างความเป็นประชาธิปไตยในครอบครัวตั้งแต่ลูกยังอยู่ในวัยเยาว์ โดยพ่อแม่ต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน อย่างเสมอหน้า ไม่แสดงให้เห็นว่ามีความลำเอียง พ่อแม่ต้องรับฟังความเห็นของสมาชิกในครอบครัวด้วยความตั้งใจจริง ทั้งเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งด้วยเหตุผล โดยไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น ตลอดจนต้องให้ความรักความเมตตาแก่ทุกคนในครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน และเผื่อแผ่ความรัก ความเมตตา ไปยังผองเพื่อนที่อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง ให้เป็นตัวอย่างแก่ลูก และต้องยึดมั่นในกฎ กติกาของครอบครัวอย่างจริงจัง ใครทำผิดก็จะต้องถูกลงโทษอย่างยุติธรรม รวมทั้งต้องมีความซื่อสัตย์ กล้ารับผิด และไม่ปิดบัง ไม่มีความลับต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ครอบครัวประชาธิปไตย เน้นในเรื่องความสามัคคี ความเอื้ออาทร และระหว่างสมาชิกในครอบครัว ต้องมีความรักให้แก่กันและกันอย่างสม่ำเสมอ เมื่อบุตรธิดาเติบโตพอที่จะรักษาทรัพย์สินได้ พ่อแม่ควรแบ่งทรัพย์สินให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

วิธีแก้ไขของสมาชิกครอบครัวในวิถีชีวิตประชาธิปไตยเมื่อประสบปัญหา

สมาชิกในวิถีชีวิตประชาธิปไตยจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยการร่วมปรึกษาหารือถึงปัญหาที่เกิดขึ้น โดยให้แต่ละคนช่วยกันแสดงความคิดเห็น เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา และหาข้อสรุปที่ถูกต้องและยุติธรรม จะไม่ใช้อำนาจเผด็จการมาเป็นเครื่องตัดสิน

หากครอบครัวยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ก็นำปัญหานั้นไปปรึกษากับญาติผู้ใหญ่ ที่ให้ความเคารพนับถือ หรือหารือกับผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาเหล่านั้น เพื่อให้มีข้อยุติในปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป และในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างตัวบุคคลภายในครอบครัวก็จะเรียกบุคคลนั้นมาปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นหมดไป ประการสำคัญ คือ

ไม่ควรทิ้งปัญหานั้นไว้เป็นปัญหาคาใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยไม่มีการแก้ไข

การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ

ศิลปวัฒนธรรม เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบในส่วนสถาบันชาติ ที่พ่อแม่ควรอธิบายแก่ลูกว่า วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับชีวิต ความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปกรรม จารีตประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ มี ๖ ประการ คือ ศิลปะ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีไทย อาหารไทย การแต่งกายไทย และมรดกโลก

ก. ศิลปะ นักวิชาการได้แบ่งศิลปะออกเป็น ๒ กลุ่มคือ

กลุ่มที่ ๑ เป็นการจำแนกจากประเภทตามที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่

๑.๑ วิจิตรศิลป์ *(Fine Art)* ประกอบด้วย จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม นาฏกรรม ดนตรี ภาพพิมพ์ และภาพยนตร์

๑.๒ ศิลปะประยุกต์ *(Applied Art)* ประกอบด้วย มัณฑนศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ พาณิชย์ศิลป์ ออกแบบเทคนิคศิลป์ หัตถกรรม และศิลปะพื้นบ้าน

กลุ่มที่ ๒ เป็นการจำแนกจากการมองเห็นด้วยสายตา ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม นาฏกรรม และวรรณกรรม

ข. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพแบบไทย การใช้เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย ยารักษาโรคแผนไทย บ้านพักอาศัยแบบไทย มารยาทไทย การนับถือศาสนา กิริยา วาจา ศิลปะไทยๆ การดนตรี การร้องรำทำเพลง กีฬา และการละเล่นแบบไทย

ค. ประเพณีไทย มีคำที่ใช้ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ๔ คำ ได้แก่

- ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย หมายถึง กิจกรรมที่คนไทยถือปฏิบัติตามความเชื่อถือศรัทธาเรื่องศาสนา จารีต กฎระเบียบ ที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน
- จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีส่วนที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจิตใจ เช่น การเคารพต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น
- ขนบประเพณี หมายถึง ประเพณีที่ประพฤติปฏิบัติกันทั่วไป มี ๒ ประการ คือ
  ประการที่หนึ่ง กำหนดไว้แน่นอนตายตัว เช่น กฎหมาย เป็นต้น
  ประการที่สอง ไม่กำหนดไว้แน่นอน ได้แก่ พิธีการต่างๆ เช่น พิธีศพ เป็นต้น

❖ ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับการปฏิบัติระหว่างบุคคลที่สังคมยอมรับ เช่น การไหว้ การวันทยาวุธ วันทยหัตถ์ และเรียบอาวุธ เป็นต้น

ประเพณีไทย แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ ๑ ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญบ้าน และการแสดงความกตัญญูต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

ประเภทที่ ๒ ประเพณีสังคม เช่น การทำบุญปีใหม่ และทำบุญตามวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

ประเภทที่ ๓ ประเพณีท้องถิ่น เช่น การแต่งกายประจำภาค บุญบ้องไฟ การแสดงหนังตะลุง และการรำวงของภาคกลาง เป็นต้น

ประเภทที่ ๔ รัฐพิธี ราชพิธี เช่น รัฐพิธีบรมราชานุสรณ์ และพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

ง. อาหารไทยและขนมไทย

อาหารไทย ประกอบด้วยอาหารประจำภาคต่างๆ คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ขนมไทย ประกอบด้วยขนมภาคต่างๆ แล้วแต่จะผลิตจากส่วนประกอบตามท้องถิ่น

จ. การแต่งกายไทย แต่งตามยุคสมัย แล้วแต่วิวัฒนาการแต่งกายไทย ผ้าที่ใช้มีผ้าทอ ผ้าไหม และผ้าฝ้าย

ฉ. มรดกไทย ได้รับเป็นมรดกโลกโดยองค์การยูเนสโก *(UNESCO)* แบ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ เช่นอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง และทุ่งใหญ่นเรศวร เป็นต้น

ผู้เขียนขอเน้นวัฒนธรรมในส่วนวิถีชีวิตความเป็นไทย ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ อันเป็นจารีตประเพณีของไทย ซึ่งหมายถึงประเพณีในส่วนที่เกี่ยวกับศีลธรรมและจิตใจ จึงขอแนะนำกิจกรรมของครอบครัวเพื่อเสริมสร้างให้ลูกมีความกตัญญูกตเวที อันดับแรกต้องอธิบายให้ลูกเข้าใจความหมายของคำ

กตัญญู หมายถึง การรับรู้ถึงพระคุณผู้มีอุปการะที่ได้อุปถัมภ์ เลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือ

กตเวที หมายถึง การตอบแทนบุญคุณ

กตัญญูกตเวที เป็นธรรมะที่คนดีนิยมสรรเสริญกันทั่วโลก ไม่เลือกชาติหรือภาษา ทุกศาสนา ทุกลัทธิ ไม่มีที่ตำหนิโดยสถานใด แต่การที่บุคคลได้รับรู้พระคุณนั้นยังไม่เพียงพอ ต้องหาวิธีการตอบแทนบุญคุณด้วย อย่างน้อยก็ดำรงตนเป็นคนดี มีศีลธรรม ไม่ทำสิ่งใดให้ผิดหวัง หนักใจ เป็นห่วงกังวลกับความประพฤติที่ไม่ดีไม่งามของลูกทำความดีให้พ่อแม่สบายใจก็เป็นการตอบแทนพระคุณได้ประการหนึ่งแล้ว และอย่าลืมไปเยี่ยมพ่อแม่ หรือผู้เป็นพ่อแม่พาลูกไปเยี่ยมผู้มีพระคุณ ปู่ ย่า ตา ยาย ของลูกบ้าง ซึ่งจะเป็นการแสดงตัวอย่างที่ดีแก่ลูก ในโอกาสเดียวกันก็แสดงน้ำใจในการหาของไปฝากตามอัตภาพ หากอยู่ห่างไกลกันมากก็จดหมายไปบ้าง โทรศัพท์ไปบ่อยๆ แต่ต้องลงทุนเดินทางไปเยี่ยมท่านด้วยตนเองบ้างใครที่พอมีฐานะพอมีเงินออมก็ควรเลี้ยงดูส่งเงินไปให้ท่านใช้ยามแก่บ้าง พ่อแม่จะได้มีเงินเลี้ยงชีพบ้าง ทำบุญบ้างได้อนุโมทนาบุญให้ลูกผู้มีกตัญญูกตเวที ให้ได้รับกระแสบุญที่ท่านแผ่เมตตาส่งกำลังใจมาให้ลูกๆ

ก็จะมีแต่ความสุข ความเจริญ เพราะพรของพ่อแม่นั้นเปรียบเสมือนพรของพระอรหันต์ ด้วยเหตุที่ว่าพ่อแม่คือพระอรหันต์ของลูก

ลูกต้องดูแลพ่อแม่ของตนเต็มกำลังความสามารถ ลูกคนใดมีฐานะก็ช่วยด้วยทรัพย์สิน เงินทอง คนใดไม่มีเงินก็ช่วยด้วยแรงกาย เช่น ไปพูดคุยแก้เหงาให้กำลังใจ นวดให้คลายเมื่อย และหุงหาอาหารให้เป็นต้น เพียงเท่านี้พ่อแม่ก็ชื่นใจแล้ว

กตัญญูกตเวทิตาคุณ คือ เครื่องหมายแห่งคนดี มีบทกวีในหนังสือมงคลชีวิต หลักธรรมมงคล ๓๘ ประการ หน้า ๑๑๕ ของพระธรรมโกศาจารย์ แห่งสวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวถึงความกตัญญูกตเวทีไว้ว่า

กตัญญูควรคิดให้ เป็นนิตย์
กตเวทีคิด ค่ำเช้า
คนจะสรรเสริญกิต- ติศัพท์ชื่อ - สัตย์แฮ
ความสุขนั้นไม่แคล้ว เขตข้างทางเกษมฯ
ผู้ใดจิตตั้งมั่น ในศีล
เสพสัตย์เป็นอาจิณ อยู่แล้ว
กตัญญูเพิ่มผลภิญ- โญยิ่ง
ความสุขนั้นไม่แคล้ว คลาดผู้เพียรผดุง

ภาษาไทยคือ หัวใจของชาติ

เป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาไทยเป็นองค์ประกอบหนึ่งในความเป็นเอกลักษณ์ของชาติในส่วนสถาบันชาติ เพราะภาษาไทยสามารถแสดงความเป็นชาติไทยได้มากและเด่นชัดที่สุด ลำพังรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณ การแต่งกาย และศิลปะการร่ายรำ ดนตรี หรือศิลปะอื่นๆ ยังบ่งบอกให้รู้แน่ชัดว่าเป็นคนไทยไม่ได้ แต่ถ้าพูดภาษาไทยออกมาเมื่อใดย่อมรู้ได้ทันทีว่าเป็นคนไทย ภาษาไทยจึงมีความสำคัญสำหรับคนไทยและประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

ในด้านประวัติศาสตร์ ถือได้ว่าภาษาไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าที่ได้รับตกทอดกันมาเป็นลำดับ ทั้งตัวอักษรไทยและวรรณกรรมไทย ซึ่งรวบรวมและรองรับศิลปวัฒนธรรมไทยทุกด้านไว้ให้เราชาวไทยได้ศึกษาค้นคว้า และชื่นชมมาจนถึงทุกวันนี้ ควรเน้นความภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาเป็นของตนเอง เพียงแต่ว่าทำอย่างไรจึงจะให้คนไทยทุกคน ทุกเพศทุกวัย และทุกหน่วยสังคม รู้สึกรักและหวงแหนสมบัติอันล้ำค่าชิ้นนี้

การที่คนเราจะรู้สึกรักและหวงแหนสิ่งใดนั้น จะต้องรู้จักและรู้ค่าของสิ่งนั้นก่อนเสมอ ซึ่งการที่เราจะรู้จักหรือรู้ค่าได้ ก็ต้องรู้เห็นหน้าที่ของสิ่งนั้นๆ รู้บทบาทว่ามีแค่ไหน และเห็นประโยชน์ว่ามีมากน้อยเพียงใด

ภาษาไทยก็เช่นเดียวกัน ถ้าครอบครัวและทุกคนตระหนักรู้ว่า คนไทยทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตลอดชีวิต ไม่ว่าจะโดยการพูด การอ่าน หรือการเขียน ภาษาไทยทำหน้าที่สื่อได้เสมอ เข้าใจซึ่งกันและกันได้ไม่มากก็น้อย แล้วแต่พื้นฐานการศึกษาของแต่ละฝ่าย แต่ละคน

เมื่อภาษาไทยทำหน้าที่สื่อความหมายแล้ว ก็ย่อมมีบทบาทต่างๆ ตามหน้าที่นั้นๆ กล่าวคือในการพูดก็ต้องพูดให้ดีออกเสียงให้ชัดเจน และถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แม้บางครั้งจะผิดแผกแตกต่างกันไปตามอารมณ์ เวลา โอกาส สถานที่ และบุคคลก็ตาม

การพูดภาษาไทยก็จะต้องอยู่ในรูปแบบเดียวกัน เป็นที่ยอมรับกัน จึงจะเข้าใจกันได้

บทบาทและหน้าที่ของภาษาไทยในการพูดการอ่านจึงมีความสำคัญยิ่ง และมีประโยชน์ในการสื่อสารซึ่งกันและกัน ทำให้คนเราอยู่ร่วมกันในทุกสังคมได้อย่างผาสุกตลอดไป

เมื่อเราเห็นประโยชน์ บทบาท และหน้าที่ของภาษาไทยอย่างนี้เราก็ต้องชี้แนะ หรือสั่งสอนอบรมลูกหลานเยาวชนของเราให้รักภาษาไทยได้ไม่ยากนัก สำคัญที่เราต้องตระหนักรู้ให้ซึ้งก่อนไปสั่งสอนคนอื่น

ทำอย่างไรจะชักจูงให้เยาวชนหันมาอ่านงานเขียนหรือวรรณกรรมให้มากขึ้น

ภาษาไทยจะมีบทบาทในวรรณกรรมที่เป็นภาษาไทยทุกชนิด ส่วนจะทำหน้าที่สื่อความหมายให้ผู้อ่านรู้และเข้าใจได้ดี ได้ตรงกันกับที่ผู้เขียนต้องการหรือไม่ เพียงใดนั้นอยู่กับลักษณะการใช้ภาษาไทยของผู้เขียนเป็นสำคัญ

หากใช้ภาษาไทยถูกต้อง สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของภาษาและประเภทของวรรณกรรม ผู้อ่านก็จะซาบซึ้งในรสวรรณกรรมนั้นๆ กล่าวคือ ถ้าเป็นวรรณกรรมประเภทนิทาน ผู้แต่งใช้ถ้อยคำภาษาที่เหมาะสมกินใจ และยังให้ข้อคิดปลูกฝังคุณธรรมด้วยผู้อ่านหรือผู้ฟังก็ย่อมชื่นชอบและรักที่จะอ่านหรือจะฟังอีก ถ้าเป็นวรรณกรรมประเภทร้อยกรองไม่ว่าจะเป็น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย หรือลิลิต ถ้าผู้แต่งสามารถสรรหาถ้อยคำที่ไพเราะกินใจมาใช้ ผู้อ่านหรือผู้ฟังก็จะเกิดความประทับใจและจดจำไปได้นาน ทั้งจะรักและชอบวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ ตลอดไป เช่น ตัวอย่างงานของ สุนทรภู่ กวีเอกระดับโลก ดังความที่ว่า **"อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย"** เป็นต้น

หากพ่อแม่ชี้แนะข้อดีเหล่านี้ให้เยาวชนไทยเห็นและฝึกให้เด็กอ่านมากๆ เป็นประจำเยาวชนย่อมจะรักชอบ และหันมาอ่านหนังสือภาษาไทยที่ดีๆ กันมากขึ้น

การช่วยกันดำรงศาสนา คือ การรักษาบ้านเมือง

การที่จะทำให้ประชาชนคนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนเกิดความรักชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยจำเป็นต้องปลูกฝังให้เขามีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ดีที่เด่นของไทยให้ประจักษ์ชัดในขั้นแรกเสียก่อน ซึ่งสิ่งที่ดีสิ่งที่เด่นของไทย ที่ทำให้เราสามารถรักษาเอกราชอธิปไตย และความเป็นไทยมาได้โดยตลอด ก็คือ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาตินั่นเอง

สถาบันชาติ เป็นจุดรวมที่เตือนใจคนไทยทุกคนให้สำนึกถึงความเป็นชาติเดียวกัน เป็นเจ้าของแผ่นดินด้วยกัน ผู้เขียนได้นำเสนอวิธีการที่พ่อแม่จะปลูกจิตสำนึกของความรักชาติในส่วนสถาบันของชาติไว้แล้ว ซึ่งมี ๖ องค์ประกอบ เพื่อปลูกจิตสำนึกความรัก ความหวงแหน และการธำรงรักษาดินแดน ประชากร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข วัฒนธรรมไทย และภาษาไทยไปแล้ว

อีกสถาบันหนึ่ง ได้แก่ **สถาบันศาสนา** ขอเสนอว่า พ่อแม่ควรปลูกฝังให้ลูกมีส่วนร่วมดำรงพระศาสนา เพื่อรักษาชาติบ้านเมืองไว้สืบไป ด้วยเหตุที่การแก้ปัญหาและการพัฒนาทุกอย่างเริ่มต้นที่ครอบครัว สถาบันศาสนา จัดเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อจิตใจของคนไทยอย่างมาก และมีความหมายอันสำคัญต่อชาติอย่างยิ่งด้วย เพราะช่วยให้สังคม

มีความมั่นคง ทั้งยังสามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยได้ดีที่สุด ก่อให้เกิดความผูกพันระหว่างคนในชาติที่นำไปสู่ความสามัคคี ความเคารพนับถือและความไว้วางใจกัน

สิ่งที่พ่อแม่ต้องอบรมบ่มเพาะลูกประการแรก คือ ให้ความรู้กับลูกว่า คนในชาติไทยนับถือหลากหลายศาสนา และทุกศาสนาล้วนสอนให้คนเป็นคนดี มีคุณธรรม มีจริยธรรม ที่จะทำให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สิ่งที่ดีและเด่นในส่วนสถาบันศาสนาในประเทศไทย คือ แม้จะต่างศาสนากับคนไทยก็ไม่เคยขัดแย้งกันด้วยเรื่องของศาสนา ฉะนั้น หากลูกมีเพื่อนที่นับถือศาสนาต่างกับเรา ก็เป็นเพื่อนที่ดี เป็นมิตรที่ดีต่อกันได้ เพราะทุกศาสนาสอนให้คนมีคุณธรรมอันเป็นธรรมค้ำจุนโลก ยิ่งไปกว่านั้นควรสอนให้ลูกถามไถ่เพื่อนต่างศาสนาเพื่อหาความรู้ว่าใครเป็นศาสดา ธรรมะในศาสนาสอนไว้อย่างไร และวิถีชีวิตตามหลักศาสนามีอยู่อย่างไร เป็นต้น ลูกก็จะได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง ทำให้เข้าใจเพื่อนต่างศาสนามากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ต้องไม่ลืมบอกลูกว่าให้ถามเพื่อนเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องศาสนาเท่านั้น ห้ามโต้แย้งกันด้วยหลักธรรมที่ต่างกันของแต่ละศาสนา เพราะศาสนาทุกศาสนาช่วยค้ำจุนสังคมให้มั่นคง และสุขสงบ พร้อมกันนี้ พ่อแม่ควรสอนให้ลูกได้ทราบในรายละเอียดเกี่ยวกับศาสนาที่ตนนับถือ และควรชี้ประโยชน์อย่างละเอียด หากพ่อแม่ไม่สันทัดในการสอนในขั้นละเอียดลึกซึ้ง ก็ชักชวนสมาชิกในครอบครัวทุกคนไปพบผู้สอนผู้รู้จริง ซึ่งแต่ละศาสนามีผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สอนศาสนามืออาชีพสามารถสอนแทนครู หรือพ่อแม่ได้เป็นอย่างดี

สำหรับครอบครัวพุทธศาสนิกชน พ่อแม่ควรสอนหลักธรรมะในพุทธศาสนาอย่างย่อๆ ง่ายๆ กล่าวคือ พุทธศาสนาสอนให้คนรักเมตตากันทั้งโลก และมีหลักธรรมใหญ่ คือ ละเว้นความชั่ว ประพฤติแต่ความดี และชำระจิตใจให้สะอาด มีความละอายต่อบาปหรือความชั่ว และเกรงกลัวต่อบาปหรือความชั่วศาสนาพุทธจึงมีความดีเด่นตรงที่มีคำตอบที่มีเหตุผลพิสูจน์ได้ เป็นวิทยาศาสตร์

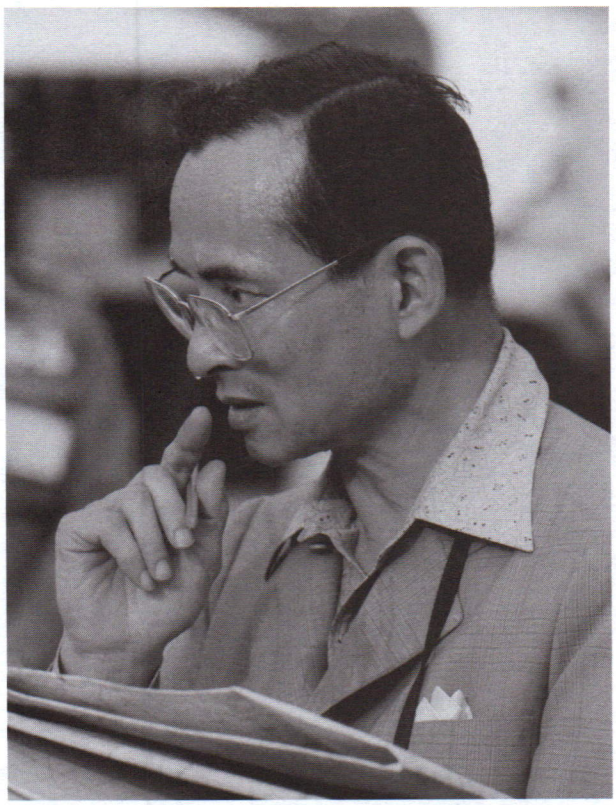

ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

นอกจากสถาบันชาติ และสถาบันศาสนา ที่ทุกครอบครัวควรปลูกสำนึกผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ของครอบครัวแล้ว สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยก็มีความหมายมีความปลอดภัย และมีความผูกพันอย่างใกล้ชิดแน่นแฟ้นกับประชาชนคนไทยมาเป็นเวลานาน เพราะพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้ปกครองประเทศ ที่ทรงดูแลทุกข์ของไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ให้มีความสุข ความเจริญ อยู่ดีกินดีมาโดยตลอด อาจกล่าวได้ว่าการที่ประเทศไทยปลอดภัยและมีแผ่นดินอาศัยอยู่อย่างเป็นสุขมาจนทุกวันนี้ ก็ด้วยพระมหากรุณาธิคุณในพระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยนับแต่โบราณมาจนปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงปกป้อง ทรงรักษาเอกราชอธิปไตยของประเทศชาติไว้ด้วยพระปรีชาสามารถ ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ และด้วยความเสียสละอย่างใหญ่หลวง ประชาชนชาวไทยจึงเทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เหนือสิ่งอื่นใด อีกทั้งพระองค์ยังทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจคนไทยทุกคน พ่อแม่ควรชี้แจงให้ลูกเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสถาบันพระมหากษัตริย์ดังที่ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวไว้ว่า

"คนไทยเห็นความจำเป็นแห่งสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีชีวิตของสังคมและต่อการสืบทอดวัฒนธรรมไทย ความจำเป็นนี้ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์สำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย ทำให้สังคมมีวิญญาณมีเอกลักษณ์ของตนเองแตกต่างจากสังคมอื่น เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยนั้นมีลักษณะแตกต่างกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมอื่นๆ อยู่มาก" *(ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, ๒๕๒๕ : ๒๔)*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงสิริราชสมบัติยืนนานเกิน ๕๐ ปี มากกว่าพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์ใดในอดีต และตลอดเวลานานกว่า ๕ ทศวรรษนั้น พระองค์ทรงครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยามโดยแท้ ลูกหลานไทยควรตระหนักสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณดังกล่าวข้างต้น และเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นนี้ คงไม่มีสิ่งใดจะประเสริฐไปกว่าการสอนให้ลูกประพฤติปฏิบัติให้อยู่ในคุณธรรมสี่ประการ ดังพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพกษัตริยาธิราชเจ้า ณ ท้องสนามหลวง เมื่อ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ ซึ่งขออัญเชิญมา ดังนี้

"การรักษาอิสรภาพและความเป็นไทยให้ดำรงมั่นคงยืนยาวไป ถือว่าเป็นกรณียกิจอันสำคัญสูงสุด นอกจากต้องอาศัยการบริหารประเทศที่ฉลาดสามารถและสุจริตเป็นธรรมแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากประชาชนทั้งประเทศด้วยคือประชาชนแต่ละคนจะต้องขวนขวายสร้างสรรค์ประโยชน์และดำรงอยู่ในคุณธรรมอันสมควรแก่ฐานะของตน คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติมีอยู่สี่ประการ

ประการแรก คือ การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น

ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจ สุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง"

ในฐานะองค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเปี่ยมล้นด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่ออาณาประชาราษฎร์ พระองค์จึงทรง

เป็นองค์รวมแห่งสามัคคีธรรม
เป็นองค์นำรักษาเอกราช
เป็นองค์นำชาติเกียรติไกล และ
เป็นองค์นำไทยไพบูลย์

ผู้เขียนขอเชิญชวนพ่อแม่ ในทุกครอบครัว ให้ร่วมกันปลูกจิตสำนึกความรักชาติให้แก่ลูก เพื่อให้ลูกมีส่วนร่วมรักษาเอกราช และเอกลักษณ์ของชาติ ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยืนยาว เพื่อประโยชน์ เพื่อความสงบสุข ของลูกหลานไทยตราบนานเท่านาน

บรรณานุกรม

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. **"สถาบันพระมหากษัตริย์"** ลักษณะไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕.

ชำนาญ มณีวัตร, พล.ต. **"การส่งเสริมพระราชกรณียกิจเพื่อความมั่นคงของชาติ"** (เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๒๑, พ.ศ. ๒๕๒๑ - ๒๕๒๒). ๒๕๒๒. หน้า ๑๔.

ธัชกร เหมะจันทร **"การสร้างเอกลักษณ์ไทยเพื่อความมั่นคงของชาติ"** (เอกสารวิจัยวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๑ พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒). ๒๕๔๒.

เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, สำนักงาน. รายงานการสัมมนาเรื่อง **"เอกลักษณ์ของชาติกับการพัฒนาชาติไทย"**. กรุงเทพฯ : วิคตอรี่เพาเวอร์พอยท์, ๒๕๒๘.

สมบูรณ์ สุขสำราญ. **พุทธศาสนา พระสงฆ์และวิถีชีวิตในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : ประชาชน. ๒๕๒๗.

เปลี่ยนสิ่งประดิษฐ์เป็นธุรกิจ

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช *

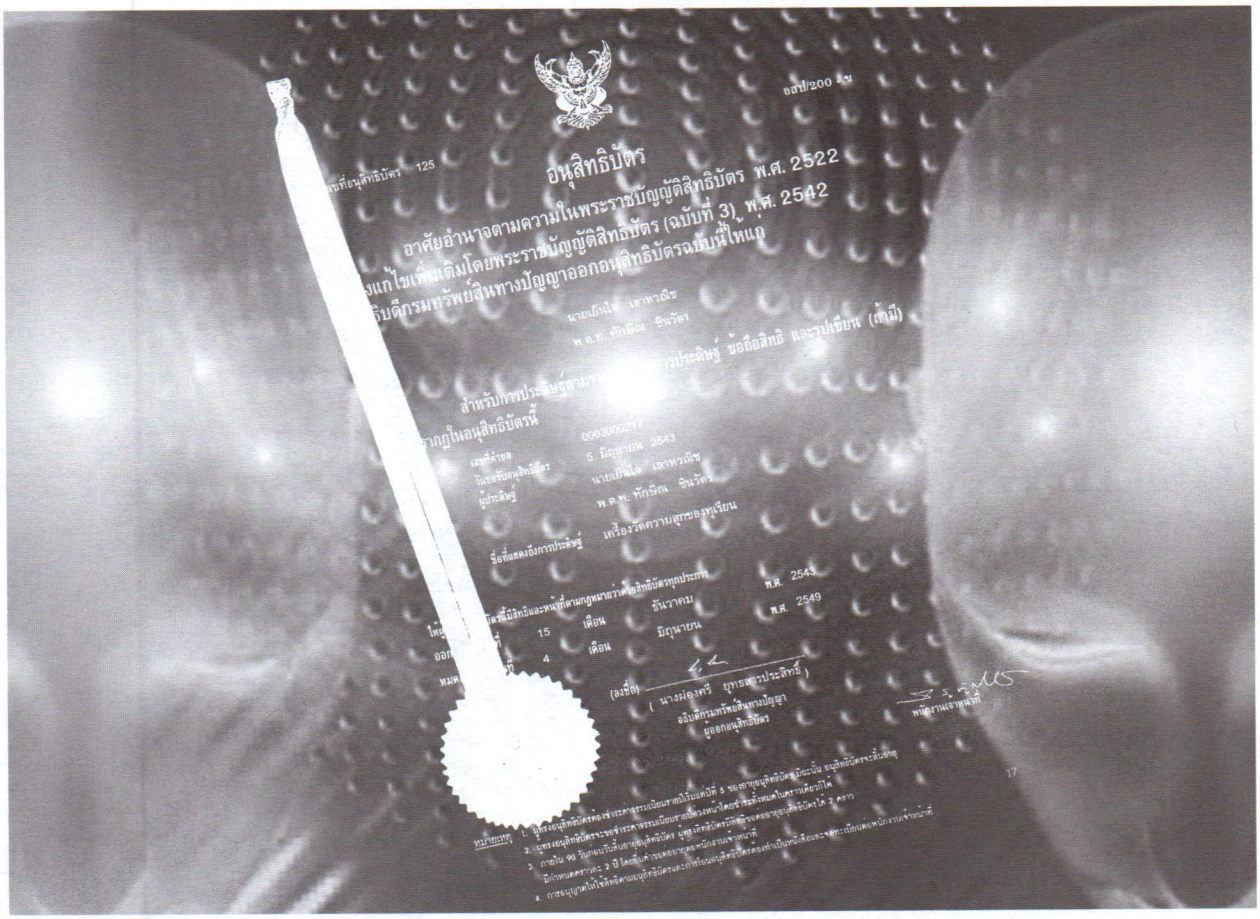

สิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์ได้คิดค้น และสร้างสรรค์ขึ้นมาได้นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถเปลี่ยนเป็นธุรกิจได้ และสิ่งประดิษฐ์ที่ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นธุรกิจได้ สิ่งประดิษฐ์ประเภทแรกมีจำนวนน้อยกว่าประเภทหลังมาก ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนสิ่งประดิษฐ์ให้เป็นธุรกิจได้นั้น ต้องอาศัยความสามารถในการเปลี่ยน เป็นความสามารถในหลายๆ เรื่อง ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป อย่างไรก็ดี ควรทำความเข้าใจกับคำว่า **"สิ่งประดิษฐ์"** ให้ชัดเจนเสียก่อน

สิ่งประดิษฐ์ที่จะได้กล่าวต่อไปนี้ มีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรกต้องเป็นสิ่งใหม่ หมายความว่าสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้นมานั้น ยังไม่เคยปรากฏมาก่อนในโลก เรียกว่ามี **"ความใหม่"** ผู้ประดิษฐ์เป็นคนแรกที่สร้างสรรค์ขึ้น ไม่ใช่ลอกเลียนแบบจากผู้อื่น หรือจากผลงานของผู้อื่น การลอกเลียนอาจพิจารณาจากความใกล้เคียง ถ้ามีความใกล้เคียงหรือ **"ความเหมือน"** ในสาระสำคัญ จะถือว่าขาด **"ความใหม่"** เช่น มีผู้ประดิษฐ์นาฬิกาชนิดติดฝาผนัง โดยแทนที่จะแสดงตัวเลขบนหน้าปัด ผู้ประดิษฐ์ใช้ผักแทน เช่น เลข ๑๒ เป็นคะน้า เลข ๑ เป็นหัวแครอท เลข ๒ เป็นหัวผักกาด ฯลฯ เข็มสั้นทำเป็นรูปช้อน เข็มยาวทำเป็นรูปส้อม ต่อมามีผู้ประดิษฐ์นาฬิการูปแบบคล้ายคลึงกัน คราวนี้ใช้ผลไม้แทนตัวเลข เช่น เลข ๑๒ ใช้กล้วย เลข ๑ ใช้แอปเปิ้ล เลข ๒ ใช้มะเขือเทศ เป็นต้น เมื่อนำไปยื่นจดทะเบียนสิทธิบัตรเพื่อขอรับการคุ้มครอง ปรากฏว่าไม่ผ่านการอนุมัติ เพราะถือว่าเป็นการลอกเลียนแบบ

ลักษณะสำคัญประการที่ ๒ ของสิ่งประดิษฐ์ คือ **"ขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น"** ซึ่งหมายความว่า สิ่งประดิษฐ์นั้นมีการพัฒนาให้มี **"ขั้น"** ที่สูงขึ้นกว่าเดิม เช่น มีผู้ผลิตรถจักรยาน ๒ ล้อพับได้เป็นคันแรกของโลก เป็นคนไทย ชื่อนายศฤงคาร รัตนางศุ เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว ก่อนหน้านั้น จักรยาน ๒ ล้อ ไม่สามารถพับได้ ความสามารถ

* *นายกก่อตั้ง สมาคมการประดิษฐ์ไทย โทร.๐ ๑๕๐๔ ๐๓๔๒*

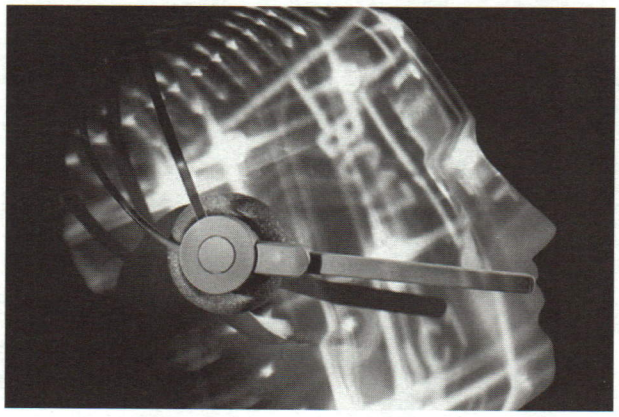

ในการพับได้ถือว่าเป็นขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นกว่าเดิมและเป็นสิ่งใหม่ ในขณะเดียวกัน ซึ่งแตกต่างจากกรณีหน้าปัดนาฬิกาที่มีแต่ **"ความใหม่"** แต่ไม่มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นกว่าเดิม ดังนั้น สิ่งประดิษฐ์อาจมีลักษณะเดียว คือ **"ความใหม่"** หรือมี ๒ ลักษณะ คือ **"ความใหม่"** และ **"ขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้นกว่าเดิม"** ก็ได้ การประดิษฐ์ที่ประกอบด้วยลักษณะทั้งสองประการในสิ่งประดิษฐ์เดียวกันย่อมทำขึ้นได้ยากกว่ามีแต่ **"ความใหม่"** เพียงประการเดียว

ดังได้เกริ่นมาแล้วในตอนต้นว่า สิ่งประดิษฐ์จำนวนมากหรืออาจกล่าวได้ว่า ส่วนใหญ่ที่มีการสร้างสรรค์ขึ้น ไม่สามารถเปลี่ยนเป็นธุรกิจได้สำเร็จ ด้วยเหตุผลหลายประการ ประการแรกสิ่งประดิษฐ์ขาดความพร้อมที่จะนำไปผลิต จำหน่าย เช่น อยู่ในสภาพ **"ต้นแบบ"** สามารถใช้งานได้จริง แต่ขาดประสิทธิภาพ คุณภาพ ความคงทน ความเหมาะสม หรือความสวยงาม เป็นต้น หรืออาจมีการผลิตออกมาทดลองเพียงจำนวนน้อย ทำให้มีต้นทุนสูงเกินไป จึงยังไม่สามารถนำไปผลิตจำหน่ายเป็นจำนวนมากได้ ผู้เขียนเคยมีประสบการณ์ในการประดิษฐ์ **"เครื่องวัดความสุกของทุเรียน"** เมื่อปี ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ ได้ผลิตเครื่อง **"ต้นแบบ"** วัดความสุกของผลทุเรียนก่อนตัดจากต้นได้ และนำไปจดทะเบียนอนุสิทธิบัตร เมื่อปี ๒๕๔๓ แต่ติดภารกิจการงานด้านอื่นจนไม่มีโอกาสพัฒนาต้นแบบนั้นมาเป็นสินค้าเพื่อผลิตจำหน่ายได้อย่างน่าเสียดาย

มีนักประดิษฐ์ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมการประดิษฐ์ไทยคนหนึ่ง ใช้เวลา ๖ ปี ประดิษฐ์ **"ท่อ"** สั้นๆ ยาวประมาณ ๑ นิ้ว แต่ภายในมีความซับซ้อน ท่อนี้ใช้ต่อเชื่อมระหว่างหัวฉีดน้ำมันเชื้อเพลิง หรือ **"นมหนู"** ของรถยนต์ดีเซลกับท่อส่งน้ำมันจากปั๊มน้ำมันไปสู่หัวฉีด ผลก็คือ น้ำมันดีเซลที่ฉีดเข้าไปในกระบอกสูบจะกลายเป็นฝอยที่ละเอียดกว่าเดิมมาก ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเผาไหม้ที่สมบูรณ์กว่าเดิม สามารถลดปริมาณน้ำมันลงโดยได้พลังงานเท่าเดิม นั่นคือ ประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิงได้มากถึง ๒๐% แต่ประโยชน์สำคัญอีกประการหนึ่งของอุปกรณ์ดังกล่าวซึ่งไม่ควรถูกมองข้าม คือ การเพิ่มขีดความสามารถของเครื่องยนต์ดีเซลให้ใช้น้ำมันพืชเป็นเชื้อเพลิงได้ ในปัจจุบันราคาน้ำมันเชื้อเพลิงได้ถีบตัวสูงขึ้นกว่าเดิมมาก ทุกประเทศจึงพยายามศึกษาหาแหล่งน้ำมันอื่นๆ นอกจากปิโตรเลียมมาใช้เป็นเชื้อเพลิง ประเทศไทยมีพืชผลทางการเกษตรหลายชนิดที่อาจนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงได้ เรียกว่า **"ไบโอดีเซล"** เช่น น้ำมันจากปาล์ม มะพร้าว สบู่ดำ หรือน้ำมันพืชอื่นๆ ที่ใช้ทอดอาหารแล้ว แต่การใช้น้ำมันเหล่านี้เป็นเชื้อเพลิงอาจเหมาะกับเครื่องยนต์ดีเซลแบบหมุนช้าเท่านั้น ไม่อาจใช้ได้ผลกับเครื่องยนต์ดีเซลแบบหมุนเร็ว เพราะจะเกิดยางเหนียวเกาะที่เสื้อสูบ ทำให้เกิดความฝืดสูงหลังจากใช้น้ำมันไปนานระยะหนึ่ง แต่จากการทดลองนำอุปกรณ์นี้ไปใช้กับเครื่องยนต์ดีเซลหมุนเร็ว โดยใช้ไบโอดีเซลจากน้ำมันพืช พบว่า ไม่เกิดยางเหนียวดังกล่าว เครื่องยนต์เดินได้ดีเป็นปกติ แม้ใช้มาแล้วเป็นเวลานาน เหตุผลสำคัญก็คือ เกิดการเผาไหม้ที่สมบูรณ์ เพราะละอองน้ำมันมีขนาดเล็กลง ทำให้ไม่เกิดยางเหนียวขึ้น ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญมาก สามารถทำให้เกษตรกรสามารถผลิตน้ำมันพืชมาใช้เป็นไบโอดีเซลโดยตรงได้ ไม่ต้องปรับคุณภาพ ซึ่งทำให้ต้นทุนสูงขึ้น เป็นการแก้ปัญหาหลายๆ

อย่างไปพร้อมๆ กัน อุปกรณ์ชิ้นนี้จึงเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีความสำคัญมาก และมีศักยภาพในการผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์สูง

แต่อุปสรรคที่สำคัญในขณะนี้ของนักประดิษฐ์ คือ สุดท้ายก็ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะนักประดิษฐ์เรียกร้องค่าตอบแทนมากเกินไป โดยไม่คำนึงว่าผู้ประกอบการจะต้องนำสิ่งประดิษฐ์มาพัฒนาต่อ เพื่อให้มีคุณลักษณะเหมาะสมในการผลิตเป็นอุตสาหกรรม ทั้งในแง่รูปร่าง วัตถุดิบ กระบวนการผลิต ต้นทุนการผลิต ฯลฯ ซึ่งหมายถึงการลงทุนอีกเป็นเงินไม่น้อย ผลสุดท้ายนักประดิษฐ์ผู้นั้นไม่สามารถ **"ขาย"** สิ่งประดิษฐ์ให้ใครได้ จึงต้องดำเนินการผลิตจำหน่ายเอง แต่นักประดิษฐ์ส่วนใหญ่ก็มิใช่นักอุตสาหกรรมและไม่ใช่นักการตลาด จึงไม่ประสบความสำเร็จ สินค้าของเขาไม่ติดตลาด คงผลิตขายได้เล็กน้อยในวงจำกัดเท่านั้น

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมก็อาจเป็นอุปสรรคสำคัญอีกประการหนึ่งต่อการเปลี่ยนสิ่งประดิษฐ์ไปสู่การผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่เติบโตมาจากการเป็นตัวแทนจำหน่ายมีความคุ้นเคยกับการ **"ซื้อมา - ขายไป"** มากกว่าการผลิตจำหน่าย โดยเฉพาะสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ส่วนมากจะมีความกลัว **"ของใหม่"** เรื่องนี้นักประดิษฐ์จำนวนมากประสบกับปัญหาคล้ายๆ กัน ผู้เขียนเองก็เคยมีประสบการณ์ในเรื่องนี้โดยตรง กล่าวคือได้ประดิษฐ์รถจักรยาน ๓ ล้อพับได้แบบนั่งพิงหลัง มีการพับ ๒ จุด คือ ที่คอแฮนด์และฐานเบาะนั่ง *(ดูรูป)* ได้นำไปยื่นจดสิทธิบัตรและได้ติดต่อกับบริษัทผลิตรถจักรยานหลายบริษัทให้รับไปผลิตจำหน่าย แต่ไม่ประสบผลสำเร็จด้วยเหตุผลที่ส่วนใหญ่กลัวว่าจะขายไม่ได้ เขาพอใจที่จะผลิตสินค้าที่ตลาดรู้จักดีแล้วออกขาย เพราะไม่ต้องทำการตลาดสินค้าใหม่ เขากลัวการตลาด **"ของใหม่"** ซึ่งตรงกันข้ามกับนักการตลาดต่างประเทศ ซึ่งชอบ **"ของใหม่"** มากกว่าสิ่งที่คนคุ้นเคยแล้ว ผลสุดท้ายผู้เขียนก็จำต้องผลิตจัดจำหน่ายเอง โดยจดทะเบียนยี่ห้อ **"ไทภูมิ"** ซึ่งมีล้อหน้า ๒ ล้อ และล้อหลัง ๑ ล้อ *(ดังรูป)* สามารถพับและบรรทุกในเบาะหลังรถยนต์นั่ง ๔ ประตูได้ รถจักรยานนี้ช่วยให้คนที่ขี่จักรยานไม่เป็นมาก่อน สามารถเรียนรู้และขี่ได้ในทันที ขณะนี้อยู่ในระหว่างการปรับปรุงให้มีขนาดเล็กลงกว่าเดิม สามารถขนย้ายได้สะดวกกว่าเดิม มีน้ำหนักเบากว่า ราคาต้นทุนต่ำกว่า และสามารถเอี้ยวตัวเวลาเลี้ยวได้มากกว่าเดิม โดยที่ราคาจำหน่ายจะเท่าเดิมหรือถูกกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อเตรียมการผลิตจำหน่ายในต่างประเทศต่อไป

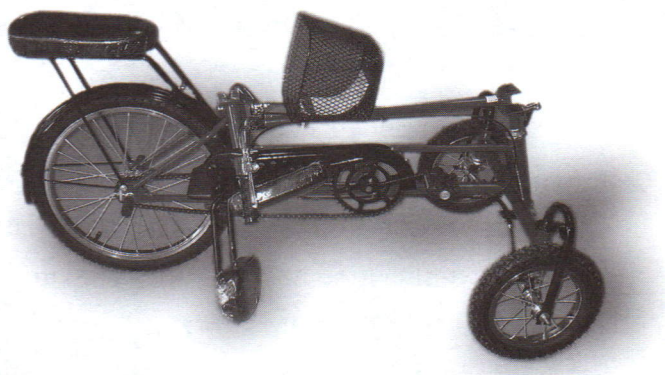

จักรยาน ๓ ล้อ ***"ไทภูมิ"*** *พับได้แบบนั่งพิงหลัง*

อย่างไรก็ดี การประดิษฐ์ที่มีศักยภาพสูงสุดในเชิงพาณิชย์ และมีความ **"ร้อนแรง"** ในยุคน้ำมันแพงคงไม่มีสิ่งใดเกินกว่าการประดิษฐ์ **"เครื่องยนต์ขับเคลื่อนที่ไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงและพลังใดๆ ทั้งสิ้น"** ซึ่งพัฒนามาจากเครื่องยนต์เผาไหม้ภายใน **"แบบหมุนและเครื่องอัด"** ของนายชาญชัย ศานติยานนท์ นักประดิษฐ์สมาชิกสมาคมการประดิษฐ์ไทย ผู้ซึ่งได้รับสิทธิบัตรเครื่องยนต์สันดาปภายในของประเทศไทย สิทธิบัตรเลขที่ ๑๖๑๓๐ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ ของญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. ๒๕๔๖ และของสหภาพยุโรปเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ เขาได้

"ต่อยอด" ความคิดของตนเองจากสิทธิบัตรเหล่านั้น มากลายเป็นเครื่องยนต์ **"มหัศจรรย์"** ข้างต้น และยื่นจดสิทธิบัตรในปี ๒๕๔๘ โดยใช้ระบบไฮดรอลิกส์ในการขับเคลื่อน มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหลายรายจากประเทศญี่ปุ่นให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ได้นำแบบไปวิเคราะห์และเห็นคุณค่าของเครื่องยนต์ดังกล่าว กำลังติดต่อขอ **"ซื้อสิทธิบัตร"** แต่นายชาญชัยไม่ยอมขาย สนใจจะให้ใช้สิทธิและใช้ในวงจำกัด ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการต่อรอง ปัญหาสำคัญขณะนี้คือการสร้างต้นแบบที่ใช้งานได้ ซึ่งนายชาญชัย กำลังเร่งพัฒนาอยู่ในขณะนี้ ผู้สนใจเครื่องยนต์มหัศจรรย์นี้อาจติดต่อได้ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา

โดยสรุป การเปลี่ยนสิ่งประดิษฐ์ไปสู่การผลิตจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ถ้าจะให้เกิดความสำเร็จด้วยดีต้องมีความพร้อม ทั้งในด้านตัวนักประดิษฐ์ สิ่งประดิษฐ์ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม และผู้จำหน่าย ทั้งนี้ผู้ที่จะส่งเสริมให้เกิดความพร้อมควรจะเป็นภาครัฐ ซึ่งอาจใช้มาตรการต่างๆ มาช่วย เช่น การให้บริการที่ปรึกษา

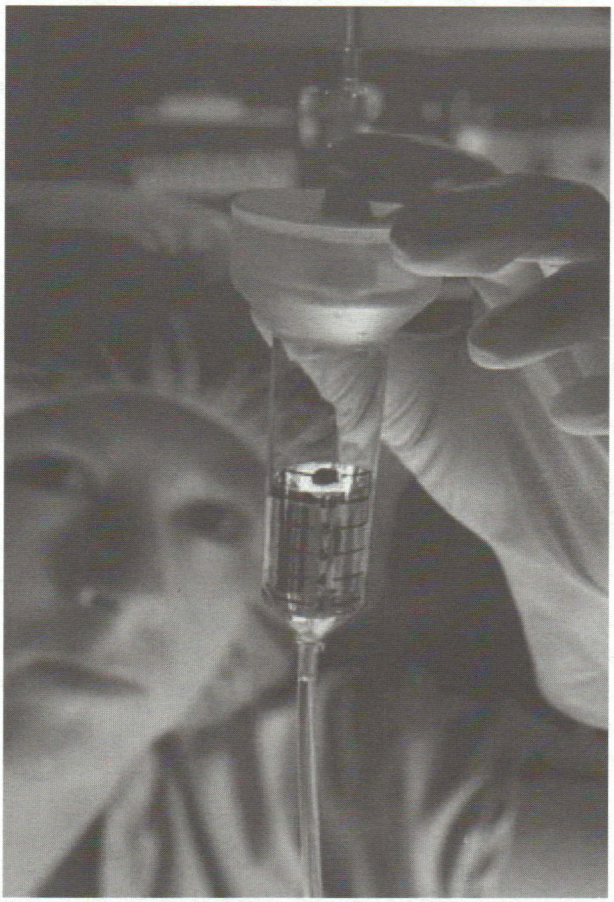

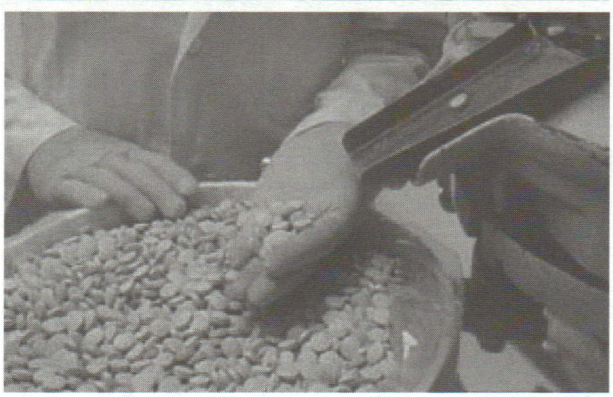

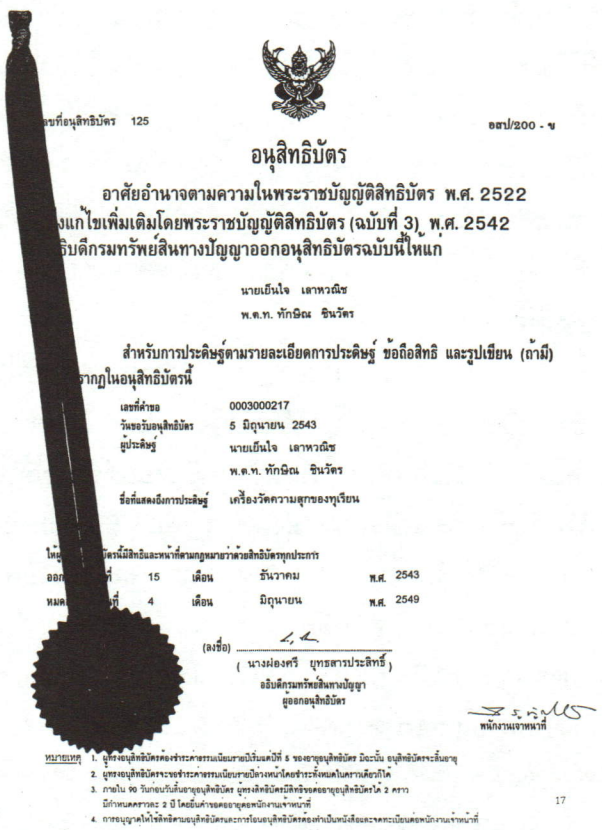

เลขที่อนุสิทธิบัตร 125 อสป/200 - ข

อนุสิทธิบัตร

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522
ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาออกอนุสิทธิบัตรฉบับนี้ให้แก่

นายเย็นใจ เลาหวณิช
พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

สำหรับการประดิษฐ์ตามรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิ และรูปเขียน (ถ้ามี) ที่ปรากฏในอนุสิทธิบัตรนี้

เลขที่คำขอ 0003000217
วันขอรับอนุสิทธิบัตร 5 มิถุนายน 2543
ผู้ประดิษฐ์ นายเย็นใจ เลาหวณิช
พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร
ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ เครื่องวัดความสูงของทุเรียน

ให้ผู้ได้รับสิทธิบัตรนี้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตรทุกประการ
ออกให้ ณ วันที่ 15 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2543
หมดอายุ วันที่ 4 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2549

(ลงชื่อ) ...
(นางผ่องศรี ยุทธสารประสิทธิ์)
อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา
ผู้ออกอนุสิทธิบัตร

พนักงานเจ้าหน้าที่

หมายเหตุ 1. ผู้ทรงอนุสิทธิบัตรต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีเริ่มแต่ปีที่ 5 ของอายุอนุสิทธิบัตร มิฉะนั้น อนุสิทธิบัตรจะสิ้นอายุ
2. ผู้ทรงอนุสิทธิบัตรจะขอชำระค่าธรรมเนียมรายปีล่วงหน้าโดยชำระทั้งหมดในคราวเดียวก็ได้
3. ภายใน 90 วันก่อนวันสิ้นอายุอนุสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิขอต่ออายุอนุสิทธิบัตรได้ 2 คราว มีกำหนดคราวละ 2 ปี โดยยื่นคำขอต่ออายุต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
4. การอนุญาตให้โอนสิทธิตามอนุสิทธิบัตรและการโอนอนุสิทธิบัตรต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่

17

แหล่งทุน บริการทดสอบสิ่งประดิษฐ์ การเป็นตัวกลางในการเจรจาธุรกิจ ส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การจูงใจผู้ประกอบการให้นำสิ่งประดิษฐ์ของคนไทยไปผลิตจำหน่ายโดยใช้มาตรการทางภาษี เป็นต้น หากทำได้ดังกล่าวไทยก็จะเป็นประเทศหนึ่งที่สามารถประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ มาสนองความต้องการของผู้บริโภคในโลกได้เป็นอย่างดี เพราะคนไทยจำนวนไม่น้อยมีความสามารถในเชิงการประดิษฐ์อยู่แล้ว ขาดแต่การสนับสนุนเท่านั้น

ท้ายเล่ม

"วารสารไทย" เราขอสรุปข่าวความเคลื่อนไหวที่สำคัญ อันมีความเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมประเพณี เอกลักษณ์อันดีของไทยเรา ในช่วง ๓ เดือนส่งท้ายของปี ๒๕๔๘ นี้ เพื่อประโยชน์ของนักศึกษาและบรรดาสมาชิก ตลอดจนท่านผู้สนใจในระดับหมู่บ้าน ตำบล ที่มีโอกาสได้รับ **"วารสารไทย"** ของเราด้วยนะครับ จึงขอเสนอบางเรื่องให้ทราบเพื่อติดตามข่าวเหล่านั้นกันต่อไปด้วย

เริ่มจากข่าวที่ยังมีกระแสยืดเยื้อ เกี่ยวกับเปิดศักราชของ **"สนามบินสุวรรณภูมิ"** ซึ่งควรจะเป็นความภูมิใจของคนไทยทั้งชาติด้วย เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคมศกนี้นั้น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงการทดสอบทางเทคนิคท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายนที่ผ่านมานี้ เป็นการประกาศให้ชาวโลกรับรู้ว่าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิพร้อมแล้ว

ซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย เพราะเป็นท่าอากาศยานที่สร้างใหม่ใกล้เคียงเมืองที่สุด เมื่อเทียบกับประเทศอื่นโดยอยู่ห่างจากใจกลางเมืองเพียง ๒๗ กิโลเมตร และมีเทคโนโลยีทันสมัย มีอาคารผู้โดยสารที่ใหญ่ที่สุดและหอบังคับการบินสูงที่สุด ซึ่งทางการจะพยายามดูแลการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อให้แล้วเสร็จและทันเปิดใช้ในเดือนมิถุนายน ๒๕๔๙ เนื่องจากเดือนมิถุนายนปีหน้ามีความสำคัญ เพราะเป็นเดือนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบรอบ ๖๐ ปี

อนึ่ง ในวันที่ ๒๓ ตุลาคมปีนี้ เวลา ๑๗.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ จากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางพวงมาลา ณ พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชวังดุสิตด้วยแล้ว เนื่องในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทานใน **"วันปิยมหาราช"** ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมมหาราชวัง

และในวันเดียวกันนี้ ก็เป็นวันสำคัญของปวงชนชาวไทยเราด้วย ที่ทางรัฐบาลได้จัดให้เป็นวันที่น้อมรำลึกถึง **สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี** ผู้ทรงได้รับการสดุดีว่า เป็น พระบรมราชชนนี พระองค์เดียวในโลก ที่มีความห่วงใยในความเป็นอยู่ของพสกนิกรไทยที่อาศัยอยู่ในชนบทตลอดจนในป่าเขาที่ห่างไกลความเจริญ และได้เอาพระทัยใส่ทุ่มเททั้งพระปรีชาสามารถ และพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ พระราชทานความช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ยากเดือดร้อนอย่างต่อเนื่องตลอดมา ทรงเป็นสมเด็จย่าของปวงชนชาวไทยทั้งประเทศ และทรงเป็น**แม่ฟ้าหลวง**ของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ ไม่ว่าจะเสด็จไป ณ ที่ใด จะทรงนำความหวัง ความอบอุ่น และความชุ่มชื่นใจ ไปพระราชทานแก่ผู้ที่ได้เข้าเฝ้าทุกคนด้วยเสมอ

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงเคยรับสั่งถึงสาเหตุที่ทำให้พระองค์ไม่ทรงเหน็ดเหนื่อย ในการเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นทุรกันดารทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี ว่าเพราะความสงสาร จึงได้ทรงชักชวนผู้ที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี ให้ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชาติทั้งหลายด้วย

และในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องถิ่นต่างๆ จะพระราชทานสิ่งของที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตแก่ทั้งตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร และราษฎร พระราชทานอุปกรณ์การเรียนการสอนแก่โรงเรียนต่างๆ รวมถึงเครื่องแบบนักเรียน ขนม และของเล่นแก่เด็กๆ รวมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้หน่วยแพทย์อาสา *(พอ.สว.)* ได้ช่วยทำการรักษาผู้ที่ป่วยเจ็บด้วย

นอกจากนี้แล้ว สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการปลูกต้นไม้ เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าไม้ของประเทศไทยให้กลับสู่สภาพที่สมบูรณ์ และได้ทรงให้พัฒนา**ดอยตุง** ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย อยู่ในเขตอำเภอแม่จันและอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งกำลังถูกทำลายโดยการตัดไม้ทำลายป่าและทำไร่เลื่อนลอย จึงได้เกิดโครงการพัฒนาดอยตุงอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นด้วย

อีกงานหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง คือได้มีการจัด**ประชุมสุดยอดผู้นำพุทธศาสนาแห่งโลก** ขึ้นในประเทศไทย โดยสมเด็จพระญาณวโรดม กรรมการมหาเถรสมาคม และอุปนายกสภามหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ชี้แจงว่าในปัจจุบันได้เกิดวิกฤต และเป็นปัญหาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทางมหาเถรสมาคมจึงได้ร่วมมือกันเผยแพร่หลักธรรมคำสอน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับการประชุมในครั้งนี้ เป็นความร่วมมือของผู้นำชาวพุทธทั้งฝ่าย มหายาน และเถรวาท ซึ่งได้มีการประชุมนี้ขึ้นในวันที่ ๑ - ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ หอประชุมอาคารชุมพรเขตอุดมศักดิ์ กองทัพเรือ

และคุณสุวัจน์ ลิปตพัลลภ รองนายกรัฐมนตรี ได้ชี้แจงเพิ่มเติมให้ทราบด้วยว่า ทางรัฐบาลต้องการให้การสนับสนุนแนวทางส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาโลก โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมดังกล่าว มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนนโยบายนี้

นอกจากนั้นรัฐบาลยังต้องการส่งเสริมให้มีความสัมพันธ์อันดี ระหว่างพุทธศาสนาของไทยและประเทศอื่นๆ ในโลกด้วยในการร่วมกันสร้างความเจริญ และรัฐบาลหวังว่าจะสามารถเสริมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นเพราะเป็นการเผยแผ่คำสั่งสอนพระพุทธศาสนา ไม่มีการแบ่งแยกทั้งในเรื่องนิกาย ศาสนา เชื้อชาติ และดินแดน อย่างไรก็ตาม การจัดประชุมครั้งนี้ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รับเป็นผู้ดำเนินการ โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้อนุมัติงบกลางให้ ๑๕ ล้านบาท และได้มีผู้เข้าประชุม ๓,๐๐๐ คน จาก ๒๓ ประเทศ สำหรับหัวข้อการประชุมนั้น เป็นการหารือแลกเปลี่ยนด้านวิชาการพระพุทธศาสนา ความเจริญด้านโลกาภิวัตน์ และบทบาทของพุทธศาสนิกชนต่อปัญหาต่างๆ ในสังคม ซึ่งการประชุมนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการพระพุทธศาสนาทั่วโลก

เกี่ยวกับเรื่องทาง ๓ จังหวัดภาคใต้ ท่านรองนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผู้ก่อการร้ายได้ฆ่าพระสงฆ์ที่วัดพรหมประสิทธิ์ อำเภอปานาเระ จังหวัดปัตตานี ว่า ได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนา จัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องสำรวจความเสียหายที่เกิดขึ้น และเร่งบูรณะวัดโดยเร็ว

ซึ่งขณะนี้วัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กำลังประสบปัญหาขาดพระภิกษุสงฆ์จำนวนถึง ๓๔๐ รูป ที่จะประจำแต่ละวัดๆ ละ ๕ รูป และยังมีวัดที่ขาดกฐินจำนวน ๕๗ วัด อย่างไรก็ตาม วัดที่มีพระภิกษุสงฆ์ไม่ถึง ๕ รูป และประกอบกิจการทางศาสนาไม่ได้นั้น ยังไม่มีนโยบายที่จะต้องยุบวัด เพราะสถานการณ์ยังไม่ถึงขั้นนั้น แต่จะมีการรับพระภิกษุสงฆ์เข้าไปเพิ่มให้ตามสมควรในเร็วๆ นี้ ส่วนการทอดกฐิน หรือถวายผ้าป่า ทางกรุงเทพมหานครก็มีหลายหน่วยงานจัดรวบรวมปัจจัย ส่งไปถวายวัดต่างๆ ใน ๓ จังหวัดนี้ด้วย

เมื่อท่านนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้เดินทางไปที่วัดเขากง ตำบลลำพู อำเภอเมืองนราธิวาส ก็ได้ไปมอบผ้ากฐิน และผ้าป่า ให้กับผู้แทนวัดต่างๆ จาก ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งหมด ๑๐๗ วัด ก็เป็นกฐิน ๕๘ วัด เป็นผ้าป่า ๔๙ วัด ได้มีการถวายปัจจัยให้แก่พระเพื่อที่จะไปดูแลวัด และไปปรับเรื่องการติดต่อสัญญาณเตือนภัยเพื่อป้องกันเหตุร้ายต่างๆ และขณะนี้ก็มีโครงการบ้านรักวัดขึ้นมาด้วย เพื่อที่จะให้ชาวไทยพุทธได้อยู่ใกล้กับวัด ช่วยกันดูแลวัดด้วย

โครงการบ้านรักวัดนี้เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนรอบวัด และให้พุทธศาสนิกชนในพื้นที่ดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ช่วยงานคณะสงฆ์และทำหน้าที่เฝ้าระวังรักษาดูแลความปลอดภัย มีการฝึกอบรมให้อาสาสมัครดังกล่าว มีความรู้และทักษะในการรักษาความปลอดภัยแก่ตนเองและวัด โดยจัดให้มีอาสาหมุนเวียนภายในแต่ละวัด นอกจากนี้ได้มีการจัดหาเครื่องมือสื่อสาร และติดตั้งอุปกรณ์สัญญาณเตือนภัยภายในวัด สำหรับการประสานติดต่อกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในกรณีฉุกเฉิน รวมทั้งการบูรณะปรับปรุงอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ เพื่อความปลอดภัย ทั้งการจัดทำรั้วป้องกันและการเสริมสร้างกุฏิให้มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัย โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติงบประมาณจำนวน ๙๖,๔๐๐,๐๐๐ บาทเพื่อดำเนินการทั้งในเรื่องค่าอาหารแก่อาสาสมัครค่าเครื่องมือสื่อสารและการติดตั้งอุปกรณ์สัญญาณเตือนภัย และค่าใช้จ่ายในการบูรณะปรับปรุงสิ่งก่อสร้างต่างๆ ของวัดใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำหรับสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งประทับอยู่ที่พระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาสนั้น ตลอดเวลาที่ทรงประทับอยู่ทางใต้นี้ พระองค์ท่านก็ได้ทรงเสด็จฯ ไปทรงตรวจงานโครงการช่วยเหลือประชาชน โครงการต่างๆ ที่ทรงพระราชทานแนะนำให้เริ่มงานกันไว้แล้วนั้น ก็ได้ทรงไปติดตามเยี่ยมโครงการต่างๆ โดยมิได้ย่อท้อต่อความลำบากตรากตรำเป็นประจำทุกวัน เป็นที่ชื่นชมโสมนัสของประชาชนทั้งหลายยิ่งนัก

และเมื่อวันพุธที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ เวลา ๑๔.๑๖ น. สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนักทักษิณราชนิเวศน์ จังหวัดนราธิวาส ไปประทับเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร การดำเนินงานโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริบ้านครองชีพ หมู่ที่ ๘ ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดนราธิวาส

เมื่อเสด็จพระราชดำเนิน ถึงโครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริบ้านครองชีพ ได้ทอดพระเนตรการดำเนินงานด้านการเกษตร ได้แก่ การปลูกพืชผักชนิดต่างๆ การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ เช่น แคนตาลูป การเพาะเห็ด การปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ดอกไม้จีน หม่อน และกระจับ ด้านการปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงไก่คอล่อน ไก่เบตง แพะนม เป็ดเทศ เป็ดอี้เหลียง และหมูจินหัว จากนั้นได้เสด็จฯ ไปยังพื้นที่แปลงนาปลูก **"ข้าวสังข์หยด"** ทอดพระเนตรกิจกรรมด้านการประมง เช่น การเลี้ยงปลาคุกอุย ปลาบู่ ปลาแรด ฯลฯ

และเมื่อวันจันทร์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จฯ ลง ณ พลับพลาพิธีบริเวณหน้า **"กองอำนวยการร่วมถวายความปลอดภัยทักษิณ"** จังหวัดนราธิวาส ในพิธีสวนสนามของราษฎรกลุ่มต่างๆ ประจำปี ๒๕๔๘ พระราชทานพระราชวโรกาสให้พลโทขวัญชาติ กล้าหาญ แม่ทัพภาคที่ ๔ กราบบังคมทูลรายงานและขอพระราชทานพระราชานุญาฯ ให้ราษฎรกลุ่มต่างๆ สวนสนาม

ต่อจากนั้น ผู้แทนสมาชิกลูกเสือชาวบ้าน ผู้แทนสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ ผู้แทนสมาชิกราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และผู้แทนราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเครื่องราชสักการะ จากนั้นลูกเสือชาวบ้านถวายคำปฏิญาณตน แล้วสมาชิกราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ถวายคำปฏิญาณตน ต่อจากนั้นสมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ สมาชิกกองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ ถวายคำปฏิญาณตนเสร็จแล้วผู้อำนวยการฝึกราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน กราบบังคมทูลรายงานการฝึกราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน และขอพระราชทานพระราชานุญาฯ เบิกพลเรือเอกนคร พิบูลย์สวัสดิ์ หัวหน้าคณะทำงานชุดตรวจเยี่ยมฯ กราบบังคมทูลเบิกผู้บังคับกองพันราษฎรอาสารักษาหมู่บ้านและผู้บังคับกองพันพิทักษ์ครู เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท รับพระราชทานธงประจำกองพัน จำนวน ๒๓ ธง

และเมื่อนำราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน ถวายคำปฏิญาณตนจบแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ได้ทรงพระราชทานพระราชดำรัส แก่ผู้ที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ ที่นั้น มีความตอนหนึ่งว่า

"ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้พบกับคณะลูกเสือชาวบ้าน สมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ สมาชิกกองทุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และราษฎรอาสารักษาหมู่บ้าน อีกวาระหนึ่ง

เมื่อได้ฟังคำกล่าวปฏิญาณตนของท่านทั้งหลาย ว่าจะมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ คุ้มครองป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน ของเพื่อนร่วมชาติ ตลอดจนช่วยกันรักษาทรัพยากรของประเทศไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ทำให้ข้าพเจ้าบังเกิดความอุ่นใจขึ้นมาว่าในยามที่ประเทศชาติประสบเภทภัย อันจะกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงของชาติ ท่านทั้งหลายจะเข้ามาช่วยกันแก้ไขปัญหา และร่วมกันพิทักษ์รักษาประเทศชาติให้รอดพ้นจากภัยนั้นได้

ในเมืองไทยนี่ พลเมืองไทยไม่ว่าจะเชื้อชาติใด นับถือศาสนาใด ต่างก็อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขมาหลายร้อยปีแล้ว จนกลายเป็นลักษณะพิเศษของชาติไทย ทั้งนี้ ก็เพราะคนไทยมีนิสัยรักสงบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และอดทน อดกลั้น ในขณะเดียวกันก็มีความรักชาติรักแผ่นดิน ตั้งใจมั่นที่จะดูแลรักษาผืนแผ่นดินไทยให้คำรงอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน ความตั้งใจมั่นนี้เองทำให้ประเทศไทยรักษาความเป็น "ไท" ได้ตลอดมา

ข้าพเจ้าหวังว่าท่านทั้งหลาย คงจะตระหนักถึงความสำคัญ ในความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนไทย ร่วมกันประสานความสามัคคี ประสานความคิด และวิธีการทั้งปวงในการปกป้องประเทศชาติ ด้วยความเข้มแข็งและรอบคอบ รวมทั้งขอให้ทุกท่านถือคำปฏิญาณ ที่ได้กล่าวไว้เป็นสัจวาจา"

เพราะบัดนี้ ประเทศไทยกำลังต้องการผนึกพลังของความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจอย่างจริงจัง ในการขจัดปัญหาต่างๆ ที่รุมเร้าประเทศของเราอยู่ในปัจจุบันนี้ ให้ลุล่วงผ่านพ้นไปได้ด้วยดีในที่สุด

ท่านผู้อ่านวารสารไทยคงจะสังเกตได้ว่า ฉบับนี้ท้ายเล่มได้กล่าวถึงเรื่องทางชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มากสักหน่อย ก็เพราะทั้ง ๓ หลักนี้เป็นแกนสำคัญยิ่งของเอกลักษณ์ของชาติ เราจึงจำเป็นจะต้องช่วยกันพัฒนาความรู้สึกนึกคิดและการปฏิบัติของสมาชิกในชาติของเรา ได้ร่วมมือร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ขจัดความแตกแยกในทางที่ผิดพลาด หันเข้าสู่วิถีทางที่ถูกต้องให้มากที่สุด รวมทั้งเยาวชนไทยทั้งหลาย ซึ่งกำลังเรียกร้องขอให้ผู้ใหญ่เป็นต้นแบบที่ถูกต้องของเยาวชน จะได้ช่วยกันแก้ปัญหาสังคมไทย ให้รับผลสำเร็จที่ดีขึ้นได้

บรรณาธิการวารสารไทย

๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘

ความหมายของตราสัญลักษณ์ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

อักษรพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. สีเหลืองนวลทอง อันเป็นสีประจำวันพระบรมราชสมภพ ขลิบรอบตัวอักษรด้วยสีทองบนพื้นสีน้ำเงินเจือทอง อันเป็นสีประจำสถาบันพระมหากษัตริย์ ล้อมด้วยเพชรอันเป็นเอกแห่งรัตนะ หมายว่า เหล่านักปราชญ์ ราชกวีสำคัญ อีกบรรดาช่างอันมีชื่อ พระยาช้างสำคัญ นางงาม เหล่าทแกล้วทหาร ข้าราชบริพาร อันยอดฝีมือในการปฏิบัติราชการ อย่างสุจริตยิ่ง เหล่านี้เปรียบด้วยเพชรอันชื่อว่ารัตนะ แวดล้อมประดับพระเกียรติยศแห่ง พระมหากษัตริยาธิราชพระองค์นั้นอันเหนือยิ่งกว่าเพชรอันได้ชื่อว่ารัตนะทั้งปวง คือ พระมหากษัตริย์ ผู้ทรงสถิตเป็นเพชรอันยอดค่ายิ่งในดวงใจราษฎร์ ทรงบำบัดทุกข์ผดุงสุขเป็นที่พึ่งอันเกษมสุขร่มเย็น แก่ปวงพสกนิกร ซึ่งต่างเชื้อชาติศาสนาในพระราชอาณาจักรของพระองค์

อนึ่ง อักษรพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. นี้ ประดิษฐานบนพระที่นั่งภัทรบิฐภายใต้ พระมหาพิชัยมงกุฎประกอบพระอุณาโลม อันเป็นหนึ่งในเครื่องเบญจสิริราชกกุธภัณฑ์ แวดล้อมด้วย พระแสงขรรค์ชัยศรีและพระแส้ขนหางจามรีทอดสอดอยู่ในกงพระที่นั่งภัทรบิฐ เบื้องซ้ายแห่ง พระมหาพิชัยมงกุฎ มีธารพระกรและพัชนีฝักมะขามทอดสอดอยู่เบื้องขวาแห่งกงพระที่นั่งภัทรบิฐ อันประดิษฐานบนฐานเขียง ซึ่งทอดฉลองพระบาทประดิษฐานอยู่ เหล่านี้รวมเรียกว่าเครื่อง เบญจราชกกุธภัณฑ์ ประกอบด้วยสิ่งอันแสดงความเป็นกษัตริย์ทั้ง ๕ คือ พระมหาพิชัยมงกุฎ ๑ พระแสงขรรค์ชัยศรี ๑ ธารพระกร ๑ พัดวาลวิชนีและพระแส้ ๑ ฉลองพระบาท ๑ หมายถึง ปีแห่งการเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ ล่างลงมาเป็นแพรแถบสีชมพูขลิบทองเขียนอักษรสีทอง ความว่า ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙ ปลายแห่งแพรแถบผูกเป็นภาพกระบี่เป็นวานร กายขาว มือถือก้านลายซุ้มอันเป็นกรอบลายของตราสัญลักษณ์ฯ อยู่ด้านขวา ส่วนด้านซ้ายปลาย แพรแถบผูกเป็นภาพครุฑ เป็นครุฑหน้าขาวกายสีเสนปนทอง มือถือก้านลายกรอบแห่งตราสัญลักษณ์ฯ พื้นภาพตราสัญลักษณ์ฯ เฉลิมพระเกียรติทั้งหมดสีเขียวปนทอง อันหมายถึงสีอันเป็นเดชแห่ง วันพระบรมราชสมภพ และยังหมายถึงสีของความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์แห่งผืนภูมิประเทศที่ทรงปกครอง ทำนุบำรุงอย่างหนักยิ่งมาตลอดระยะเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติมา ณ บัดนี้ถึงมหามงคลสมัย ที่จะฉลองเฉลิมพระเกียรติในการครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี อันยาวนานที่สุดยิ่งกว่า พระมหากษัตริย์พระองค์ใดในพระราชพงศาวดารในสยามประเทศ

เรียน ท่านผู้อ่านวารสารไทย

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์วารสารไทย เพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน และเพื่อเป็นการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เราได้เปิดโอกาสให้ท่านผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับวารสารไทย หรือหากท่านต้องการให้เรานำเสนอเรื่องใดที่ท่านคิดว่าน่าสนใจ และมีประโยชน์ต่อส่วนรวมและชาติบ้านเมือง คอลัมน์นี้เป็นเวทีของท่าน ขอได้โปรดเสนอความคิดเห็นส่งมาในใบตอบรับนี้ และกรุณาอย่าลืมปิดดวงตราไปรษณียากรด้วย

ขอขอบคุณ

ใบตอบรับ วารสารไทย	ได้รับ วารสารไทย ฉบับที่ ๙๖ เรียบร้อยแล้ว	วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ๒๕ .....
ชื่อผู้รับ		
ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :		
คำถาม/ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นต่างๆ :		

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปิดดวงตรา
ไปรษณียากร
๓ บาท

กรุณาส่ง

กองบรรณาธิการวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

(แนวพับ)

(แนวพับ)

ตราสัญลักษณ์งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

เครื่องหอมไทย เอกลักษณ์ไทย

สินค้าของฝากของที่ระลึกประจำท้องถิ่น ช่วยสร้างงานสร้างอาชีพแก่ชาวบ้านตำบลคอนยายหอม

เครื่องหอม ศูนย์ฯ ปิยะชนก ทำจากเครื่องหอม เครื่องสมุนไพรต่างๆ เช่น ขี้ผึ้งกะทิ ทำจากกะทิสด ใช้ทาริมฝีปาก เพิ่มความนุ่มนวลและมีกลิ่นหอม แป้งขัดผิวพรรณ ทำจากแป้งผสมน้ำมะนาว น้ำผึ้ง น้ำนม น้ำสมุนไพร ใช้พอกทาประทินผิวพรรณ เพื่อผิวเนียนผ่อง แป้งขมิ้นสด ทำจากขมิ้น ใช้ประทินผิวพรรณ เพื่อผิวเนียนผ่อง เป็นต้น

แป้งพวง สำหรับประดับมวยผมสตรีไทย ในอดีตนิยมนำแป้งพวงมาใช้ตกแต่งประดับมวยผมเพื่อให้มีกลิ่นหอมและสวยงาม ศูนย์ฯ ปิยะชนกได้ประยุกต์นำมาแขวนในตู้เสื้อผ้า รถยนต์ หรือในห้องนอน ให้มีกลิ่นหอม สดชื่น

ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาไทย ปิยะชนก
๖๑ หมู่ ๙ ตำบลคอนยายหอม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ๗๓๐๐๐
ภาพ : เมธี เผื่อนทอง
เรื่อง : ร.ต.ต.หญิง เมทินี ศรีรุ่งเรือง